

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Fakulta ekonomická

Katedra regionálního managementu a práva

Diplomová práce

**Rozdíly ve struktuře a dynamice
vládních výdajů vybraných evropských zemí**

Vypracovala: Bc. Markéta Mojžíšková

Vedoucí práce: doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.

České Budějovice 2023

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Markéta MOJŽÍŠKOVÁ**
Osobní číslo: **E21098**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Strukturální politika EU a rozvoj venkova**
Téma práce: **Rozdíly ve struktuře a dynamice vládních výdajů vybraných evropských zemí**
Zadávající katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Zásady pro vypracování

Cíl práce:

Cílem práce je najít podobnosti a rozdíly ve struktuře a dynamice vládních výdajů vybraných evropských zemí s důrazem na nalezení příčinných souvislostí.

Rámcový postup zpracování:

1. Rozpočtové výdaje vlády, jejich funkce a klasifikace.
2. Vlivy působící na velikost a strukturu vládních výdajů.
3. Analýza struktury a dynamiky vládních výdajů ve vybraných evropských zemích.

Zdrojem dat bude zejména databáze Eurostat a GFS Mezinárodního měnového fondu.

Rozsah pracovní zprávy: **50 až 60 stran**
Rozsah grafických prací: **dne potřeby**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

JACKSON, P. M., BROWN, C. V. (2003). *Ekonomie veřejného sektoru*. Praha: Eurolex Bohemia
PEKOVÁ, J. (2011). *Veřejné finance – Teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer.
ROJÍČEK, M. et al. (2016). *Makroekonomická analýza*. Praha: Grada Publishing

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.**
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce: 17. ledna 2022
Termín odevzdání diplomové práce: 14. dubna 2023

doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová
děkanka

JAROMÍRKA UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

Markéta Mojžíšková

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování vedoucímu práce doc. Ing. Milanu Jílkovi, Ph.D. za cenné rady, vstřícnost a zároveň za trpělivost při vedení mé diplomové práce.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Rozpočtové výdaje vlády, funkce a jejich klasifikace	2
2.1. Vládní sektor a jeho funkce	4
2.2. Klasifikace vládních výdajů.....	7
2.3. Vlivy působící na velikost a strukturu vládních výdajů	10
2.4. Dílčí závěr.....	18
3. Metodika	19
4. Analýza konsolidovaných vládních výdajů.....	28
4.2. Celkové vládní výdaje v procentech	29
4.3. Celkové vládní výdaje per capita	38
5. Analýza vertikální struktury vládních výdajů.....	40
6. Analýza odvětvové struktury vládních výdajů	48
6.2. Všeobecné výdaje na veřejné služby.....	51
6.3. Výdaje na obranu	54
6.4. Veřejný pořádek a bezpečnost	59
6.5. Ekonomické záležitosti	61
6.6. Ochrana životního prostředí	65
6.7. Bydlení a společenská infrastruktura	68
6.8. Zdraví.....	69
6.9. Rekreace, kultura a náboženství	73
6.10. Vzdělání	75
6.11. Sociální věci	77
7. Druhá struktura vládních výdajů per capita	79
8. Výsledky a jejich diskuze	83
9. Závěr.....	85
10. Summary	87
11. Použitá literatura	88
12. Seznam tabulek	91
13. Seznam grafů	92
14. Seznam příloh	93

1. Úvod

Fiskální rozhodování vlád zasahuje do každodenního života občanů. Od velikosti vládních výdajů se odvíjí kvalita veřejných statků, vzdělání, zdravotnictví, životního prostředí, dopravní infrastruktury, či sociálního zabezpečení. Vládní výdaje nejenže zabezpečují veřejné statky a plnění politických závazků, ale také hrají zásadní roli v ekonomikách. Vládní výdaje momentálně dosahují v průměru více než polovinu hrubého domácího produktu v Evropě. Fiskální politika ovlivňuje volatilitu hospodářských cyklů a je často vyhledávaným tématem mnoha ekonomů. Mnoho studií v minulosti se především zaměřovalo na růst vládních výdajů a testovalo se, které faktory ovlivňovaly růst vládních výdajů v různých časových obdobích a zemích. V Evropské unii vládní výdaje za posledních 20 let rostou ve své absolutní hodnotě. Paradigmat v oblasti vládních výdajů je mnoho, ale tato práce nachází důležitost ve zkoumání její struktury a dynamiky. Teoretická část této práce se bude zaměřovat na funkci veřejných financí, úlohu vládního sektoru a mezinárodní klasifikaci vládních výdajů. Dále se bude zaměřovat na vlivy, které působí na velikost a strukturu vládních výdajů na základě ekonomických teorií a studií. Praktická část této práce si klade otázku, zda existují podobnosti, či rozdíly ve struktuře a dynamice vládních výdajů napříč vybranými zeměmi Evropy. Práce bude zkoumat příčinné souvislosti na základě prostorového a časového uspořádání od roku 1995 do roku 2020 podle jednotlivých typů vládních výdajů.

2. Rozpočtové výdaje vlády, funkce a jejich klasifikace

Efektivní rozhodování o alokaci vládních finančních prostředků je součástí každé hospodářské politiky státu. Vládní výdaje se dotýkají mnohých paradigmat. Zahrnují rozsáhlou kapitolu v teorii veřejných financí a veřejného sektoru. Jsou tématem jednou ze stabilizačních politik makroekonomické teorie a součástí politické ekonomie. V případě této diplomové práce je důležité zmínit a odlišit jednotlivé subsektory. Poměr vládních výdajů k HDP se může lišit s ohledem na systém ekonomiky. Během 20. století se především vyvíjela smíšená ekonomika. V dnešní době nenalezneme čistě centrálně plánované hospodářství bez prvků tržní ekonomiky na příkladu rozvinutých zemí. Z teoretického pohledu vyšší intenzita centrálního plánování a vládního vlastnictví vede k vyššímu poměru vládních výdajů k HDP. Rozpočtové výdaje státu se tedy liší s ohledem na systém ekonomiky a politického systému státu.

Přibližně od konce 80. let 20. století dochází k přesunu politických, fiskálních a administrativních pravomocí na nižší složky veřejné správy. Do popředí se dostává myšlenka decentralizovaného přístupu. Decentralizovaný přístup fiskálního federalismu zvyšuje kompetence místních samospráv v oblasti alokace finančních zdrojů. Tiebout (1961) pojal fiskální federalismus jako vztahy mezi jednotlivými složky víceúrovňového systému veřejné správy. Oates zdůvodňuje důležitost decentralizace zejména z pohledu informovanosti místních vlád o preferencích občanů. Místní vlády mají lepší „přehled“, než federální a centrální vlády. S využitím decentralizovaného přístupu by mělo dojít k efektivnějšímu poskytování veřejných statků (Cassette, 2010). Empirické studie ekonomických dopadů fiskální decentralizace se v častém případě zaměřují na sektor vzdělání a zdravotnictví. Jedním z předpokladů efektivnosti je zajištění veřejného statku za minimální náklady, aniž by se snížil užitek jiného subjektu. Pozitivní dopad decentralizovaného přístupu byl zpozorován zejména ve kvalitě vzdělání na základních školách. V případě sektoru zdravotnictví jsou výsledky poněkud slabší, nelze jednoznačně říci, že decentralizace zefektivnila zdravotnický systém. Některé studie zahrnují dokonce negativní výsledky (Martínez-Vázquez, 2017). Fiskální decentralizace a velikost vlády závisí také na úrovni demokracie dané země (Edhaie, 1994). Na základě empirických studií bylo zjištěno, že vlivem fiskální decentralizace jednoznačně dochází ke zvyšování vládních výdajů (Jin, 2002).

Většina studií zabývajících se vazbou mezi ekonomickým růstem a decentralizací vládních výdajů byla zkoumána v USA a Číně. Studie Rodríguez-Pose a kolektivu z roku 2009 sledovala celkem 16 států střední a východní Evropy pro sledované období od roku 1990 až 2005. Tato studie potvrdila negativní korelaci mezi ekonomickým růstem a výdajovou decentralizací. Patonov (2013) nachází vazbu mezi ekonomickým růstem a decentralizací výdajů ve sledovaném období od roku 2000 do roku 2010 ve 27 zemích Evropské unie. Převod výdajových pravomocí na subnárodní vlády podle této studie zvyšoval meziroční růst HDP. Vazba mezi ekonomickým růstem a decentralizací nebyla na základě studií v minulosti jednoznačně identifikována.

2.1. Vládní sektor a jeho funkce

Vládní sektor se skládá z institucionálních jednotek, jejíž činností je plnění ekonomických, regulačních a politických funkcí vlády. Vládní sektor je zařazen do sektoru podle metodiky GFS (Government Finance Statistics) na ústřední vládní instituce, národní vládní instituce, místní vládní instituce a fondy sociálního zabezpečení. Součástí ústředních vládních institucí jsou institucionální jednotky s celostátní působností, tj. organizační složky státu, mimorozpočtové státní fondy a ostatní mimorozpočtové instituce. V případě národních vládních institucí Česká republika nedisponuje administrativním uspořádáním, které by odpovídalo této úrovni. Místní vládní instituce jsou institucionální jednotky, které jsou vázány na vymezenou oblast, tzn. územní samosprávné celky, regionální rady regionů soudržnosti, dobrovolné svazky obcí a mimorozpočtové organizace v subsektoru místních vládních institucí. Kritériem fondů sociálního zabezpečení je vyměřování a schvalování sociálních příspěvků a dávek, nebo vybírání příspěvků podle právních předpisů. Všeobecně platí, že veškerá fiskální rozhodnutí vlády by měla být na takové úrovni, aby pozitivně přispěla k růstu vyšších životních standardů obyvatelstva a podporovala trvalý ekonomický růst.

Politické rozhodnutí vlády jsou implementovány skrze vládní výdaje. Tyto výdaje jsou vynaloženy především na veřejné statky a služby prostřednictvím účtů veřejného sektoru, a zároveň soukromého sektoru na základě zákonů a pravidel rozhodnuté vládou. Z důvodu efektivnosti nemusí být veřejné statky a služby vždy čistě veřejné. Cílem je zabezpečit tyto statky. Z pohledu teorie veřejných financí se jedná o funkci alokační. Příkladem zabezpečování a poskytování veřejných statků a služeb v ČR jsou veřejné zakázky, nebo partnerství mezi soukromým a veřejným sektorem. Takové statky jsou klasifikovány jako smíšené, či kvazi-veřejné. Peková (2018) zdůrazňuje, že existence veřejných statků není tvořena na základě jednotlivců, jak je tomu v soukromém sektoru, kde roli hraje cena a tvoří se poptávka. V tomto případě je rozhodnuto na základě veřejné volby. Rozhodnutí dále vyplývají z volebního systému daného státu a ze zastoupených zvolených politických stran. Fiskální rozhodování je netržní povahy, ale stále by mělo být hospodárné a efektivní. Veřejné statky a služby jsou nerivalitní a nevylučitelné. To znamená, že využívání veřejného statku jedné osoby neomezuje a nesnižuje užitek z daného statku využívaného dalšími osobami. Jelikož jsou veřejné statky dostupné pro

všechny, zahrnují také tzv. free riders („černý pasažér“), kteří nepřispívají do daňového systému (Aggarwal, 2017).

Ve většině vyspělých zemí smíšených ekonomik se sestavují veřejné rozpočty na jedno rozpočtové období, které jsou totožné s kalendářním rokem. Dále střednědobé, popřípadě dlouhodobé rozpočtové prognózy (Peková et al., 2018). Jednotlivé aktivity jsou financovány ze soustavy veřejných rozpočtů. Běžné nákupy vládního sektoru představují tzv. vyčerpávající výdaje (z ang. productive expenditure). Vyčerpávající výdaje jsou náklady na vstupy pro produkci statků a služeb (Jackson, P. M, 2003).

Další kategorií členění vládních výdajů jsou transferové výdaje (z ang. transfer expenditure; non-productive expenditure), které představují převážně redistribuční funkci. Ta je důležitá z pohledu sociální politiky státu. Stát v tomto případě nevyžaduje žádné protiplnění. Ve veřejných financích se tento jev nazývá princip neekvivalence. Nejvyšším transferovým výdajem států jsou prostředky alokované na sociální politiku. Efektivní nakládání se státním rozpočtem je jednou ze zásadních oblastí hospodářské politiky státu. Mimo zmíněnou alokační a redistribuční funkci zastávají vládní výdaje stabilizační funkci. Makroekonomická teorie uvádí efekty fiskální restrikce a expanze, se kterými lze ovlivňovat agregátní poptávku. Změna agregátní poptávky má pak následně dopad na makroekonomickou stabilitu daného národa. V době recese se provádí taková opatření, která by měla vést ke stimulaci agregátní poptávky. Makroekonomická teorie dále přisuzuje fiskálním zásahům účinky dle krátkodobého a dlouhodobého horizontu. K automatické stabilizaci v krátkodobém období dochází prostřednictvím politik, které automaticky snižují daně nebo zvyšují výdaje, když je ekonomika v recesi, aby se vyrovnal pokles úrovně spotřeby domácností způsobené recesí. Gruber (2019) uvádí jako příklad automatických stabilizátorů podporu v nezaměstnanosti, která vyrovnává ušlý příjem občana v krátkodobém horizontu. K aplikaci diskreční politiky dochází prostřednictvím politických opatření přijatých vládou k vyrovnání konkrétního případu nedostatečně nebo nadprůměrně výkonné ekonomiky. Příkladem může být snížení daní, které bylo uzákoněné během recese.

Vládní rozhodnutí mohou dále zapříčinit tržní selhání. Příkladem je vliv na cenový mechanismus skrze nastavení výše daní, nebo dotacemi. Vlivem nastavení neefektivního systému může dojít k nadprodukcí v soukromém sektoru, nebo k jejímu opaku. Svou zákonodárnou mocí nastavuje také omezení nebo nařízení v rámci čerpání určitých statků,

jako je například nemocenské pojištění. Nemocenské pojištění je mandatorní pro občany například ve Švýcarsku a Německu (Gruber, 2019).

Zdroje využití veřejným sektorem jsou ušlým výstupem ostatních sektorů. Graficky tuto situaci představit na křivce produkčních možností ve vztahu k nákladům soukromého a veřejného sektoru. Je třeba dbát na vědomí, že zvyšování veřejného vstupu zákonitě neznamená snížení efektivnosti a zvýšení veřejného výstupu (Jackson, 2003).

2.2. Klasifikace vládních výdajů

Klasifikaci vládních výdajů určuje v České republice vyhláška stanovená Ministerstvem financí č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě. Obsahem rozpočtové skladby je třídění jednotlivých výdajů podle různých charakteristik. Tabulka č. 1 níže obsahuje klasifikaci vládních výdajů podle její funkce, obligatornosti, bilančního členění a podle makroekonomické teorie. Paragraf č. 2 vyhlášky o rozpočtové skladbě zahrnuje detailnější třídění výdajů, jako jsou například konsolidační, nástrojové, strukturní, účelové, či podkladové.

Tabulka 1: Klasifikace vládních výdajů

FUNKČNÍ (COFOG)	DRUHOVÉ (GFS)	VERTIKÁLNÍ podle ESA 2010
Všeobecné výdaje na veřejné služby	Náhrady zaměstnancům.	Ústředních vládní instituce
Obrana	Naturální sociální dávky jiné než naturální sociální transfery	
Veřejný pořádek a bezpečnost	Dotace	Národní vládní instituce
Ekonomické záležitosti		
Ochrana životního prostředí	Úroky	Místní vládní instituce
Bydlení a společenská infrastruktura	Sociální transfery prostřednictvím tržních výrobců	
Zdraví	Ostatní běžné výdaje	
Rekreace, kultura a náboženství		
Vzdělávání	Kapitálové výdaje	Fondy sociálního zabezpečení
Sociální věci		

Zdroj: vlastní (2023)

Klasifikace výdajů vládních institucí podle funkcí COFOG (Classification of the Functions of Government) byla vytvořena Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) a publikována Statistickou divizí Organizace spojených národů (The United Nations Statistics Division, UNSD). Tato klasifikace rozděluje veřejné výdaje na oddíly („first-level“) podle její funkce. Všeobecné veřejné služby zahrnují jednotlivé transakce, které jsou dále děleny („second-level“). Tyto transakce zahrnují například výdaje na činnosti exekutivně-legislativních orgánů a justice, zahraniční ekonomické pomoci, zabezpečování veřejných statků a služeb, správy veřejného dluhu, fiskální, daňové, auditní, či jiné administrativní záležitosti. Oddíl obrany zahrnuje veškeré výdaje na civilní obranu, zahraniční vojenskou pomoc, výzkum atd. Veřejný pořádek a bezpečnost zahrnuje výdaje na policejní služby, služby požární ochrany, soudy, věznice, výzkum a na veřejný pořádek a bezpečnost. Ekonomické záležitosti obsahují rozsáhlou kapitolu, která se týká všeobecných obchodních a pracovních záležitostí, zemědělství, lesnictví, rybolovu a myslivosti. Dále zahrnuje výdaje na energetický mix státu, těžbu, výrobu a stavebnictví, dopravu, či výdaje na ostatní průmyslová odvětví. Pro účely ochrany životního prostředí, nakládání s odpady, ochrany biodiverzity, je věnovaný v klasifikaci COFOG pátý oddíl. Bydlení a společenská infrastruktura představuje výdaje na rozvoj bydlení, zásobování vodou, ale i pouliční osvětlení a výdaje na občanskou vybavenost a rozvoje komunity. Zdraví je samostatným oddílem výdajů na veřejné zdravotnické služby a jiné služby související se zdravotnictvím. Mezi poslední oddíly patří rekreace, kultura a náboženství, vzdělávání a sociální věci. Oddíl sociálních věcí alokuje finanční prostředky na nezaměstnanost, případy sociálního vyloučení, pomoc při nemoci a invaliditě, atd (COFOG, 2009).

Podle vládní finanční statistiky se dále vládní výdaje dělí podle čtyř subsektorů, a to na ústřední vládní instituce, národní vládní instituce, místní vládní instituce a fondy sociálního zabezpečení.

Druhé členění odpovídá členění vládní finanční statistiky (Government Financial Statistics, GFS). Náhrady zaměstnancům zahrnují vyplacené mzdy a platy a sociální příspěvky zaměstnavatelů. Dotace jsou jednostranné platby vládními institucemi na produkty a výrobu. Úroky zahrnují výdaje na vznik závazků, zejména z půjček, směnek, dluhopisů atd. Ostatní běžné výdaje zahrnují ostatní daně z výroby, běžné daně z důchodů

a ze jmění, ostatní běžné transfery, změna čistého podílu domácností na rezervách penzijních fondů a čisté důchody z vlastnictví.

Kapitálové výdaje zahrnují kapitálové transfery ve formě investičních dotací a ostatní kapitálové transfery. Zahrnují také investiční výdaje ve formě tvorby hrubého fixního kapitálu, změny zásob a čisté pořízení cenností. Čisté půjčky, nebo čisté výpůjčky a nevyráběná nefinanční aktiva. Výdaje na sociální dávky se skládají ze sociálních dávek jiných než naturální sociální transfery. Skládají se hlavně z peněžních plateb a naturálních sociálních transferů poskytovaných domácnostem prostřednictvím tržních výrobců. Vyplývají z všeobecného sociálního pojištění, povinného úrazového pojištění placeného zaměstnavatelem, penzijního připojištění, či sociálních dávek placené obcemi. Výdaje na sociální dávky nezahrnují naturální sociální transfery poskytované domácnostem netržními výrobci vládních institucí. Vlády často produkují služby a zboží a distribuují je zdarma nebo za ceny, které nejsou ekonomicky významné. Aby se předešlo duplicitě, v prezentaci vládní finanční statistiky se příslušné náklady na výrobu tohoto zboží a služeb zaznamenávají pouze jednou jako výdaje – mezispotřeba, náhrady zaměstnancům, ostatní daně z výroby, a jako příjem v rámci ostatních dotací na výrobu.

V literatuře se dále uvádí klasifikace z pohledu bilančního pojetí veřejných rozpočtů, které se dělí na kapitálovou bilanci dlouhodobějšího charakteru a běžnou bilanci, která je spojována s každoročně-opakující se příjmy a výdaji obligatorního charakteru. Běžný roční rozpočet by měl být přebytkový, alespoň tedy z dlouhodobého hlediska. Při přebytku příjmů se tvoří finanční rezerva. V případě deficitu (schodku) se musí vynaložit takové finanční prostředky, které pokryjí tento schodek, aby byl účetně vyrovnaný.

Makroekonomická teorie rozděluje vládní výdaje specificky na vládní výdaje na zboží a služby (G) a na peněžní transfery (Tr) (Holman, 2004).

2.3. Vlivy působící na velikost a strukturu vládních výdajů

Faktory ovlivňující růst veřejných výdajů mohou být odlišné pro jednotlivé kategorie. Bailey (et al, 2004) udává několik faktorů, které mají vliv na změnu velikosti poměru veřejných výdajů k HDP. Tyto faktory zahrnují absolutní úroveň vyčerpávajících výdajů, absolutní úroveň transferových plateb, absolutní úroveň HDP a relativní růst veřejných výdajů a HDP. Charakteristickým rysem rozvinutých zemí je tendence zvyšování transferových plateb v poměru s vyčerpávající výdaji.

Samotný národní důchod ovlivňuje růst výdajů za určité časové období. Není pravidlem, že poptávka po veřejných statcích je vždy elastická s výší národního důchodu. Záleží na typu veřejného statku. Poptávkové faktory také zahrnují výši celkové populace a její změny, vliv urbanizace na vyčerpávající výdaje, výdaje státu v předešlých letech a změna cenové hladiny (Aggarwal, 2017).

Teorie růstu veřejných výdajů je vysvětlována na několika ekonomických modelech. Makroekonomické modely zvažují především celkové vládní výdaje a jejich příčinu. V případě mikroekonomických modelů hrají velkou roli jednotlivé složky vládních výdajů a poptávka. Modely růstu vládních výdajů jsou dále rozděleny do transferových a vyčerpávajících výdajů.

Tabulka 2: Ekonomické modely růstu veřejných výdajů

Vyčerpávající výdaje		Transferové výdaje	
Wagnerův zákon	Model mediánového voliče	Demografická struktura	Spravedlnost a model mediánového voliče
Peacock-wisemanova analýza			
Samuelsonova analýza			
Vývojový model		Struktura domácnosti	
Organický model státu			
Model politických omezení			
Model fiskální iluze		Ekonomická recese	
Politický vliv			
Baumolův zákon			

Zdroj: vlastní (2023)

Wagnerův zákon

Wagnerův zákon byl sestaven na základě komentátorů myšlenek ekonoma Adolpha Wagnera. Lze jej označit jako první model zabývající se veřejnými výdaji v teorii veřejných financí. Podle Wagnera se podíl veřejných výdajů k HDP zvyšuje během ekonomického rozvoje.

Důvodem je nahrazení aktivit soukromého sektoru funkcemi veřejného sektoru. S růstem státních aktivit a požadavků decentralizované místní správy rostou požadavky na fiskální politiku státu. Wagner zkoumal především důchodovou elasticitu poptávky a vycházel z předpokladu možnosti tržního selhání.

Wagnerův zákon zní takto:

„S růstem per capita důchodů v ekonomice roste rovněž relativní velikost veřejného sektoru.”

(Jackson, 2003)

Peacock a Wiseman kritizovali Wagnerovu hypotézu za to, že teorie není vhodná pro většinu západních států. Dále, že přehlíží časové rozložení a samotný proces růstu veřejných výdajů (Magazzino, 2015).

Peacock-Wisemanova analýza

Peacock-wisemanova analýza vychází ze studie Alana T. Peacocka a Jacka Wisemana, kteří se zabývali růstem vládních výdajů v Anglii pro období od 1890 do 1955. Do zkoumání zahrnuli časové rozložení veřejných výdajů a fiskální systém státu. Na základě této studie určili tři hlavní determinanty změn veřejných výdajů zvané jako:

- *efekt vytěsnění;*
- *koncentrační efekt;*
- *efekt kontroly.*

(Peacock et al,1961)

Efekt vytěsnění (z ang. The Displacement Effect) je interpretován jako zvýšení úrovně vládních příjmů a výdajů v důsledku strukturálních změn a sociálních krizí. V důsledku určitého impulsu může dojít k vytěsnění soukromých výdajů. V literatuře se často uvádí příklad válečného konfliktu. Za běžné situace s růstem HDP stoupají daňové výnosy a veřejné výdaje. Sociální krize vyvolá zvýšení veřejných výdajů. Pokrytí těchto výdajů vyžaduje zdroje. Následkem zvýšení veřejných výdajů je tzv. efekt kontroly (z ang. The Inspection Effect). Občané jsou ochotni tolerovat zvýšení zdanění zesílením vědomí voličů o momentálních sociálních problémech. Tato tolerance je z pohledu občanů přijímána jen krátkodobě.

Během krize většinou dále dochází ke státnímu zadlužení a veřejné výdaje se nevrací na stejnou úroveň před krizí. Dochází k tzv. koncentračnímu efektu (z ang. The Concentration Effect).

Samuelsonova analýza

P. A. Samuelson přispěl k teorii růstu veřejných výdajů tím, že k ní dodal matematický konstrukt.

Teorie klade důraz na absolutní velikost veřejných výdajů a efektivní alokaci zdrojů mezi soukromým a veřejným sektorem v dané ekonomice (Aggarwal, 2017). Kombinace veřejných a soukromých statků promítají velikost veřejných výdajů. S vyšším podílem veřejných statků v ekonomice rostou náklady na vyčerpávající výdaje.

Vývojový model

Vývojový model (z ang. Development model) představuje paradigma růstu vyčerpávajících výdajů v souvislosti s vývojem dané země. S rostoucí mírou vývoje mají vyčerpávající výdaje tendenci také růst. Především ve formě investic. Musgrave a Rostow na konci 60. let 20. století popsaly tento jev na růstu veřejných výdajů ekonomik, které si procházely transformací z tradiční ekonomiky na průmyslovou. Posléze z průmyslu na ekonomiku s převahou terciárního sektoru.

Organický model státu

Organický model státu souvisí s myšlenkou růstu státu jako organismu. S růstem důchodu per capita roste společenská poptávka po určitých službách, které mohou být zabezpečovány soukromým sektorem. Bailey (et al, 2004) vysvětluje tento model na státním rozhodování tak, že alokační a stabilizační role vlády se snaží udržovat tržní systém a optimální objem služeb. Vládní zásahy tak přispívají k dlouhodobému růstu veřejných výdajů.

Model politických omezení

Model politických omezení spočívá na základě volby daňového poplatníka, který na základě zvolené reprezentace volí, v jaké snesitelné výši je ochoten daně zaplatit (Bailey, 2004). V případě krizích se mohou daňové výnosy státu zvyšovat, což krátkodobě lze z pohledu daňových poplatníků tolerovat. Výše příjmů veřejného sektoru, především daní, může tedy určovat i změna výše daňových příjmů.

Model fiskální iluze

Model fiskální iluze byl konstruován na základě úvah A. Puvianiho ekonomem Jamesem Buchananem na základě jeho práce z roku 1967. Klasifikace forem teorie fiskální iluze nepochází z myšlenek pouze dvou autorů. K rozšíření jednotlivých forem například přispěl ekonom W. E. Oates. Model fiskální iluze je problematikou, kdy si obyvatelé neuvědomují, jaký podíl z ceny tvoří daň a jak velká daň je odvedena z jejich příjmů. S vyšší složitostí daňového systému může docházet k ještě vyšší iluzi. V případě problematiky fiskální iluze se také v literatuře setkáme s pojmem fiskální brzda. Fiskální brzda je demonstrována na stále vyšším zdaněním neúměrně k inflaci, které způsobují stále pružnější daňové výnosy státu. Vyšší daně v tomto období mohou pocházet z deficitního financování z minulých let. Příjmy z daňového systému tvoří největší příjmy do státního rozpočtu.

Politický vliv

Rostoucí užitek pracovníků veřejného sektoru skrze ovlivňování veřejného rozhodování je jednou z příčin růstu vládních výdajů. Je to dáno tím, že pracovníci veřejného sektoru jsou v kontrolní pozici veřejných výdajů a mají vyšší politický vliv, než pracovníci v soukromém sektoru a disponují relativně vyšší informovaností v rámci veřejné politiky. Pracovníci veřejného sektoru mohou disponovat postranními benefity, kterým může být například snadnější přesvědčení občanů. Důsledkem politického vlivu může být patrné zvyšování vlastního užitku. Výdaje ministerstev a vládních organizací rostou rychleji, a to v důsledku zmíněného politického vlivu s důrazem na vlastní užitek. Politický vliv pramení zásadně z politického uspořádání státu a práv občanů k participaci na politickém rozhodování, který se následně promítá ve vládních výdajích.

Zvolení zastupitelé vlád mají podstatný vliv na schvalování státního rozpočtu, tudíž na výši vládních výdajů a její alokaci. Vládní výdaje jsou nástrojem, kterými politické strany prosazují své zájmy.

Na základě projektu Světové banky byly zhotoveny indikátory WDI (The Worldwide Governance Indicators), které zhodnotily 200 zemí a teritorií od roku 1996. Jednotlivé indikátory zahrnovaly:

- *Voice and Accountability (VA)*,
- *Political Stability and Absence of Violence/Terrorism (PV)*,
- *Government Effectiveness (GE)*,
- *Regulatory Quality (RQ)*,
- *Rule of Law (RL)*,
- *Control of Corruption (CC)*.

(Kaufmann et al, 2010)

Prvním indikátor svobody hlasu a zodpovědnosti (Voice and Accountability) zahrnul, do jaké míry jsou občané schopni participovat na politickém vlivu. Tedy na hlasování v rámci jednotlivých voleb, svobodného projevení názoru a svobodná média. Druhý indikátor „Political Stability and Absence of Violence/Terrorism“ zahrnuje výši politické stability a absence násilí, či terorismu. Government effectiveness zachycuje kvalitu veřejných služeb, kvalitu státní správy a její nezávislost, kvalitu politických záměrů v rámci její implementace a důvěryhodnost k plnění jejích závazků. Regulatory quality zachycuje schopnost vlády formovat a implementovat rozumná politická rozhodnutí a stanovovat takové předpisy, které podporují soukromý sektor. Rule of Law sleduje, do jaké míry státní zaměstnanci a společnost disponují stejnými právy. Control of corruption zachycuje sledování vlastního zájmu a korupce.

Model mediánového voliče

V případě mikroekonomických modelů jsou v literatuře nejčastěji uváděni modely voličských preferencí. Model mediánového voliče představuje různé kombinace preferencí voličů v demokratickém systému země pro úroveň služeb poskytovaných veřejným sektorem. Tento model určuje voličské preference jako hlavní impuls v případě rozhodování o celkových veřejných výdajích na základě poptávky veřejné volby.

Baumolův zákon

Baumolův zákon poukazuje na problematiku růstu produktivity práce a vývoje mezd v různých odvětvích. Předpokládá, že s růstem produktivity práce také rostou mzdy. V případě soukromého sektoru je produktivita práce dynamičtější než v sektoru veřejném. Pokud se zvyšuje růst mezd v soukromém sektoru, zaměstnanci veřejné správy zákonitě vyžadují růst mezd také. To znamená, že růst mezd v jednom odvětví roste s produktivitou práce, ale v jiném se tomu tak neděje. Náklady na jednotku výkonu rostou ve veřejném sektoru neúměrně s produktivitou práce. Na základě tohoto efektu se zvyšují vládní výdaje (Bailey, 2016).

Demografická struktura, sociální spravedlnost a recese

Transferové výdaje a jejich růst určuje především demografická struktura dané země, struktura domácností a recese. Úvahy o spravedlnosti souvisí se stupněm životního standardu a přerozdělování bohatství mezi sociálně-ekonomickými skupinami. S vyšší sociální spravedlností a rovností roste tendence k vyšším vynakládání prostředků na vládní výdaje. Zvýšení sociální spravedlnosti podle neoklasického pojetí může však vést k neefektivnosti.

2.4. Dílčí závěr

Růstu vládních výdajů předchází široká škála faktorů, které se dotýkají demografie, struktury obyvatel, změn makroekonomických ukazatelů, výše životní úrovně, politicko-sociálních vlivů, technologického pokroku, výše příjmů a daňová politika, státní dluh, strukturální změny a vývoj. Růst veřejných výdajů zaujalo mnoho ekonomů, kteří se svými empirickými studiemi se snažili vysvětlit tuto problematiku na základě různých předpokladů. Za nejdůležitější objevy je například považována Wagnerova teorie, Peacock-Wisemanova analýza, nebo Baumolův zákon. Tyto faktory mohou být zdrojem v rámci politického rozhodování. Sestavování rozpočtů je schváleno vládou, která vychází z rozpočtové prognózy na základě makroekonomické a fiskální predikce. Funkce vlády by měla spočívat na základě veřejného zájmu a ekonomické hospodárnosti. Teorie zahrnuje i jednání na základě vlastního zájmu s výsledným záměrem zvýšení vlastního užitku. Na různých faktorů byly zhotoveny indikátory WGI (Worldwide Governance Indicators), které měří kontrolu korupce, kvalitu státní správy, výši politické stability atd. Tyto indikátory jsou relevantním nástrojem pro měření celkové efektivnosti vládního rozhodování a implementace jejích záměrů.

3. Metodika

Hlavním cílem této práce je najít podobnosti a rozdíly ve struktuře a dynamice vládních výdajů s důrazem na nalezení příčinných souvislostí v zemích členských států Evropské unie. Diplomová práce si klade za cíl porovnat vládní výdaje v prostoru a čase od roku 1995 do roku 2020. Součástí datového souboru je celkem 27 zemí členských států evropské unie.

Prostorové uspořádání

Prostorové uspořádání bude diferencováno podle geografického členění na mezoregiony. Tyto mezoregiony jsou rozděleny podle literatury J. Anděla (et al, 2019). Z tohoto členění jsou vyloučeny země, které momentálně nejsou součástí Evropské unie. Tyto mezoregiony jsou rozděleny na střední, severní, západní, jižní a jihovýchodní Evropu. Střední Evropa dále na alpské země a visegrádkou čtyřku. Severní Evropa na Pobaltské státy a státy, které nejsou součástí Pobaltí. Západní Evropa zahrnuje státy, které jsou součástí Beneluxu a státy, které nejsou součástí Beneluxu. Seznam států jednotlivých mezoregionů zní takto:

Střední Evropa

- *Rakousko (alpská země) a Německo*
- *Polsko, Česko, Maďarsko, Slovensko (visegrádká čtyřka)*

Severní Evropa

- *Dánsko, Švédsko, Finsko*
- *Estonsko, Lotyšsko, Litva (Pobaltské státy)*

Západní Evropa

- *Irsko a Francie*
- *Nizozemsko, Belgie a Lucembursko (země Beneluxu)*

Jižní Evropa

- *Španělsko, Portugalsko, Itálie, Řecko, Malta*

Jihovýchodní Evropa

- *Rumunsko, Bulharsko, Chorvatsko, Slovinsko, Kypr*

Vertikální struktura bude dále rozdělena na unitární a federativní státy, které jsou popsány níže v sekci vertikální struktury.

Indikátory analytické části práce

Pro potřeby komparace struktury vládních výdajů jsou tyto výdaje rozděleny na vertikální, odvětvovou a druhovou strukturu. Data poskytnou databáze EUROSTAT s poslední aktualizací dat dne 27. 02. 2023 a databáze AMECO s poslední aktualizací dat 15. 5. 2023.

Analytická část práce zahrnuje následující indikátory:

- Celková velikost vládních výdajů v podílu na HDP;
- celkové vládní výdaje per capita;
- vertikální struktura vládních výdajů v procentech;
- odvětvová struktura vládních výdajů v procentech;
- odvětvová struktura vládních výdajů per capita;
- druhová struktura vládních výdajů v procentech;
- druhová struktura vládních výdajů per capita.

Celková velikost vládních výdajů v podílu na HDP

Nejdříve je sledován poměr celkových vládních výdajů k HDP, který určuje velikost vládního sektoru k celkové výkonnosti ekonomiky dle jednotlivých zemích členských států EU. Data jsou prezentována v přepočtu mil. národních měnových jednotek k výši HDP v procentech.

Tyto data jsou dostupná v online databázi EUROSTAT, které obsahují některé z předběžných údajů (provisional data) označeny pro Finsko r. 2015, Německo 2019, Německo a Francii 2020. Prováděcí nařízení Evropské komise 2020/1148 ze dne 31. července 2020 definuje předběžné údaje jako indexy nebo váhy, které má členský stát finalizovat později.

Celkové vládní výdaje per capita

Pro reálné srovnání celkových výdajů je potřeba zvažovat vlivy rozdílných cenových hladin a měnových kurzů. Tyto elementy jsou v analýze zahrnuty ve výpočtu na základě využití parity kupní síly (Price Power Parities, PPP). Parita kupní síly je indikátorem cenových rozdílů, která představuje poměr jedné národní měny za stejné výrobky a služby v jiné zemi. V databázi EUROSTAT je indikátor označen jako „EU-27_2020“ a kategorií PPP je zvolena konečná spotřeba vlády (Government Final Consumption). Index PPP je v databázi dostupný od roku 2003, proto bude analýza provedena pro období od roku 2003 do roku 2020. Pro přepočet reálných vládních výdajů per capita budou využita data celkového počtu obyvatelstva (p) z databáze EUROSTAT. Kalkulace celkových vládních výdajů per capita (VV_e) podle jednotlivých zemích je dána následujícím vzorcem:

Rovnice 1: Celkové vládní výdaje per capita

$$VV_e = \frac{VV_n}{PPP} / p .$$

Vertikální struktura vládních výdajů v procentech

Dle vertikálního hlediska podle vládní finanční statistiky (GFS, Government Finance Statistics) jsou rozčleněny na:

- Ústřední vládní instituce (central government, S1311);
- národní vládní instituce (state government, S1312);
- místní vládní instituce (local government, S1313);
- fondy sociálního zabezpečení (social security funds, S1314).

Konsolidace jednotlivých vládních výdajů je v metodice ESA 2010 uvedena jako S.13 – General Government. Vládní výdaje národních vládních institucí jsou sledovány pouze v zemích, které touto strukturou disponují z hlediska politicko-administrativního členění.

Pro potřeby komparace vertikální struktury budou státy rozděleny na:

- *Unitární;*
- *federativní (Německo, Rakousko, Belgie) a unitární s federativními prvky (Španělsko).*

Německo je rozděleno na 16 spolkových zemí a Rakousko na 9 spolkových zemí. Tyto země jsou řazeny mezi federace, proto předpokládáme, že se zde projeví výdaje národních vládních institucí. Dále do této sekce řadíme Belgii, která je považována za tzv. etnickou federaci složenou ze tří regionů: Vlámský, Valonský a Bruselu. Španělsko je unitární stát, který vykazuje federativní prvky. Španělské království je rozděleno na 17 autonomních oblastí a na dvě autonomní města. V případě Španělska jsou proto sledovány také výdaje na národní úrovni.

Vertikální struktura je sledována v relativním měření v procentech k celkové výši vládních výdajů v národních měnách. Poměr jednotlivých vládních výdajů dle vertikálního členění ke konsolidovaným vládním výdajům bude vypočtena dle následujícího vzorce:

Rovnice 2: Vertikální výdaje per capita

$$VVS_e = \frac{VS_n}{VS_{13}} * 100 .$$

Vládní výdaje podle vertikálního členění dané země..... VS_n

Konsolidované vládní výdaje dané země VS_{13}

Podíl vládních výdajů (VS_n) k VS_{13} v procentech VVS_e

Kapitola vertikální struktury také sleduje, zda více vyspělé země jsou více fiskálně decentralizované. Ekonomická vyspělost země je v rámci této diplomové určena na základě velikosti HDP na obyvatele. Sledujeme velikost vládních výdajů na místní vládní instituce v poměru k HDP na decentralizaci výdajů

Odvětvová struktura vládních výdajů v procentech a per capita

Další kategorií je rozdělení vládních výdajů dle funkčního (odvětvového) hlediska podle Klasifikace výdajů vládních institucí podle funkcí (COFOG, Classification of the Functions of Government), která zahrnuje:

- Všeobecné výdaje na veřejné služby (General Public Services, GF01);
- obranu (Defense, GF02);
- veřejný pořádek a bezpečnost (Public Order and Safety, GF03)
- ekonomické záležitosti (Economic Affairs, GF04);
- ochrana životního prostředí (Environmental Protection, GF05);
- bydlení a společenská infrastruktura (Housing and Community Amenities, GF06);
- zdraví (Health, GF07);
- rekreace, kultura a náboženství (Recreation, Culture and Religion, GF08);
- vzdělávání (Education, GF09);
- a sociální věci (Social Protection, GF10).

Jednotlivá odvětví budou nejprve rozčleněna procentuálně k celkovým vládním výdajům podle jednotlivých zemí. Tzn., že je využito obdobného vzorce jako v předchozí části vertikálního členění vládních výdajů, který sleduje poměr jednoho sub-sektoru k celkovým vládním výdajům.

Pro výpočet velikosti vládních výdajů per capita ($VVG F_e$) nejprve získáme data pro jednotlivé vládní výdaje dle odvětvového členění označené ve výpočtu jako „ GF_n “. Reálnou hodnotu vládních výdajů lze přepočítat přes paritu kupní síly. Vybraná PPP pro potřebu této analýzy jsou konečná spotřeba vlády (Government final consumption)

s dostupností dat od roku 2003. Pro porovnání těchto výdajů mezi ostatními zeměmi využijeme přepočtení per capita, tedy celkové populace obyvatel podle jednotlivých zemí.

Vzorec pro výpočet zní takto:

Rovnice 3: Výdaje podle funkčního členění per capita

$$VVGF_e = \frac{GF_n}{PPP} / p$$

Velikost vládních výdajů v národní měně v mil. EUR GF_n

Parita kupní síly PPP

Počet obyvatel p

Reálná velikost vládních výdajů podle funkcí per capita $VVGF_e$.

Druhá struktura vládních výdajů v procentech a per capita

Druhé členění odpovídá finančním aktivitám vlády stanovenou vládní finanční statistikou (Government Financial Statistics, GFS). Tyto vládní výdaje jsou rozděleny na:

- běžné výdaje;
- kapitálové výdaje.

Celkové vládní výdaje za účetní období (per annum) se vypočítají pomocí součtu transakcí mezispotřeby (Intermediate Consumption). Běžné výdaje zahrnují podle GFS náhrady zaměstnanců (Compensation of Employees), naturální sociální dávky jiné než naturální sociální transfery (Social Benefits Other than Social Transfers in Kind), sociální transfery prostřednictvím tržních výrobců (Social Transfers in Kind via Market Producers), úroky (Interest), ostatní běžné výdaje (Other Current Expenditure) a dotace

(Subsidies). Kapitálové výdaje vycházejí z položky kapitálové výdaje. Tyto údaje budou poskytnuty z databáze AMECO s poslední aktualizací dat 11. 11. 2022.

Detailnější vysvětlení jednotlivých druhů je zahrnuto v teoretické části této práce v rámci kapitoly „Klasifikace vládních výdajů“.

Běžné (VV_b) a kapitálové (VV_k) výdaje budou nejdříve vymezeny v relativním měření v procentech, tedy podílem běžných a kapitálových výdajů na celkové vládní výdaje podle jednotlivých zemí a převedeny na procenta.

Jednotlivé hodnoty výdajů podle druhů zmíněných výše jsou měřeny v národních měnách v běžných cenách (VV_n). Do výpočtu bude zahrnuta parita kupní síly (PPP). Vybraná PPP pro potřebu této analýzy jsou konečná spotřeba vlády (Government Final Consumption) pro běžné výdaje a hrubý fixní kapitál (Gross Fixed Capital Information) pro kapitálové výdaje. Tyto reálné výdaje budou přepočteny podle výše obyvatel (p).

Vzorec pro následující výpočet je určen jako:

Rovnice 4: Druhov $\acute{a}$ struktura výdajů per capita

$$VVD_e = \frac{VV_n}{PPP} / p.$$

Časové uspořádání

Časové porovnání začíná rokem 1995, které platí pro procentuální určení jednotlivých výdajů. Hodnoty pro paritu kupní síly jsou v databázi dostupné až od roku 2003, proto tento rok bude počátečním sledovaným rokem pro hodnoty přepočtené na obyvatele. Dále sledujeme, kde se udály změny v roce 2009 především v odvětvové struktuře jako reakce na světovou finanční krizi, která se datovala přibližně od roku 2008.

Odvětvové členění vládních výdajů dále zahrnuje vládní výdaje na obranu, proto lze sledovat, zda se zvýšily vládní výdaje na rok 2015 po anexi Krymu Ruskou federací, která se uskutečnila na jaře v roce 2014.

V roce 2014 během summitu NATO (Severoatlantická aliance, NATO) ve Walesu se členské státy rozhodly, že dosáhnou závazku vynaložení 2 % svého HDP na obranu do roku 2024. Sledujeme tedy, zda země, které jsou členy NATO dodržují tento závazek. Předpokládáme, že země, které jsou geograficky blíže Rusku a Ukrajině, zvyšují vládní výdaje od roku 2014. Mezi tyto země patří Lotyšsko, Litva, Estonsko, Finsko, Rumunsko, Maďarsko a Slovensko.

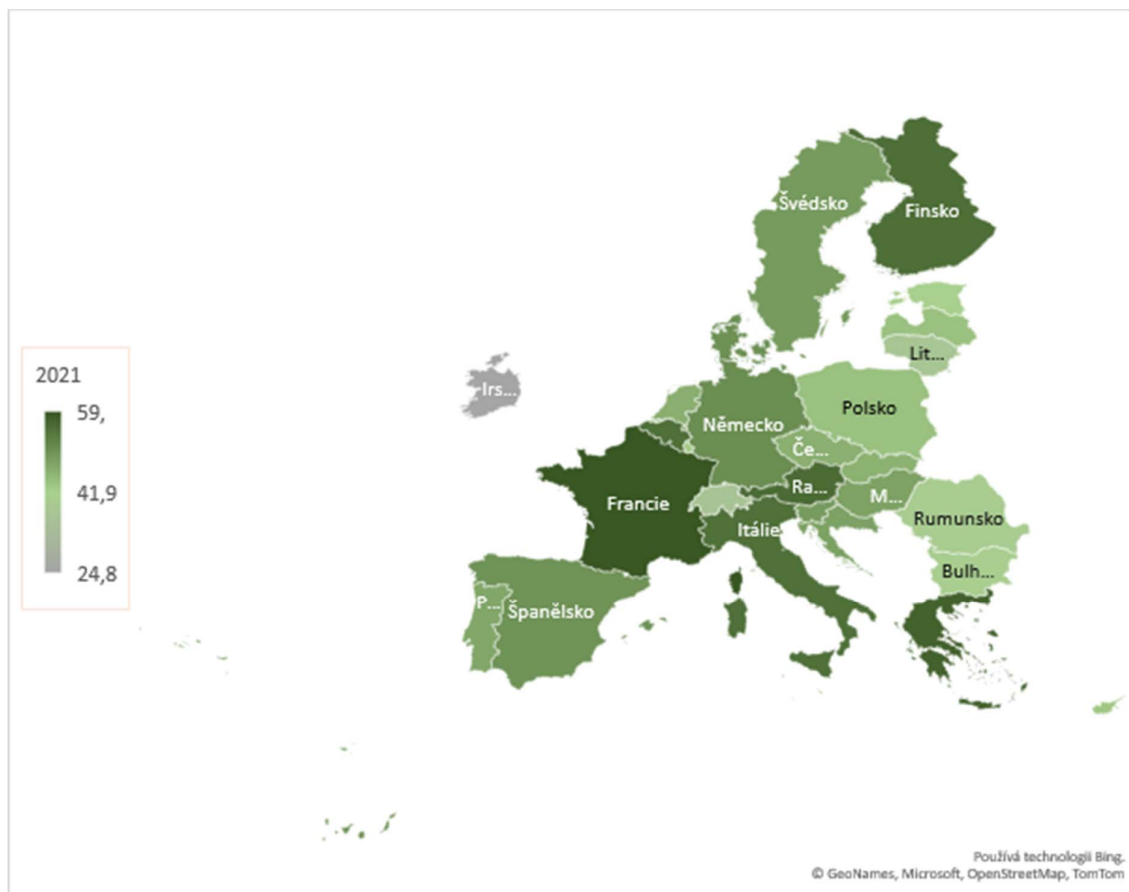
Jako poslední sledované období bude rok 2019 a 2020, kde předpokládáme zvýšení vládních výdajů způsobené pandemií COVID-19. Rok 2020 je také posledním sledovaným rokem v rámci této diplomové práce.

4. Analýza konsolidovaných vládních výdajů

Celková velikost vládních výdajů v podílu na HDP je determinována absolutní velikostí vládních výdajů v jednotlivých zemích a celkovou velikostí HDP za dané období. V této kapitole sledujeme vývoj od roku 1995 do roku 2020 v procentech.

Medián vládních výdajů v podílu na HDP pro rok 2021 za všechny země EU byl celkem 47,2 %. Vizualizaci celkových vládních výdajů k HDP zahrnuje mapa č. 1, která je ohraničena legendou ze shora maximální velikostí náležící Francii s podílem 59 %. Nadprůměrně vysokých hodnot dosáhlo mimo Francii také Rakousko (56 %), Finsko (55,6 %), Belgie (55,5 %), Řecko (57,4 %) a Itálie (55,3 %). Spodní hranici určilo Irsko s celkem 24,8 %. Tyto podprůměrné hodnoty náleží také zemím jako je Švýcarsko (36,5 %) a Rumunsko (39,8 %). Česká republika patří mezi země průměrných hodnot vládních výdajů k celkové výkonnosti ekonomiky s celkem 46,5 %. Ostatní země se pohybují v hodnotách od 40 % do 50 %.

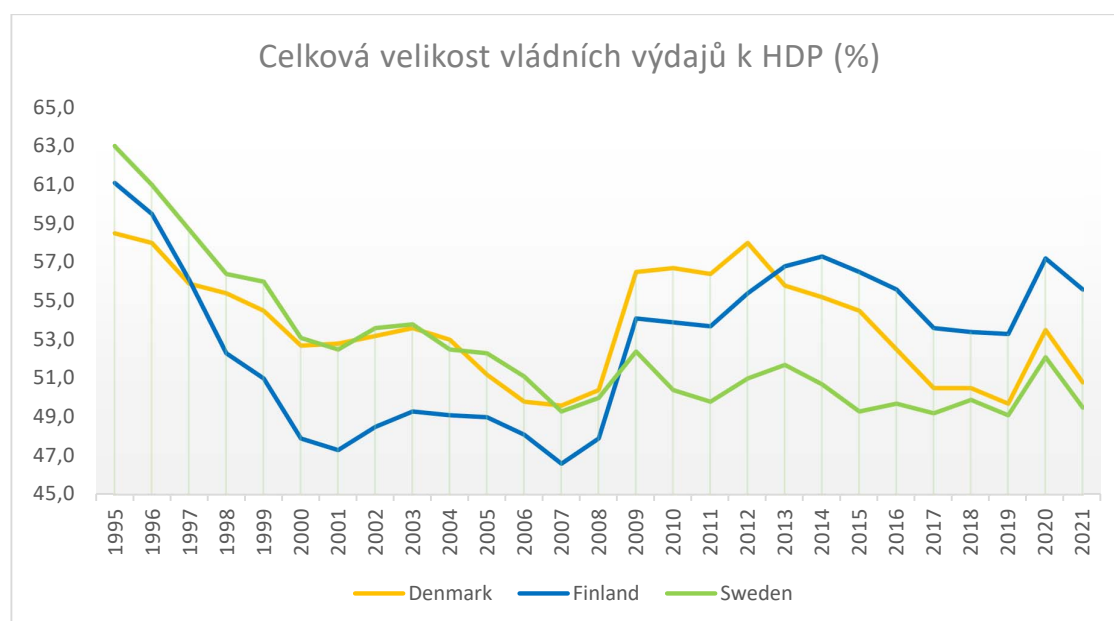
Mapa 1: Celková velikost vládních výdajů k HDP v roce 2021

4.2. Celkové vládní výdaje v procentech

Země severní Evropy jsou specifické pro nadprůměrné hodnoty poměru celkových výdajů k HDP. Stav od roku 1995 do 2021 je zpracován na základě grafu č. 1 níže. Graf sleduje země Dánsko, Finsko a Švédsko. Svislá osa vymezuje podíl vládních výdajů k HDP v procentech. Horizontální osa značí změnu vládních výdajů mezi jednotlivými roky.

Graf 1: Relativní měření vládních výdajů k HDP v severní Evropě (%)

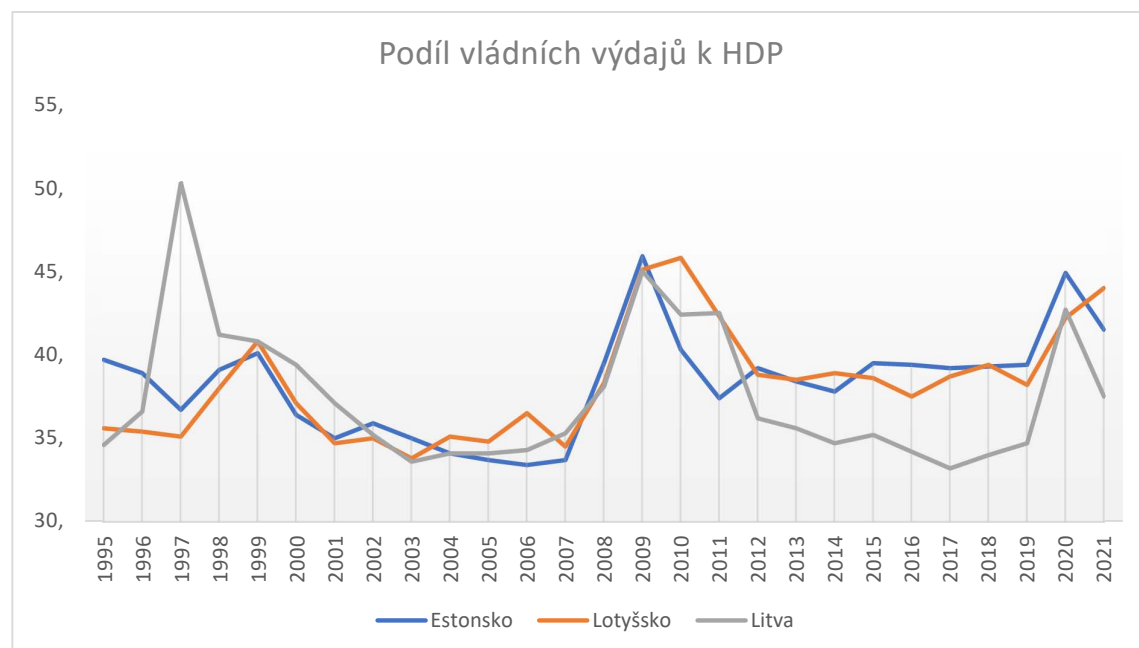
Zdroj: vlastní (2023)

Rok 1995 dosahuje nejvyšších hodnot pro všechny země, a to celkem 63 % pro Švédsko, 61,1 % pro Finsko a 58,5 % pro Dánsko. Tyto země dosáhly v tomto roce nejvyšších hodnot pro celý datový soubor všech členů EU. Po roce 1995 do roku 2000 následoval hluboký propad. Nejradikálněji pro Finsko s poklesem o - 13,2 % bodů z počáteční hodnoty. Drastická změna nastává posléze v roce 2008 na rok 2009 pro Dánsko a Finsko s růstem v průměru o 6% bodů. Od roku 2010 do roku 2019 se hodnoty růstu a poklesu pohybují od 0,2% až 2% změn.

Podle dostupných dat uvádějící absolutní výši vládních výdajů za jednotlivé roky, nejsou patrné negativní změny od roku 1996. Země severní Evropy absolutní vládní výdaje zpravidla zvyšují. Podle databáze EUROSTAT byla absolutní výše vládních výdajů v Dánsku celkem 172 217 mil. DKK (dánská koruna), ve Finsku 139 928 mil. EUR a ve Švédsku 139 928 mil. SEK (švédská koruna).

Absolutní výdaje se tedy za sledované období zvyšují. HDP se v ročních hodnotách za posledních 25 let zvyšovalo kromě poklesu na rok 2009 a dalším poklesem na rok 2020. Období doprovázející rok 2009 je přisuzováno ke globální finanční krizi a pokles na rok 2020 byl doprovázen pandemií COVID-19. Roční pokles na rok 2020 sledujeme u všech zemí Evropské unie. Přestože se obě agregované proměnné za posledních 20 let zvyšují, záleží, v jakém poměru. Pokud HDP roste rychleji než růst vládních výdajů, situace se zpravidla v grafu projeví klesající křivkou.

Graf 2: Relativní měření vládních výdajů k HDP v Pobaltských zemí

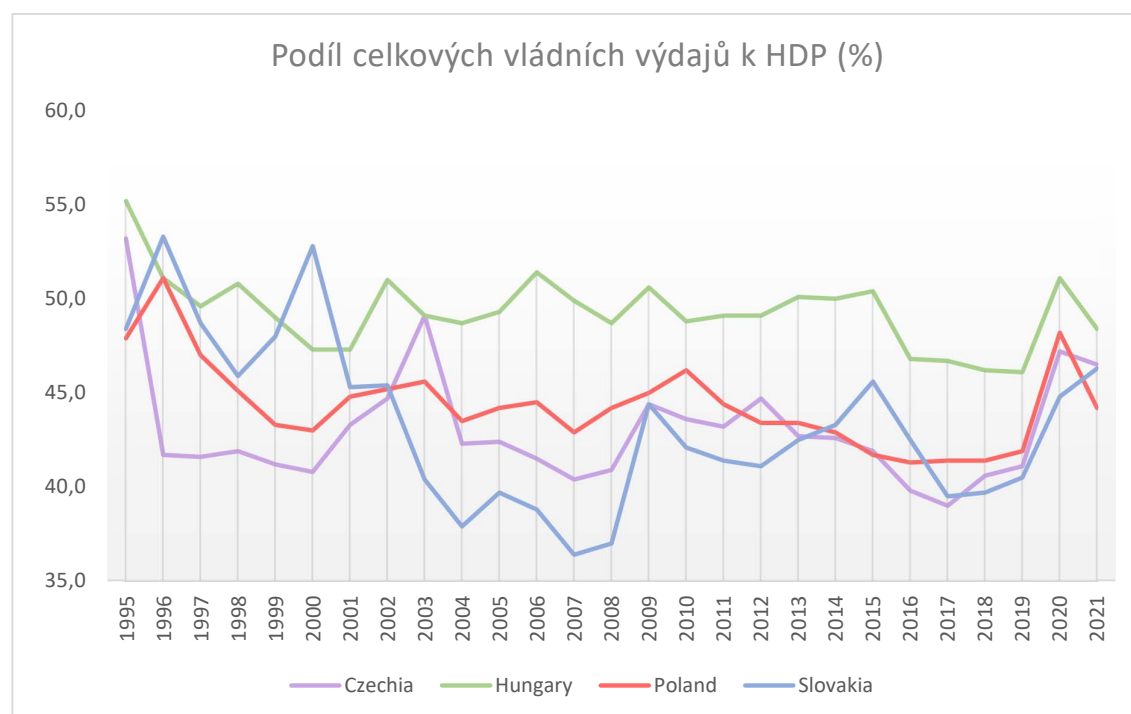

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 2 sleduje situaci v Pobaltských zemí, kterými jsou Estonsko, Lotyšsko a Litva. Z grafu je patrný obdobný trend, kromě roku 1997, kde v Litvě rapidně stoupá tento podíl až na 50 %. Podíl pro tyto země neklesá v průběhu let pod 33 % a nepřekračuje více než 50 %. Tyto země mají obdobné vývojové trendy.

Lotyšsko, Litva a Estonsko byly od roku 2000 do počátku světové finanční krize v roce 2008 označovány jako „baltický tygr“. Po roce 2000 tyto státy uskutečnily několik ekonomických reforem, které spolu s jejich nízkými mzdami a kvalifikovanou pracovní silou přitáhly velké množství zahraničních investic. Hrubý domácí produkt vzrostl o více než 10,3 % v Estonsku, 11,9 % v Lotyšsku a o 7,5 % v Litvě. Od roku 2001 do roku 2007 nesledujeme mimořádné změny v případě poměru vládních výdajů k HDP. Od roku 2007 se zvýšily z průměru 35 % na 45 %. V této době si země procházely recesí a v roce 2008 se HDP Lotyšska snížilo o 4,6 %, v Estonsku o 3,6 %, zatímco Litva zpomalila o 3,0 %. Ekonomika se stabilizovala od roku 2010. Momentálně tyto země vynakládají v průměru 40 % vládních výdajů k HDP. V absolutních hodnotách se vládní výdaje během těchto let zvyšovaly.

Graf 3: Relativní měření vládních výdajů k HDP v zemích Visegradské skupiny (%)

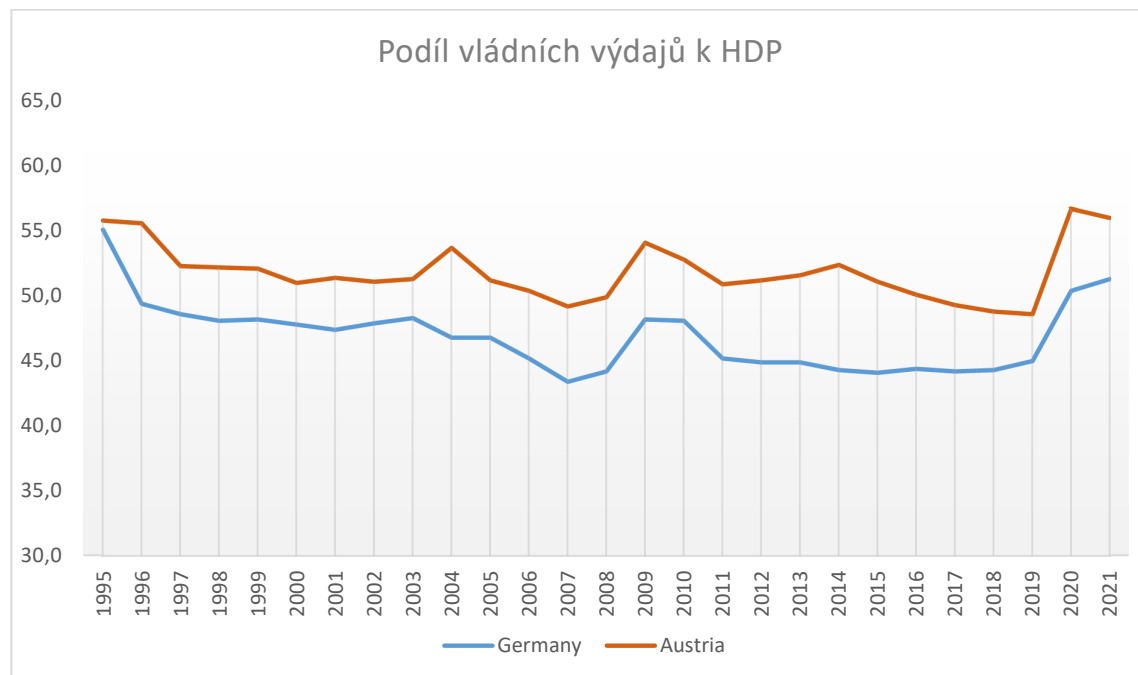

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 3 zobrazuje podíl celkových vládních výdajů k HDP v procentech zemí střední Evropy aliance Visegrádské skupiny (V4), mezi které patří Česká republika, Polsko, Maďarsko a Slovensko. Svislá osa je ohraničena podílem celkových vládních výdajů v procentech. Dolní hranice je vymezena 35%, reálně nejnižší hodnoty dosáhlo Slovensko (modrá křivka) v roce 2007 s celkem 36,4 %. Horní hranice je dána 60 %, přičemž maxima dosáhlo Maďarsko (zelená křivka) v hodnotě 55,2 % v roce 1995. Česká republika (fialová křivka) se drží v intervalu od 39 % do 53,2 %. Nejvyšší podíl vládních výdajů k HDP pro Českou republiku lze zaznamenat v roce 1995. Obdobně na tom jsou ostatní země. Od roku 1995 došlo k nejvyššímu poklesu za celé uvedené období v České republice a Maďarsku. Pro Českou republiku bylo tempo poklesu o 21 % z původní hodnoty a celková hodnota klesla na 41,7 % z roku 1995 na rok 1996. Tempo růstu pro Maďarsko znamenalo - 7,43 % z původní hodnoty, pro Polsko + 6,68 % z původní hodnoty a pro Slovensko + 10,12 %. Další zlomové období nastalo přelomem roku 2008 a 2009 s tempem růstu + 20 % pro Slovensko, 8,56 % pro Česko a + 3,9 pro Maďarsko. Tempo růstu vládních výdajů se výrazně nezměnilo pouze v Polsku. Z grafu je patrná změna z roku 2019 na 2020 pro všechny uvedené země. Průměrné tempo růstu v České republice pro toto období znamenalo 14,84% nárůst z původní hodnoty, v Maďarsku o 10,85 %, ve Slovensku o 10,62 % a v Polsku proběhla 10,62% změna.

Vládní výdaje v zemích V4 se v absolutní hodnotě zvyšují za posledních 25 let. Ve Slovensku, Česku a Maďarsku pozorujeme zpomalení růstu HDP na rok 2008, které bylo doprovázeno globální finanční krizí. Dále pokles z roku 2019 na rok 2020. Tyto roky byly historicky významné díky pandemii COVID-19. Dopady u Polska v těchto letech mírnější z pohledu poklesu HDP, přesto lze zde zaznamenat určité změny.

Graf 4: Relativní měření vládních výdajů k HDP ve střední Evropě (%) – Rakousko a Německo

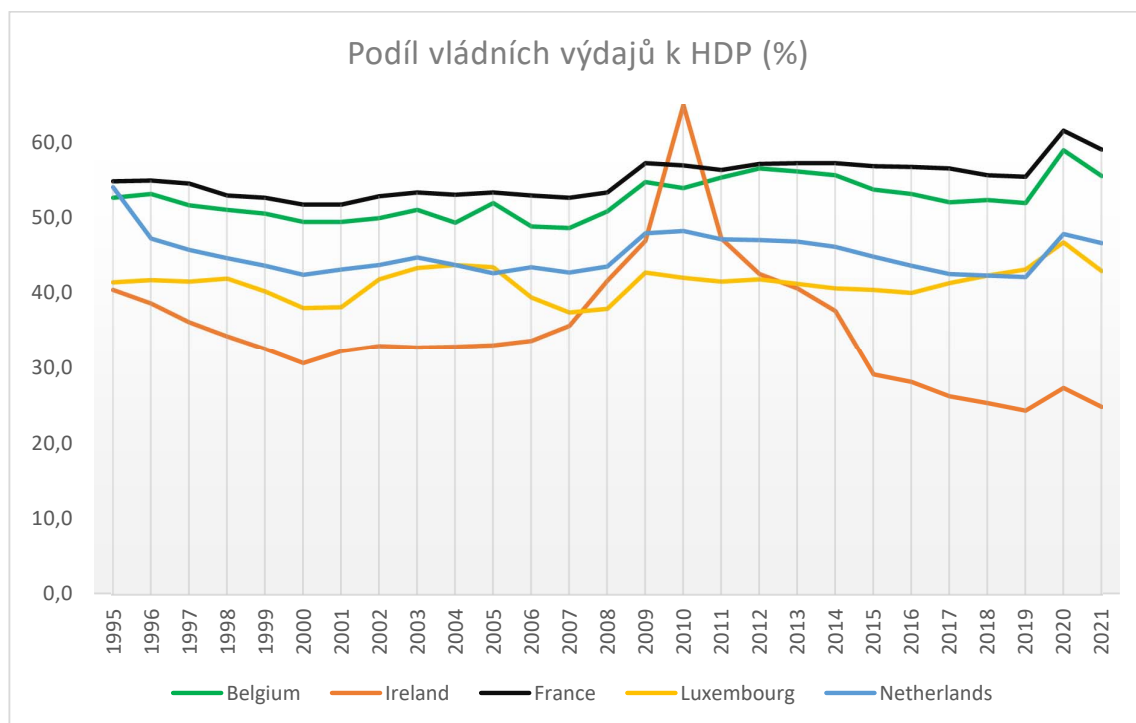

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 4 zobrazuje státy střední Evropy (mimo země V4) – Německo a Rakousko. Na základě těchto zemí lze konstatovat, že průměrně nejvyššího podílu dosahuje Rakousko (červená křivka). Rakousko se drželo v intervalu od 49,2 % do 56,7 %. Německo (modrá křivka) neklesá pod 45 %. Tak jako v předešlých grafech, bylo zpozorováno, že poměr vládních výdajů se razantně zvýšil v letech od 2019 do 2020. Meziroční tempo růstu dosáhlo v Rakousku 16,67 % a v Německu došlo ke změně původní hodnoty o 12 %.

Výše absolutních vládních výdajů v Německu a Rakousku roste. Z pohledu výše HDP a jejích změn se opět setkáváme se situací poklesu z roku 2008 na rok 2009 způsobenou globální ekonomickou krizí v Německu a Rakousku. Dále v roce 2019 na rok 2020 z důvodu zpomalení ekonomiky způsobené pandemií COVID.

Graf 5: Relativní měření vládních výdajů k HDP v západní Evropě (%)

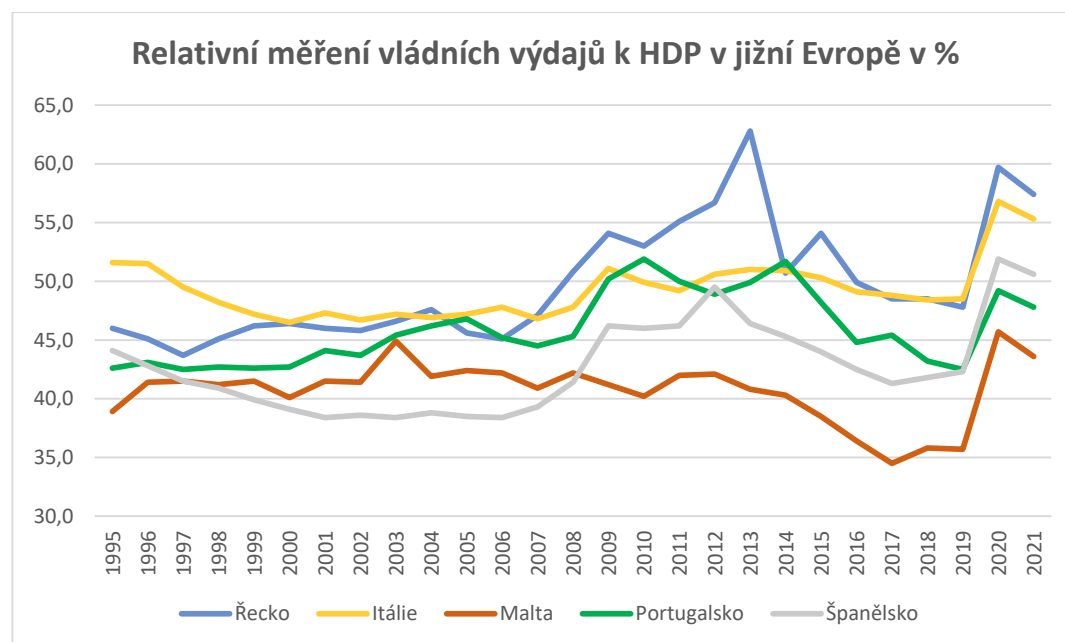

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 5 zobrazuje situaci v západní Evropě. Západní Evropa je rozdělena na Irsko, Francie a státy Beneluxu (Nizozemsko, Lucembursko a Belgie). Nizozemsko, Lucembursko a Belgie náleží k ekonomicky nejúspěšnějším státům světa. Francie a Nizozemsko náleží k největším exportérům kapitálu na světě. Nizozemsko patří do zemí s průměrnými až nadprůměrnými hodnotami v závislosti na určitém roce. Například v roce 1995 byl podíl až 54 %. Nikdy však neklesla pod hranici 42,1 %, jako tomu bylo v roce 2017. Pro Lucembursko platí podprůměrné až průměrné hodnoty s minimem ohraničené 37,4 % v roce 2006 a maximem 46,7 % v roce 2020. Pro všechny zmíněné země je možné sledovat zrychlené meziroční tempo růstu zejména v roce 2008, 2009 a 2010 a následně v roce 2020. Graf ohraničuje seshora Irsko v roce 2010 s 64,9% podílem. Nejnižší hranice je dána Irskem v roce 2019 s hodnotou 24,3 %. Tyto hranice jsou také i hranicí pro celý datový set, tudíž všech členů Evropské unie. Irsko je zemí, která dosáhla za posledních 25 let nejnižší a také nejvyšší hodnoty podílu vládních výdajů na celkové výkonnosti ekonomiky v rámci členských států Evropské unie. Přelomovým obdobím byl rok 2009, kdy došlo k nárůstu o 38 % z původní hodnoty na rok 2010

Irská ekonomika si prošla za posledních 30 let velkými změnami. Po 90. letech 20. století bylo Irsko přezdíváno „keltským tygrem“. V Irsku tehdy HDP vzrůstalo k 10 % ročně. Bylo dokonce sídlem firem jako je Google, Apple, či Microsoft. HDP se neustále zvyšovalo a po vstupu do eurozóny v roce 1999 se snížily úrokové míry, zvýšila se poptávka po nemovitostech a také došlo k migraci. Do roku 2007 Irsko prospívalo, dokud nebylo zasaženo finanční krizí. V této době bylo Irsko závislé na investicích z USA. Tato krize se projevila i na výši vládních výdajů. Kvůli poklesu HDP a vzrůstu absolutní výši vládních výdajů vzrostly tyto výdaje i procentuálně k HDP.

Graf 6: relativní měření vládních výdajů k HDP v jižní Evropě v %

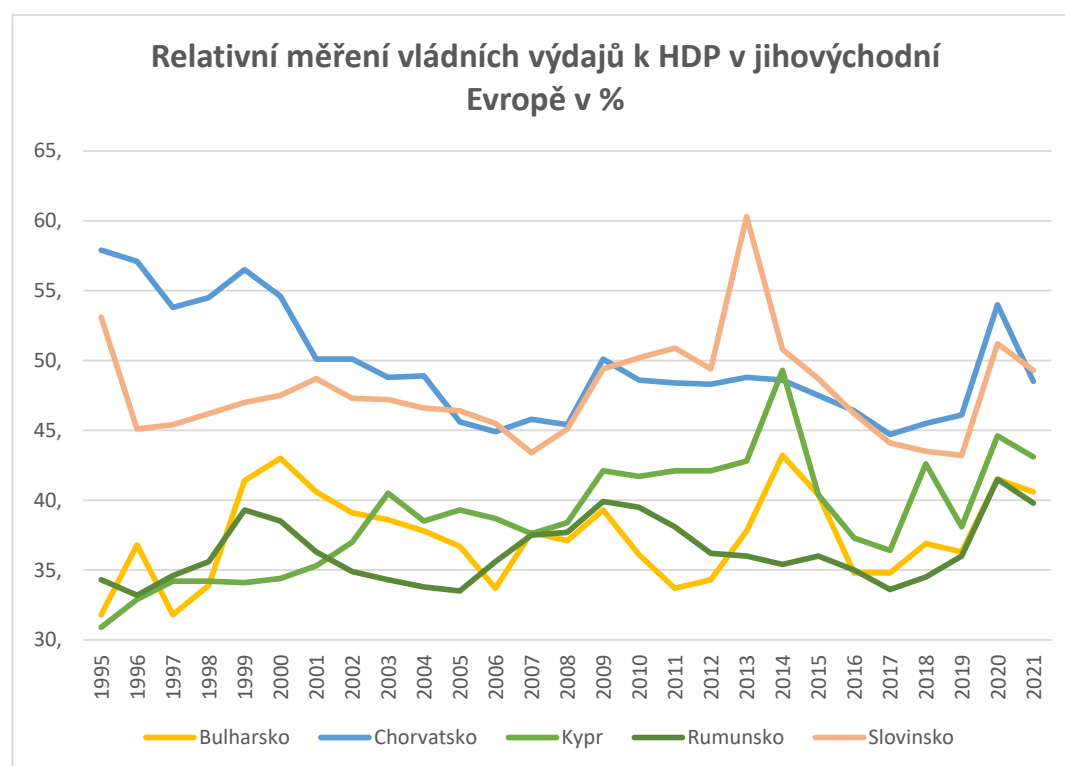

Zdroj: vlastní (2023)

Relativní poměr vládních výdajů k HDP v jižní Evropě zachycuje graf č. 6. Vybranými zeměmi jsou: Řecko, Španělsko, Itálie, Malta a Portugalsko. Nejvyšší podíl za jižní Evropu byl v Řecku v roce 2013 s celkem 62,8 %. V případě Itálie a Španělska od roku 1995 klesají, až stagnují do roku 2007. Z grafu je patrné, že k největším ročním změnám došlo v Řecku v období od roku 2012 do roku 2014. V roce 2012 se řecké vládní výdaje podílely na HDP s celkem 56,2 %, následně v roce 2013 už celkem s 62,8 %. Tak jako v předešlých grafech je možné sledovat nárůst od roku 2008 a následně v roce 2019.

Po vstupu států jižní Evropy do EU v důsledku investic dochází k ekonomickému rozvoji. Řecko, Španělsko, Portugalsko a Itálie zanedlouho doprovází dluhová krize, která počíná rokem 2009. První zemí, kterou zasáhlo krizi bylo Řecko, kde přispěla celosvětová hospodářská krize, kterou odstartoval bankrot americké banky Lehman Brothers. Tato hypoteční krize postihla ekonomiku globálně. Dalším usuzovaným impulsem řecké krize byl schodek státního rozpočtu, který se datuje do období vlády tehdejšího zvoleného řeckého prezidenta Konstantína Karamanlíse v roce 2004. Veřejný dluh činil 129 procent HDP na konci roku 2009.

Graf 7: Relativní měření vládních výdajů k HDP v jihovýchodní Evropě v %

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 7 sleduje situaci v jižní Evropě, tedy v Bulharsku, Chorvatsku, Slovinsku, Rumunsku a na Kypru. Minimální hranici ohraničuje Kypr v roce 1995 s celkem 30,9 %. Nejvyšší hodnoty dosáhlo Slovinsko v roce 2013 s celkem 60,3 %. V Bulharsku, Rumunsku a na Kypru se od počátečního sledovaného období podíl výdajů zvýšil. Podle grafu je patrná změna především z roku 2012 na rok 2013 ve Slovinsku, dále z roku 2013

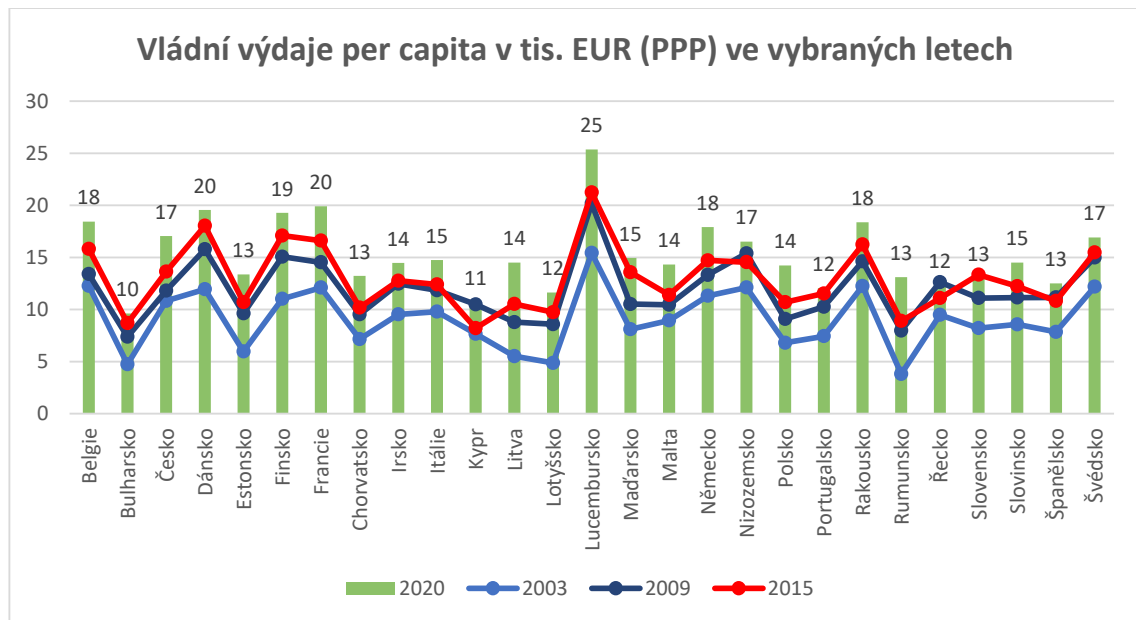
na rok 2014 v Bulharsku a na Kypru. V letech 2012 až 2013 zasáhl Kypr dluhová krize. Státní dluh se došplhal až na 84 %.

V březnu v roce 2013 byl schválen úvěr ve výši celkem 10 miliard EUR od institucí Evropské unie a Mezinárodního měnového fondu. HDP se v této době propadlo kolem 20 %. Tato situace vysvětluje vzrůst vládních výdajů v procentech na rok 2014. Situace ve Slovinsku od roku 2012 lze vysvětlit na případu ekonomické recese v roce 2011, kdy začala klesat HDP kvůli poklesu domácí spotřeby a zpomalení růstu exportu. V této době bylo také zasaženo stavebnictví. Od roku 2014 se ekonomika zotavuje a HDP roste. Ekonomicky je jihovýchodní Evropa nejvíce zaostalým mezoregionem. Nejvíce vyspělou zemí za tento mezoregion je Slovinsko.

4.3. Celkové vládní výdaje per capita

Celková velikost vládních výdajů per capita byla spočítána na základě velikosti konsolidovaných vládních výdajů v národních měnách jednotlivých států. Tyto výdaje byly dále přepočtené přes index parity kupní síly a jako spotřební koš byla zvolena konečná spotřeba vlády. Parita kupní síly (PPP) je indikátorem cenových rozdílů jednotlivých zemí. Představuje kupní sílu, díky které můžeme porovnávat situaci mezi jednotlivými zeměmi. Pro přepočet per capita byly tyto výdaje posléze přepočteny na celkový počet obyvatel za jednotlivé sledované země. Indikátor parity kupní síly byl dostupný od roku 2003, proto sledované období počíná tímto rokem. Veškerá data jsou volně dostupná z online databáze EUROSTAT.

Graf 8: Vývoj vládních výdajů per capita

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 8 zobrazuje situaci v roce 2003, 2009, 2015 a 2020. Je nutné dodat, že mezi jednotlivými obdobími nebyly zohledněny inflační změny, proto nelze suverénně porovnávat roky mezi sebou. Můžeme však porovnávat země mezi sebou v zobrazených letech. Tento graf zobrazuje na vertikální ose výši výdajů na osobu v tis. EUR přepočtenou přes PPP index konečné spotřeby vlády. Z pohledu na údaje z roku 2020 vidíme vysoká čísla v západní Evropě v zemích Beneluxu (Lucembursko, Belgie a Nizozemsko) a ve Francii.

Země Beneluxu náleží k nejvíce ekonomicky úspěšným zemím světa. Irsko náleží západní Evropě, ale její výdaje per capita jsou poměrně nízké v porovnání s ostatními zeměmi západní Evropy. Jak je z grafu zřejmé Lucembursko je zemí, která vynakládá nejvíce vládních výdajů na osobu ve sledovaných letech. Lucembursko je země s poměrně nízkým počtem obyvatel. Počet obyvatel za posledních 25 let nepřesáhl 630 419 (r. 2020) obyvatel a konstantně se od roku 1995 zvyšuje. Lucembursko disponuje vysokým HDP per capita, které bylo podle údajů z online databáze EUROSTAT celkem 81 660 EUR na osobu. Vládní výdaje tvoří celkem 46,7 % z celkového HDP podle dostupných údajů z EUROSTAT. Při zohlednění indexu PPP byly vládní výdaje na úrovni 25 345 EUR v roce 2020. Dále se vysoká čísla projevují v zemích severní Evropy (Finsko, Dánsko, Švédsko). Pobaltské státy (Estonsko, Lotyšsko a Litva) dosahují průměrně 13 tis. EUR. Vysoké výdaje per capita jsou také typické pro některé země střední Evropy. V Německu tyto výdaje dosahovaly až 18 tis. EUR na osobu, v Rakousku také 18tis EUR a v Česku kolem 17 tis. EUR. Mimo Českou republiku jsou ostatní země V4 na úrovni od 13 tis. EUR (Slovensko) do 15 tis. EUR (Maďarsko).

Země jižní Evropy (Itálie, Portugalsko, Španělsko, Řecko a Malta) dosahovaly maximálně 15tis. EUR v roce 2020. Zemí, která v průběhu let v jižní Evropě byla na vyšší výdajů per capita byla Itálie. Jihovýchodní Evropa (Rumunsko, Bulharsko, Chorvatsko, Slovinsko a Kypr) je na tom obdobně. Bulharsko je zemí s nejméně vynaloženými výdaji per capita s kolem 10tis. EUR na osobu.

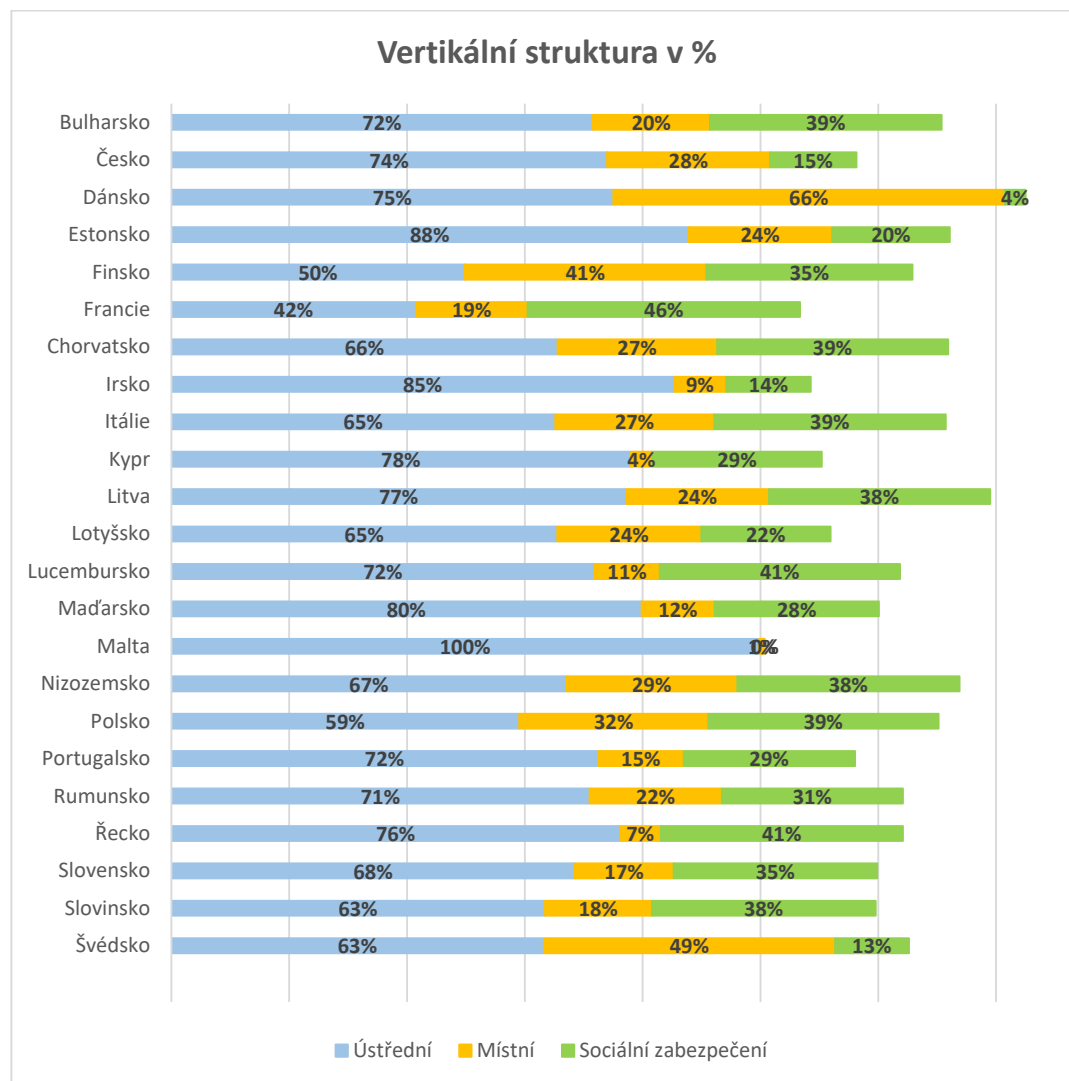
5. Analýza vertikální struktury vládních výdajů

Vertikální struktura je rozdělena na ústřední, národní, místní vládní úroveň a fondy sociálního zabezpečení. Následující data byla poskytnuta z databáze EUROSTAT v absolutních hodnotách podle národních měn jednotlivých států a posléze přepočtena na procenta k celkovým vládním výdajům jednotlivých států. Úrovně vládních výdajů jsou obsaženy v metodice ESA 2010, které náleží položce „General Government“. General Government představuje konsolidaci výdajů jednotlivých úrovní vlády. Vertikální strukturu v rámci této práce rozdělíme podle typů států na unitární a federativní.

Národní úroveň vládních výdajů je promítnuta pouze ve federativních státech, proto je nutná diferenciací mezi unitárními a federativními státy. Mezi země federativního typu řadíme Rakousko, Německo, Belgie a Španělsko. Získávání dat je závislé na statistikách autorit poskytnutých jednotlivými zeměmi, při záznamu jednotlivých dat může docházet k duplikacím, a to především mezi transfery jednotlivých úrovní. Součet mezi výdaji jednotlivých úrovní vlády a celkových výdajů nemusí být vždy roven 100 %.

V této kapitole také posuzujeme, zda země s vysokým HDP na obyvatele disponují vyššími výdaji na místní úroveň státní správy. Identifikujeme, zda existuje vazba mezi ekonomickou vyspělostí jednotlivých zemí na decentralizaci.

Graf 9: Vertikální struktura unitárních států vládních výdajů v roce 2021 v procentech

Zdroj: vlastní (2023)

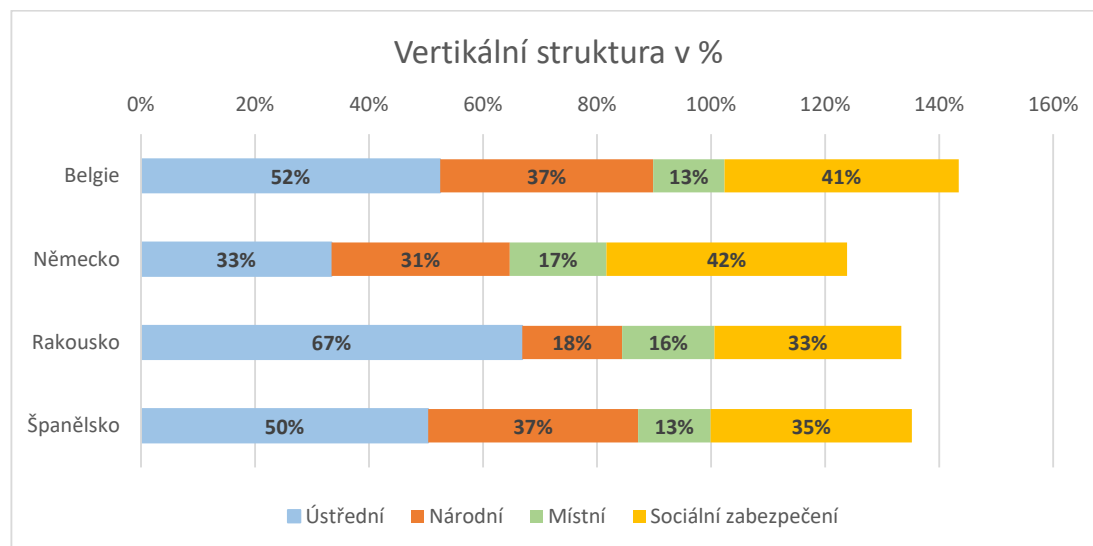
Graf č. 9 zobrazuje situaci v roce 2021 v jednotlivých státech EU unitárního typu podle vertikálního členění. Vertikální členění je pro unitární státy rozděleno na výdaje ústřední státní správy, výdaje místní státní správy a výdaje na sociální zabezpečení. Je nutné zdůraznit, že součet jednotlivých úrovní neodpovídá 100 % z důvodu duplikací transferů mezi jednotlivými vládními úrovněmi. Jak je z grafu patrné, nejvyšší zastoupení výdajů u všech zemí EU unitárního typu zastupuje ústřední úroveň státní správy a dále fondy sociálního zabezpečení. Z grafu si lze všimnout nízkého procenta pro sociální zabezpečení v Dánsku. V Dánsku je většina výdajů na sociální zabezpečení financována rovnou z daňových příjmů ústřední a místní vlády, proto tyto výdaje jsou již zahrnuty v položkách výdajů ústředních a místních vládních institucí. Samostatné fondy sociálního zabezpečení tvořily v roce 2021 pouze 4 % z celku. Nízkého procenta si lze všimnout u další severské země – Švédsko, které má podobný systém jako Dánsko a Finsko.

Skandinávské země podle dostupných dat se také zdají být nejméně centralizované vzhledem k výši vládních výdajů pro místní vládní instituce. Ve Finsku je to celkem 41 %, ve Švédsku 49 % a v Dánsku 66 %. U Pobaltských států sledujeme podobnosti ve vládních výdajích na místní úrovni. V Litvě, Lotyšsku a Estonsku tyto výdaje byly na stejné úrovni, tedy celkem 24 % v roce 2021. Podle geografického členění nelze vyloženě říci o ostatních mezoregionech, že k nim náleží určité podobnosti.

Nejvíce centralizovanou zemí je Malta. Příjmy místních zastupitelstev na Maltě jsou téměř zcela závislé na transferech od centrální vlády. Převody se určují každý rok podle vzorce založeného na odhadech nákladů na poskytování služeb pro jednotlivé místní vládní instituce. Povinnosti místních vládních institucí jsou na Maltě zaměřeny pouze se na několik oblastí. Hlavní kategorií výdajů vlády jsou všeobecné veřejné výdaje, ochrana životního prostředí, veřejný pořádek a bezpečnost. Určení výdajů na Maltě ohledně fondů sociálního zabezpečení je velmi složitá. Výdaje jsou součástí již konsolidovaného fondu a nikoli součástí konkrétních fondů přidružených k segmentům sociálního zabezpečení. Tyto výdaje jsou tedy zahrnuty již v položce výdajů ústředních vládních institucí. Jak je z grafu zřejmé, výdaje místních vládních institucí dosahují pouze 1 %. Výdaje ústředních vládních institucí na Maltě tvoří většinu celkových výdajů. Další zemí, ve které se projeví nízké výdaje na místní samosprávu, je Kypr. Celkově je Kypr rozdělen do šesti okresů. Ovšem od roku 1974 po turecké vojenské intervenci je většina okresů pod kontrolou Severokyperské turecké republiky. Kyperská místní samospráva se skládá z 30

obecních zastupitelstev v městských oblastech a 350 komunitních rad ve venkovských oblastech. Dalších 9 obecních zastupitelstev a 137 komunitních rad se nachází v okupované oblasti. Místní úřady v městských i venkovských oblastech mají pravomoci získávat příjmy z transferů ze státní pokladny na konkrétní rozvojové projekty a na povinnosti, které jsou dány zákonem. Proto tyto výdaje jsou zahrnuty v ústřední úrovni státní správy. Příjmy je místní samospráva omezena, přesto je zde forma vlastních příjmů z místních poplatků a daní. Ta se může posléze projevit na výši vládních výdajů místních státních institucí. Obecní zastupitelstva mají odpovědnost za poskytování některých veřejných služeb v oblasti veřejného zdraví, zásobování vodou, likvidace odpadů, sociální služby a územní plánování. Řecko je další z nejvíce centralizovaných zemích Evropy. Výdaje na její místní vládní úroveň dosahuje pouze 7 %. V roce 2010 Řecko ustanovilo zákon, který znamenal reformu administrativního rozdělení země pod obecným názvem program Kallikratis. Reforma Kallikratis byla také decentralizačním procesem, která udělila obcím nové pravomoci a povinnosti. Ovšem místní samospráva je stále převážně závislá na trasferů od vlády, která je v grafu již přenesena na základě výdajů ústředních vládních institucí.

Graf 10: Vertikální struktura federativních států v roce 2021 v procentech

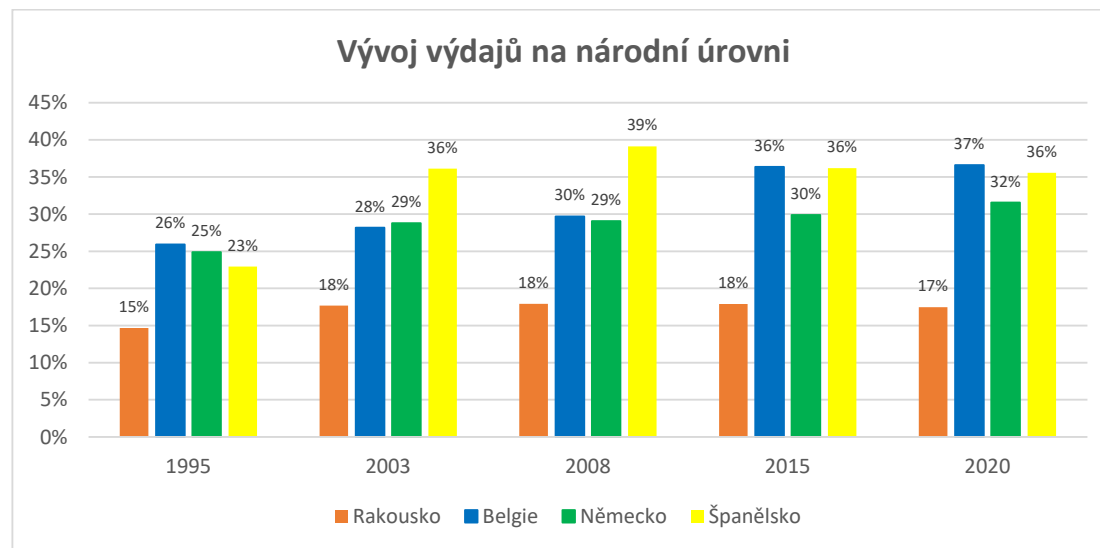

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 10 sleduje situaci vertikální struktury v roce 2021 ve státech federativního typu. Součet jednotlivých výdajů neodpovídá v zobrazovaném grafu 100 %, kvůli duplikacím mezi transfery jednotlivých úrovní, jak bylo již zmíněno na začátku kapitoly této práce. Ve Rakousku tvoří národní úroveň celkem 18 % z celkových vládních výdajů, ve Španělsku celkem 37 %, v Německu 31 % a v Belgii celkem 37 %. V těchto zemích se poměr pro národní úroveň vzrostl za posledních 25 let. V roce 1995 byly tyto výdaje v Belgii na 26 %, od této doby vzrostly na hodnotu 37 % v roce 2021. Jak je z grafu patrné, většinou dominují výdaje ústředních vládních institucí. U federativních států si lze povšimnout, že výdaje na místní úroveň neklesají pod 13 % a nejsou větší než 17 %.

Za posledních 25 let se poměr vládních výdajů na národní úrovni zvýšil u všech zemí v porovnání s počátečním období. Ve Španělsku byla změna nejvíce výrazná. Podíl v roce 1995 ve Španělsku byl na 23 %, od tohoto roku se podíl zvyšoval, až na 36 %. V Rakousku proběhla změna po roce 1995 z 15 % na 18 % v roce 2003, od té doby se podíl drží pod 20 %. Německo podíl také zvýšilo na celkem 32 %. Z grafu níže (Graf č. 11) je patrné, že výdaje na národní úrovni neklesají pod 15 % a nejsou vyšší než 39 %.

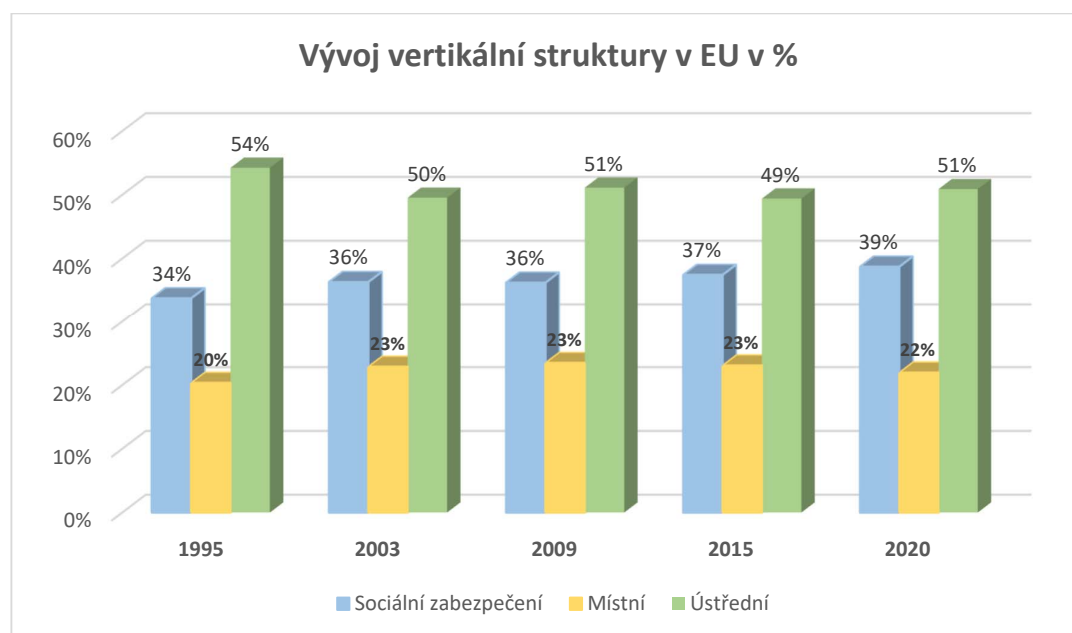
Graf 11: Vývoj výdajů na národní úrovni v procentech

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 12 sleduje vývoj vertikální struktury v Evropské unii v roce 1995, 2003, 2009, 2015 a 2020. Tento vývoj představuje konsolidaci jednotlivých úrovní k celkovým výdajům EU. V průměru za EU se ústřední výdaje snížily od roku 1995 z 54 % na 51 %. Sociální zabezpečení se zvýšilo a výdaje na místní státní úroveň nepřekračuje 23 %.

Graf 12: Vývoj vertikální struktury v EU

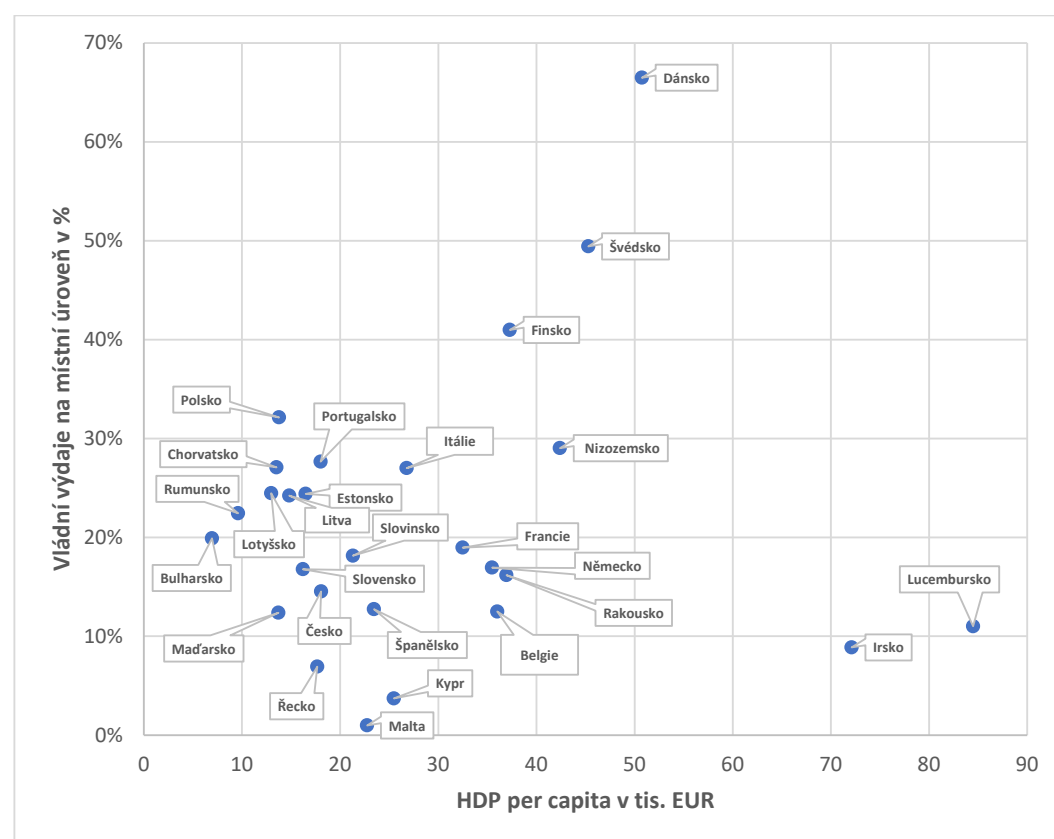
Zdroj: vlastní (2023)

Vládní výdaje na ústřední úroveň státní správy je v průměru nejvyšší za celé sledované období a nejnižší je pro místní úroveň státní správy. Průměr za celou EU tvoří výdaje na ústřední úroveň celkem 52 %, pro státní úroveň 13 %, pro místní úroveň 22 % a sociální zabezpečení 38 % za rok 2021. Výdaje na ústřední úroveň přesahovaly 50 % u všech zemích v EU kromě Německa a Francie. Nejvyšší podíl výdajů na místní úroveň vládních výdajů je vynaložena v Dánsku v roce 2021. Co se týče fondů sociálního zabezpečení a jejího podílu, ten byl nejvyšší ve Španělsku s celkem 46 %. Nejvíce centralizovanou zemí

je Malta, Kypr, Řecko a Irsko. Naopak nejvíce decentralizované jsou země náležící Skandinávskému poloostrovu.

Následující graf č. 13 posuzuje, zda vyspělejší ekonomiky disponují vyšší decentralizací. Sledujeme hrubý domácí produkt v přepočtu na obyvatele a výdaje na místní vládní instituce k celkovým vládním výdajům v procentech v roce 2021 v jednotlivých zemích.

Graf 13: Ekonomická vyspělost a výdajová decentralizace

Zdroj: vlastní (2023)

Vertikální osa zobrazuje výdaje na místní vládní instituce v procentech k celkovým vládním výdajům jednotlivých zemí. S nižším podílem těchto výdajů k celkovým vládním výdajům identifikujeme tyto země za více fiskálně centralizované. Tyto země jsou především Malta, Kypr, Řecko a Irsko. Hodnota decentralizačního poměru u těchto zemí nepřesahuje 10 %. Naopak za nejvíce decentralizované země lze považovat Dánsko, Švédsko a Finsko. Většina zemí spadá do úrovně od 15 do 35 %.

zahrnuje hrubý domácí produkt přepočtený na obyvatele v tisících EUR za jednotlivé země. Podle grafu je patrné, že zemí s nejvyšším HDP na obyvatele je Lucembursko, Irsko, Dánsko, Švédsko, Nizozemsko a Finsko. Primárně v Dánsku, Švédsku a Finsku je možná vazba mezi vyspělostí ekonomiky a decentralizací.

Tyto země mají vysoké HDP per capita a také disponují vysokým podílem výdajů pro místní úroveň státní správy k celkovým vládním výdajům. Lucembursko a Irsko jsou země, které disponují vysokým HDP na hlavu, ale vynakládají méně než 15 % z celkových výdajů na místní úroveň. U zemí s nízkým HDP nelze jednoznačně říci, zda jsou méně, nebo více decentralizované. Nárůst autonomie a odpovědností subnárodních vlád je jedním z trendů v posledních desetiletí zejména v rozvojových ekonomik. Země s vyšším HDP většinou disponují i vyšší mírou decentralizace. V grafu však nalezneme výjimky, jako je Lucembursko a Irsko. Jak bylo již řečeno v teoretické části této práce, není jednoznačné, zda existuje vazba mezi ekonomickým růstem a výdajovou decentralizací.

6. Analýza odvětvové struktury vládních výdajů

Změny ve výdajích v odvětvové struktuře jsou náročné na interpretaci, jelikož jednotlivé výdaje zahrnují několik dalších odvětví. V této diplomové práci se zaměřujeme na celkové výdaje jednotlivých druhů odvětvové struktury. Například odvětví všeobecných výdajů na veřejné služby je rozdělena do několika dalších odvětví. Tyto odvětví mohou být zkoumána samostatně, protože limit této práce na tyto detaily nestačí. Odvětvová struktura vládních výdajů je podle metodiky COFOG rozdělena na všeobecné výdaje na veřejné služby, obranu, veřejný pořádek a bezpečnost, ekonomické záležitosti, ochranu životního prostředí, bydlení a společenskou infrastrukturu, zdraví, rekreaci, kulturu a náboženství, vzdělávání, a sociální věci. Tyto jednotlivé položky výdajů byly přepočteny na procenta k celkovým vládním výdajům podle jednotlivých zemí od roku 1995 do roku 2020. Dále jsou tyto transakce přepočteny na jednotku obyvatele se zohledněním parity kupní síly (PPP) podle konečné spotřeby vlády od roku 2003 do roku 2020. V jednotlivých kapitolách je zmíněno, která odvětví tvoří většinu ze zmíněných výdajů.

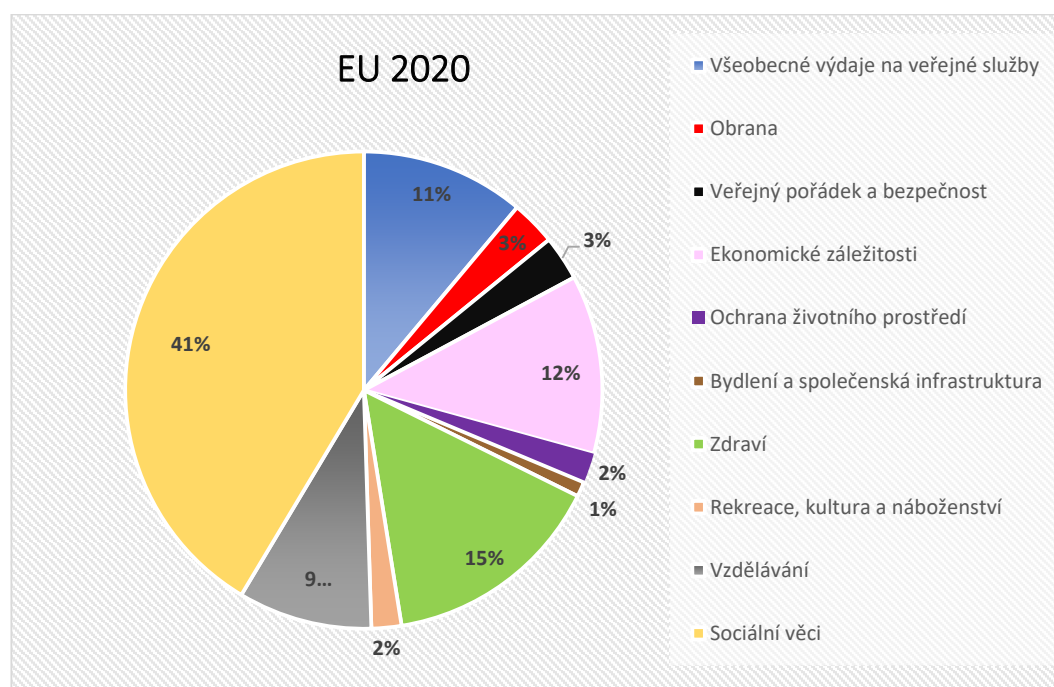
Jednotlivé grafy se zaměřují především na rok 2003, 2009, 2015 a 2020 při interpretaci dat per capita. Je nutné dodat, že tyto roky nebyly mezi sebou očištěny od inflace, proto pouze porovnáváme jednotlivé státy mezi sebou v určitém roce. Interpretace celkového sledovaného období by byla na grafickou interpretaci velmi náročná, proto celkový přehled je součástí přílohy 2. této práce. Popisy grafů často uvádějí data a všeobecný vývoj ze zmíněné přílohy.

Při porovnání jednotlivých dat bylo zjištěno, že hodnoty per capita byly pro některé země velmi volatilní v průběhu sledovaného období u patřičných položek. Například v Litvě se vládní výdaje na obranu se rapidně zvyšují od roku 2014 a nakonec přesahují per capita veškeré země v EU. Podobná situace dopadá i na Lotyšsko, Rumunsko, či Estonsko.

Důsledek těchto změn závisí na výši agregovaných proměnných ve výpočtu, kterými byly konsolidované výdaje vlády a absolutní výše transakcí pro jednotlivé položky. Dále demografické změny, jako je celková výše populace. Důvody zvyšování a snižování jednotlivých transakcí záleží na ekonomické situaci v jednotlivých zemích a událostí, které mohou mít důsledek na změnu těchto transakcí.

Korelace mezi velikostí země a kolísavostí vládních výdajů byla na základě empirických výzkumů negativní. Menší země však mohou mít tendenci k volatilnějším vládním výdajům, protože jsou více vystaveny idiosynkratickým šokům.

Graf 14: Podíl vládních výdajů podle odvětvového členění za celou oblast EU v r. 2020 (%)

Zdroj: vlastní (2023)

Země Evropské unie, na základě grafu níže (graf č. 14) z roku 2020, vynakládají finanční prostředky státní pokladny nejvíce na sociální věci. Sociální věci tvoří z celého souhrnu jednotlivých zemí k celkových vynaložených výdajů v průměru 41 %. Zemí s nejvyšším podílem za rok 2020 bylo Finsko s celkem 45 %. Česká republika na sociální věci vynakládá zhruba 30 % z celkových vládních výdajů. Druhou podstatnou položkou výdajů je zdraví a na třetím místě vzdělání. Zdraví tvoří celkem 15 % a vzdělání 12 %. Nejnižší podíl zahrnuje bydlení a společenská infrastruktura. Tímto trendem se evropské

země drží za posledních 25 let z pohledu dostupného datového setu od roku 1995. Sociální věci zahrnují podstatnou část výdajů, protože pokrývají veškeré dávky a podpory a zastávají funkci tzv. sociální ochrany. Stát zabezpečuje příjem občana v případě nemoci a invalidity, stáří, nezaměstnanosti, nebo například pozůstalým po zesnulé osobě. K těmto výdajům se vážou nemocenské dávky, náhrady ztráty příjmů v těhotenství a mateřství, pečovatelské služby pro těžce postižené občany, důchodové a věcné dávky invalidním osobám s nárokem na starobní důchod a výdaje na zdravotnické pomůcky, důchodové dávky, některé zdravotnické a pečovatelské služby, správu a provoz politiky nezaměstnanosti, starobní důchody, příspěvky rodinám s nízkými příjmy atd. Zdraví se skládá zejména z léčiv a zdravotnických prostředků, ambulantní zdravotní péče, ústavní zdravotní péče a veřejných zdravotnických služeb. Financování vzdělání se týká především úrovně pre-primárního a primárního vzdělávání, sekundárního vzdělávání, postsekundárního vzdělávání nižší než terciární, terciárního vzdělávání, vedlejších služeb ve vzdělání a vzdělání nedefinovaného podle úrovně, nebo aplikovaného výzkumu a vývoje v oblasti vzdělávání.

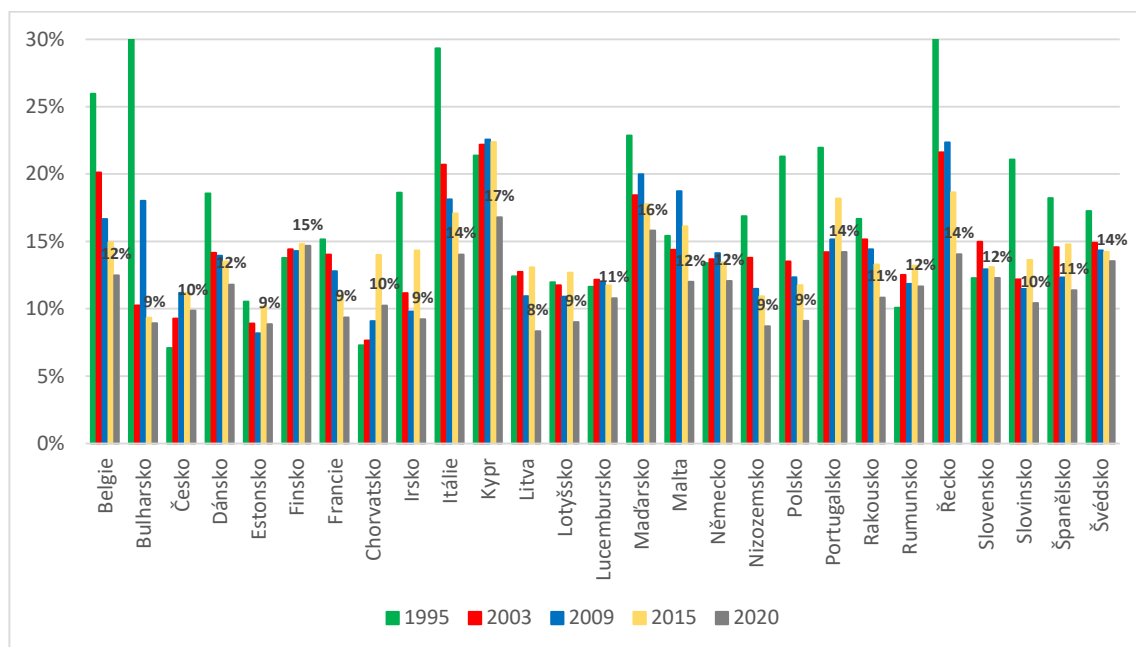
6.2. Všeobecné výdaje na veřejné služby

První položka podle klasifikace COFOG charakterizuje všeobecné výdaje na veřejné služby. Tyto výdaje jsou rozděleny do několika hlavních záležitostí, a to na výdaje pro:

- zákonodárné, výkonné a další normotvorné orgány, záležitosti finanční, rozpočtové a daňové;
- zahraniční ekonomickou pomoc;
- všeobecné služby;
- základní výzkum;
- aplikovaný výzkum a vývoj v oblasti všeobecných veřejných služeb;
- všeobecné veřejné služby jinde neuvedené;
- transakce v oblasti veřejného dluhu;
- transfery obecného charakteru mezi různými úrovněmi státní a veřejné správy.

Podstatná část výdajů je alokována především na zákonodárné, výkonné a jiné normotvorné orgány a na transakce v oblasti státního dluhu. Od roku 1995 lze sledovat, že výdaje na všeobecné a veřejné služby se zvyšují v absolutní hodnotě, ale postupně klesají k podílu na celkových veřejných výdajů u všech států evropské unie. Pokles podílu potvrzuje graf níže (č. 15), který sleduje vývoj výdajů v procentech ve všech zemích členů EU.

Graf 15: Vývoj podílu všeobecných výdajů na veřejné služby v procentech

Zdroj: vlastní (2023)

Za celou EU na počátku období v roce 1995 byl průměr 18 % na celkových výdajů. V roce 2020 hodnota klesá na 11 %. U některých zemí lze sledovat velmi vysoké změny. Například v Bulharsku hodnota klesá z roku 1995 s celkem 38 % na hodnotu 9 % v roce 2020. Podobně tomu tak bylo i v Belgii. Na počátku období (1995) byl podíl 26 % a v roce 2020 byl celkem 12 %.

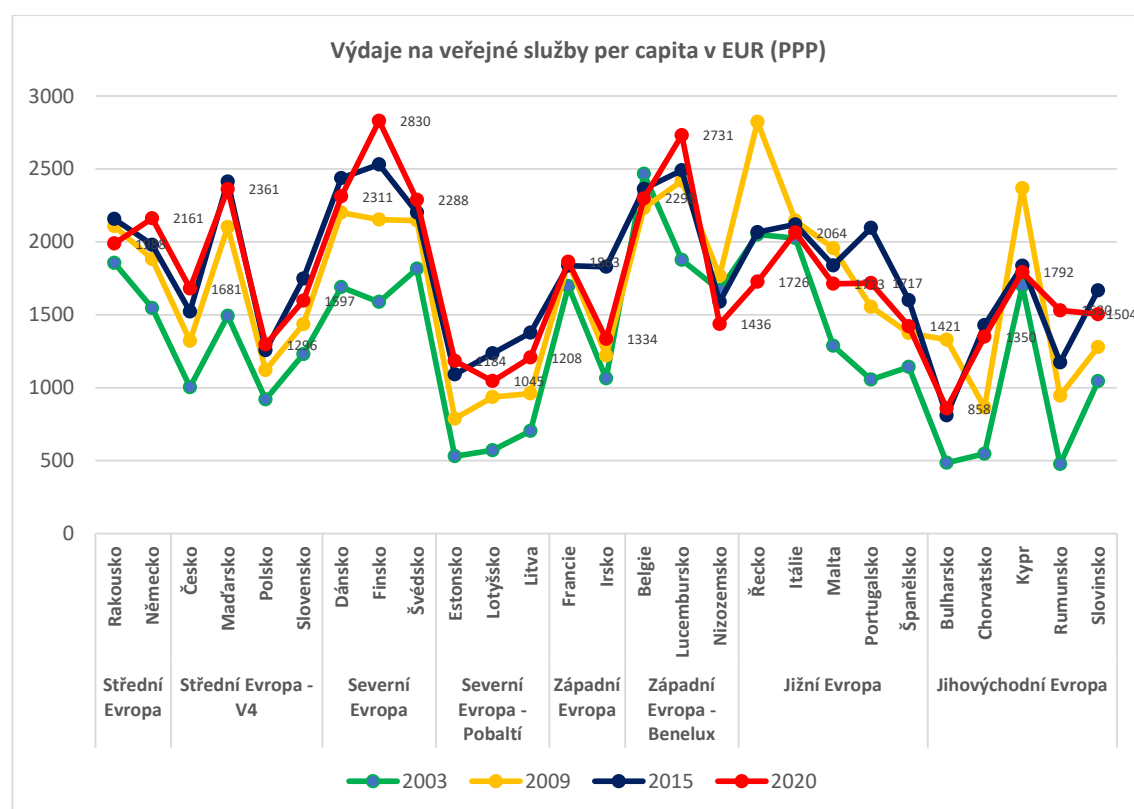
Velikost všeobecných výdajů na veřejné služby per capita podle konečné spotřeby vlády je zobrazen na grafu č. 16. Svislá osa určuje velikost všeobecných výdajů v EUR v přepočtu na obyvatele. Horizontální osa vyjadřuje tyto hodnoty podle jednotlivých zemí. Tyto země jsou dále seskupeny do jednotlivých mezoregionů. Sledujeme rok 2003, 2009, 2015 a 2020. Na tyto roky pohlížíme separátně a komparujeme hodnoty podle jednotlivých zemí, jelikož sledované roky mezi sebou nejsou očištěny od inflace.

V závislosti na limitu obdržení dat pro paritu kupní síly počíná sledované období rokem 2003. V roce 2020 byl poměr výdajů nejvyšší ve Finsku s celkem 2830 EUR a v Lucembursku, které dosáhlo 2731 EUR na obyvatele. Hranici uzavírá Rumunsko s 476,62 EUR. Na základě získaných dat a výpočtů se v průběhu let tyto výdaje na obyvatele zvýšily v porovnání od roku 2003 do roku 2020, kromě zemí jižní a jihovýchodní Evropy.

Výdaje na veřejné služby na hlavu byly v průběhu let pro některé státy velice volatilní. V důsledku výpočtu změny probíhají na základě změn agregovaných proměnných. Především kvůli absolutní výši veřejných výdajů, velikosti populace a PPP indexu.

Zvyšování těchto výdajů záleží na vládních politikách sledovaných zemí. Na základě posuzovaných dat lze sumarizovat, že průměrná hodnota per capita za celou EU postupně roste více, než klesá. Tzn. průměrné tempo růstu v ročních hodnotách se drží na hodnotě od 1,45 % do 7,2 %. K maximálnímu poklesu průměrného tempa růstu došlo v roce 2016 s celkem o – 3,78 %.

Graf 16: Všeobecné výdaje na veřejné služby per capita v EUR

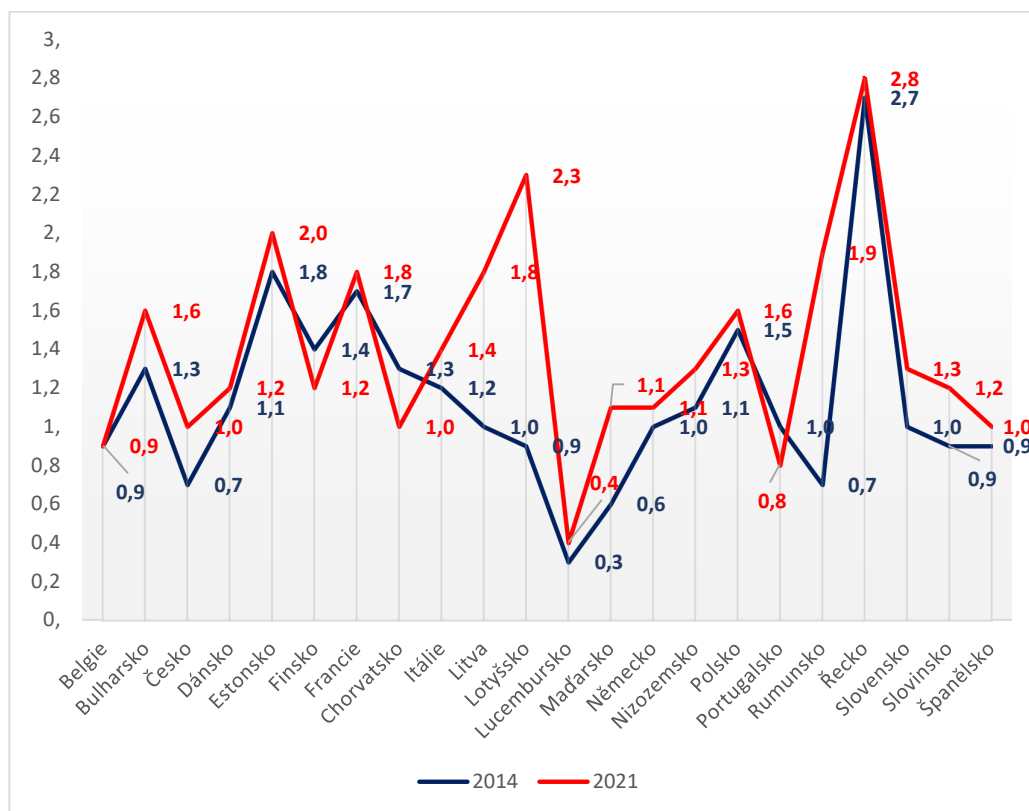
Zdroj: vlastní (2023)

6.3. Výdaje na obranu

Klasifikace COFOG charakterizuje jako druhou položku obranu. Pojem obrana z pohledu veřejných financí s sebou nese alokaci finančních zdrojů do vojenské obrany, civilní obrany, zahraniční vojenské pomoci, aplikovaného výzkumu a vývoje v oblasti obrany a obrany jinde neuvedené. V této kapitole sledujeme vývoj výdajů na obranu a soustředíme se na období od roku 1995 do roku 2020 v procentech a na období od roku 2003 do roku 2020 v přepočtu na obyvatele. První část se soustředí, zda 22 sledovaných států, které jsou součástí NATO (a také EU), dodržují závazek vynaložení 2 % svého HDP na obranu, která je stanovena do roku 2024.

Země, které jsou součástí Evropské unie a NATO jsou: Belgie, Bulharsko, Česko, Dánsko, Estonsko, Francie, Chorvatsko, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko a Finsko. Dále zjišťujeme změnu vládních výdajů na obranu po roce 2014 v důsledku anexe Krymu, která se uskutečnila v roce 2014.

Graf 17: Výdaje na obranu k HDP členů NATO v roce 2014 a 2021

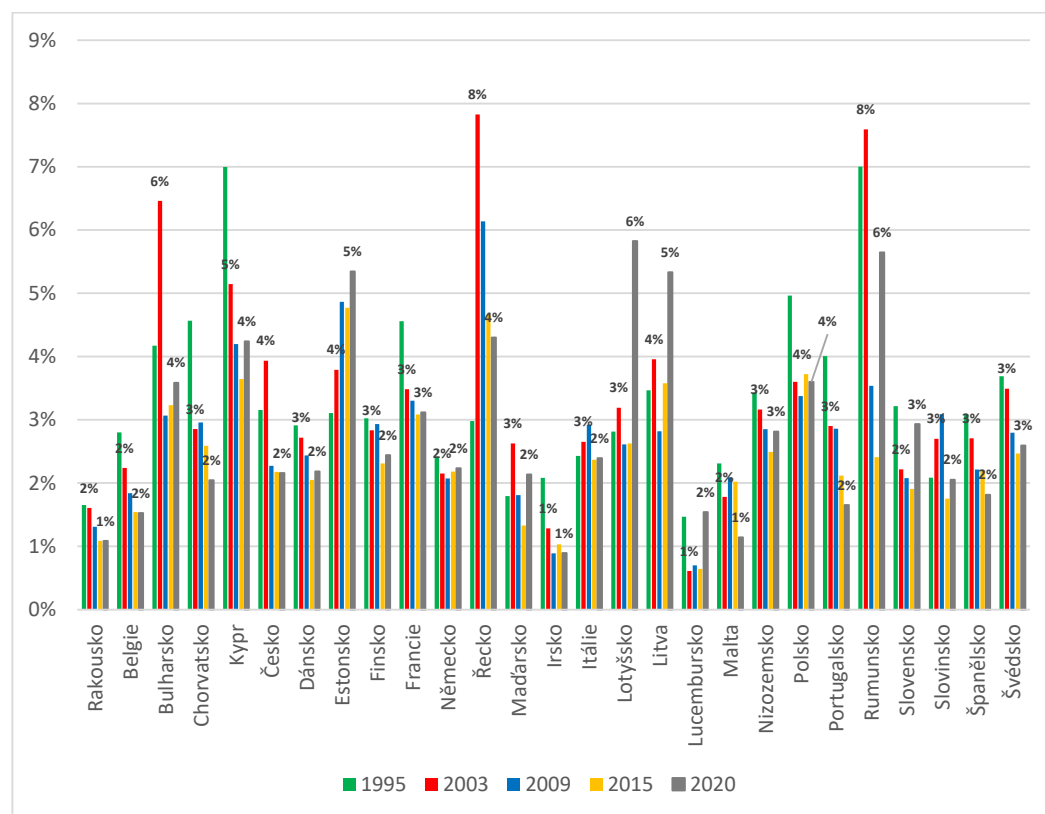

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 17 prezentuje situaci členů NATO a konsolidaci vládních výdajů na obranu k HDP v procentech. Data byla poskytnuta z online databáze EUROSTAT s poslední aktualizací dat 21. 7. 2023. Rok 2021 představuje nejaktuálnější data z této databáze. Představují také provizorní data, a to v Německu, Francii, Španělsku a Portugalsku. U těchto zemí může docházet k odchylkám. Sledujeme také rok 2014, kdy došlo k dohodě členských států splnit závazek 2 % na obranu k hrubému domácímu produktu do roku 2024. Závazek splňuje a splňovalo již v roce 2014 Řecko. V roce 2021 s celkem 2,8 % vládních výdajů na obranu k HDP. Dále Lotyšsko a Estonsko. Lotyšsko a Estonsko vládní výdaje zvyšovaly na obranu exponenciálně od roku 2014 v souvislosti s anexí Krymu. V porovnání s rokem 2014 všechny země NATO a současně země EU byly schopny výdaje na obranu zvýšit. K docílení závazku v roce 2021 zaostávalo Lucembursko s celkem 0,4 % výdajů na obranu, dále Portugalsko s celkem 0,8 % a Belgie s celkem 0,9 %. Ostatní země se pohybují v průměru od 1 % a výše v roce 2021. Výdaje na obranu

byly nižší v roce 2021, než v roce 2014 ve Finsku a Chorvatsku. Finsko vstoupilo do NATO až v roce 2023.

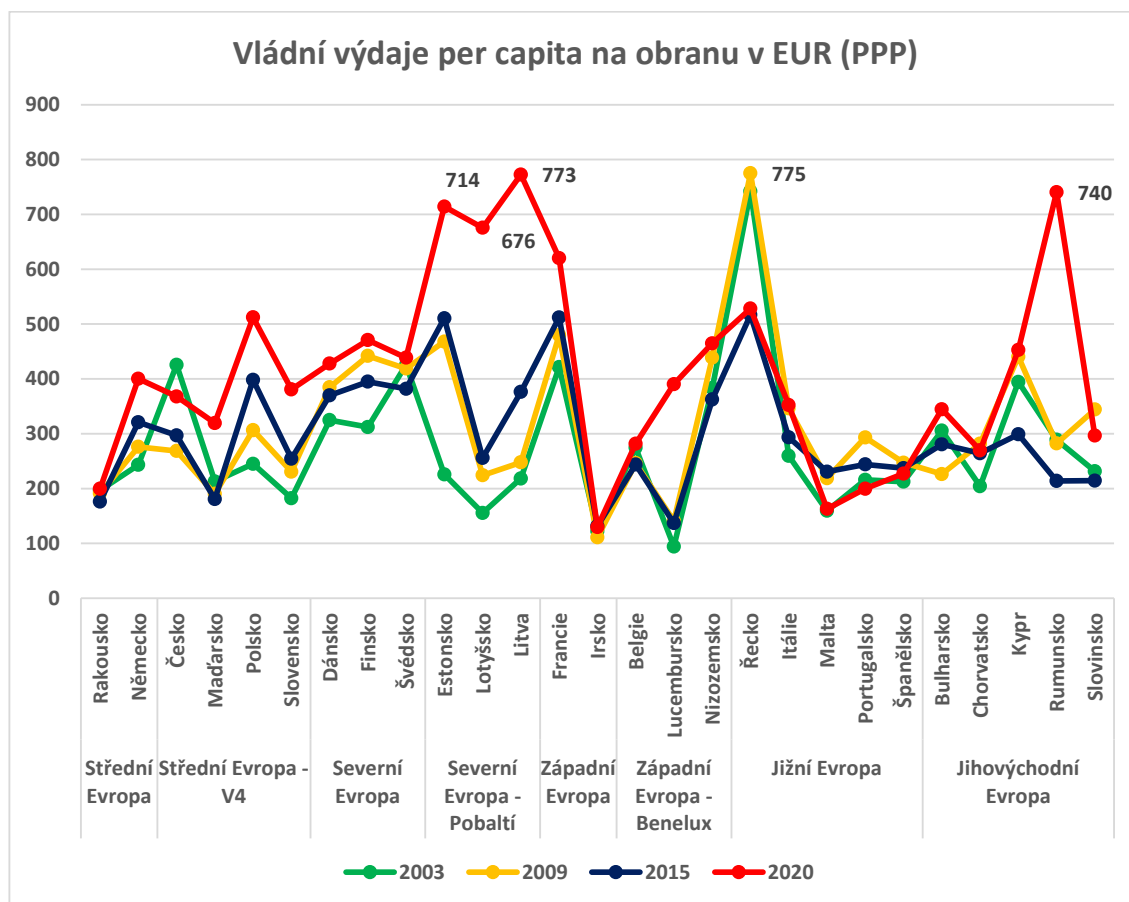
Graf 18: vývoj výdajů na obranu v procentech

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 18 zobrazuje podíl vládních výdajů na obranu od roku 1995. V roce 2020 byl nejvyšší podíl v Lotyšsku s celkem 5,82 %, dále v Litvě s celkem 5,33 % a v Rumunsku s celkem 5,64 %. V porovnání s rokem 1995 nejvíce investoval do obrany Kypr s celkem 7 % a Rumunsko se stejnou hodnotou. Zvýšení těchto výdajů v procentech od roku 1995 sledujeme výrazně v Lotyšsku, Litvě a Estonsku. V ostatních zemích došlo v průběhu let ke snižování. Vládní výdaje na obranu za posledních 25 let nepřesáhly v zemích EU 10 % a za posledních 10 let nepřesáhly 6 %. Nejvyšší hranice o podílu 9,75 % v roce 1996 byla určena Kyprem. Tyto výdaje se posléze snížily z roku 1997 na 1996 z hodnoty 8,72 % na 5,37 %. Od roku 1996 podíl kolísá kolem 4-5 %. Nejméně v průběhu let investovalo Irsko. Detailnější porovnání bude určovat následující graf zabývající se hodnotami na obyvatele.

Graf 19: Vládní výdaje per capita na obranu v EUR

Zdroj: vlastní (2023)

Graf. č 19 zobrazuje vývoj vládních výdajů na obranu v EUR v přepočtu na obyvatele. Tyto výdaje byly přepočteny přes index parity kupní síly a jako spotřební koš byla zvolena konečná spotřeba vlády. Jednotlivé roky mezi sebou nejsou očištěny od inflace, porovnáváme mezi sebou jednotlivé země v jednotlivých letech. Jednotlivé výpočty pro druhovou strukturu jsou součástí přílohy 2 této diplomové práce. Na základě výpočtů interpretujeme zvýšení vládních výdajů per capita v Pobaltských zemích. Estonsko, Litva a Lotyšsko jsou sousedními státy Ruska. Tyto státy začaly zvyšovat vládní výdaje na obranu v absolutní výši především od roku 2014. K tomuto datu se váže anexe Krymu Ruskem. Podobně je na tom Rumunsko. Rumunsko rapidně zvyšuje vládní výdaje také od roku 2014. Litva v roce 2020 alokovala celkem 773 EUR per capita, Estonsko 714 EUR, Rumunsko 740 EUR a Lotyšsko 676 EUR na osobu. Rekord nebyl překonán od roku

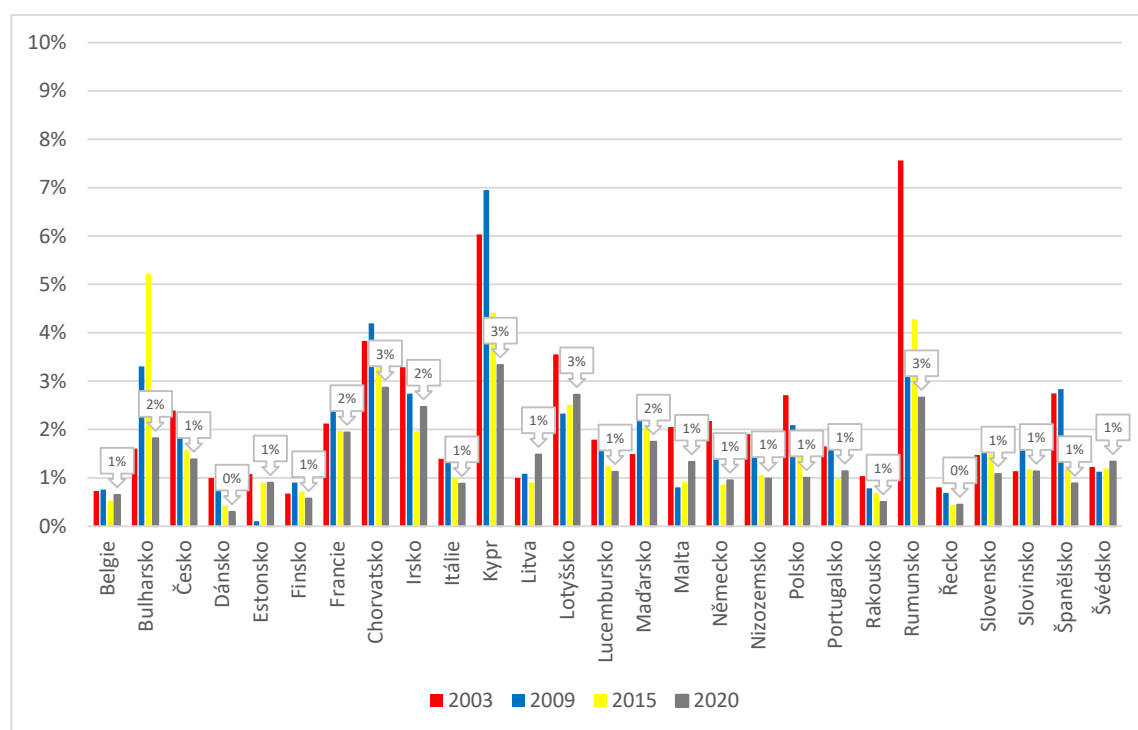
2009, kdy řecké výdaje byly na úrovni 775 EUR na osobu. Vysvětlení vysokých výdajů na obranu u Řecka lze vysvětlit na politicko-diplomatickém vztahu mezi Řeckem a Tureckem. Mnoho sporů mezi Řeckem a Tureckem spojoval ostrov Kypr, jehož severovýchodní část je pod vládou Severokyperské republiky. Konflikty mezi Tureckem a Řeckem započali již v dávné minulosti, přestože jsou oba státy momentálně členy NATO. Ovšem i přes tuto skutečnost nejsou vztahy mezi Řeckem a Tureckem zcela stabilní a v minulosti měly fatální následky na řeckou ekonomiku. Řecko výdaje na obranu zvyšovalo již v minulosti, kvůli tomuto důvodu. Za posledních několik let lze zaznamenat snížení výdajů na obranu v absolutní výši.

6.4. Veřejný pořádek a bezpečnost

Položka výdajů veřejného pořádku a bezpečnosti je soustředěna především do policejní ochrany, požární ochrany, soudů a státního zastupitelství, vězeňské správy a vězeňského provozu, aplikovaného výzkumu a vývoje v oblasti veřejného pořádku a bezpečnosti a ostatní.

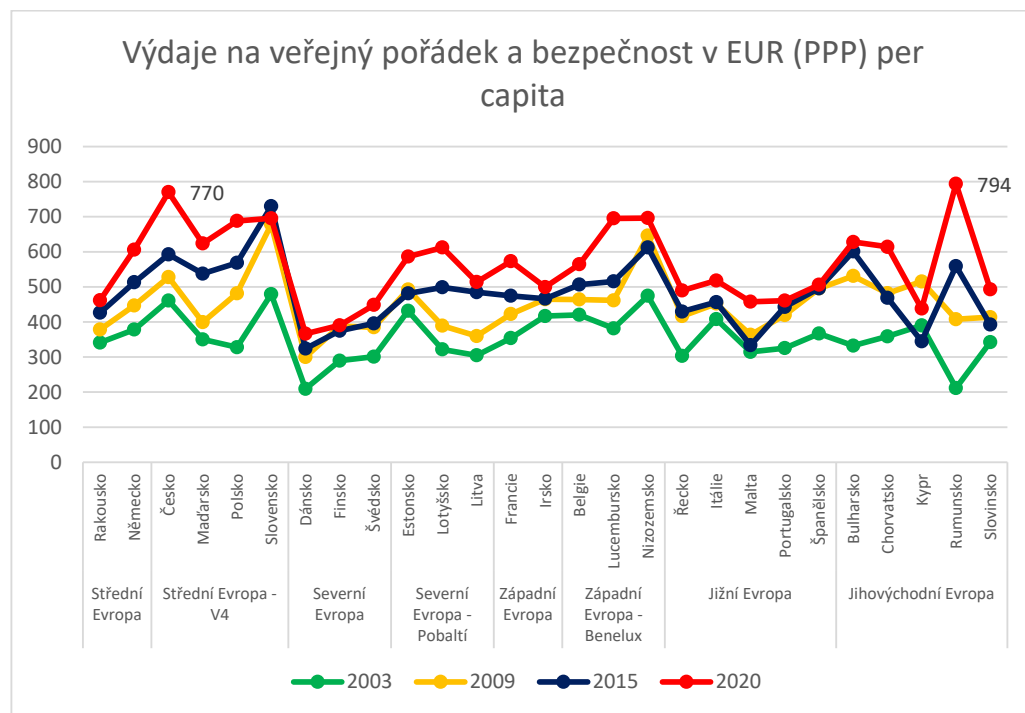
Procentuálně tyto výdaje tvoří celkem 3 % průměr za všechny země EU k celkové konsolidaci vládních výdajů k EU. Od roku 2003 do roku 2020 tyto výdaje nepřesáhly 9 % a nedostaly se pod 2 %. Případ těchto 9 % nastal ve Slovensku v roce 1997. V roce 2020 byl nejvyšší podíl celkem 7 % v Bulharsku.

Graf 20: Výdaje na veřejný pořádek a bezpečnost v EUR per capita

Zdroj: vlastní (2023)

Graf 21: Výdaje na veřejný pořádek a bezpečnost v EUR per capita

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 21 zachycuje vývoj vládních výdajů na veřejný pořádek a bezpečnost ve všech zemích EU v přepočtu na obyvatele s využitím indexu PPP. Roky mezi sebou nejsou očištěni od inflace, posuzujeme státy mezi sebou. Celková statistika je uvedena v příloze 2 této práce. Na základě grafu je zřetelné, že zmíněné výdaje per capita se od roku 2003 zvýšily (příloha 2). Nejvíce finančních prostředků na tuto položku vynakládá Rumunsko (794 EUR per capita) a Česká republika (770 EUR per capita). V roce 2003 bylo Dánsko zemí s nejnižší hodnotou s celkem 209,37 EUR na osobu. Nejvíce Slovensko s celkem 479,34 EUR na hlavu a hned za ní Česká republika s celkem 460,92 EUR. Nejvyšší změny za celkové období sledujeme u Rumunska. Rumunsko v roce 2003 alokovalo pouze 211,64 EUR na hlavu do veřejného pořádku a bezpečnosti, od tohoto roku tyto výdaje exponenciálně rostly.

6.5. Ekonomické záležitosti

V roce 2020 tvořily výdaje na ekonomické záležitosti celkem 12 % z celkových výdajů EU. Státy EU zpravidla nepřekročily hranici 22 % a minimum 9 %. Země s nejvyšším podílem byla Malta a nejméně Kypr.

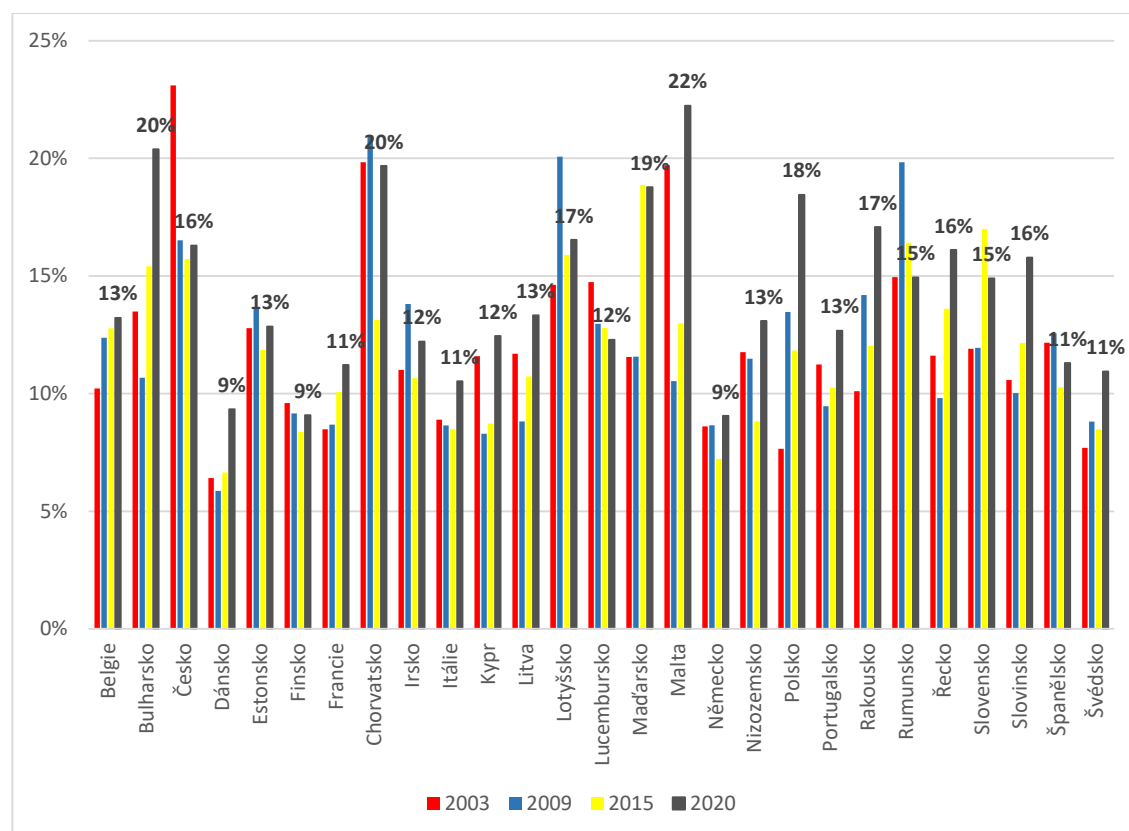
Výdaje na ekonomické záležitosti se soustřeďují na tyto oblasti:

- Všeobecné ekonomické, komerční a pracovní záležitosti;
- zemědělství, lesnictví, rybářství a myslivost;
- paliva a energetika;
- těžba a zpracovatelský průmysl;
- doprava;
- pošty a telekomunikace;
- ekonomická oblast ostatní;
- aplikovaný výzkum a vývoj v ekonomické oblasti;
- ekonomické záležitosti jinde neuvedené.

Země EU nejvíce alokují finanční prostředky především na všeobecné ekonomické, komerční a pracovní záležitosti. Dále na dopravu. Položka všeobecných ekonomických záležitostí se týká realizace obchodní koncepce zahrnující dovoz a vývoz, ochranu hospodářské soutěže, daňové kontroly, regulace monopolů, regulace ostatních omezení vstupů na trh, bankovní dohled atd. Doprava zahrnuje činnosti správy provozu, údržby, výstavby všech druhů dopravy.

Graf níže (č. 22) sleduje vývoj výdajů na ekonomické záležitosti. V roce 2020 byl podíl z celkových výdajů na tyto položky na Maltě s celkem 22 % a v Bulharsko a Chorvatsko s celkem 20 %. Výdaje v procentech v průměru za celou EU se do roku 2007 snižovaly, po tomto roce v následku finanční krize se zvyšují a po roce se 2010 se vrací na původní hodnotu 10 %. Zvyšování výdajů v procentech si lze všimnout po roce 2019, důsledkem ekonomické recese kvůli pandemii COVID-19. Země, které v roce 2020 alokovaly nejvíce prostředků na finanční záležitosti byla Malta, Chorvatsko a Bulharsko. Nejméně severní Evropa a Německo.

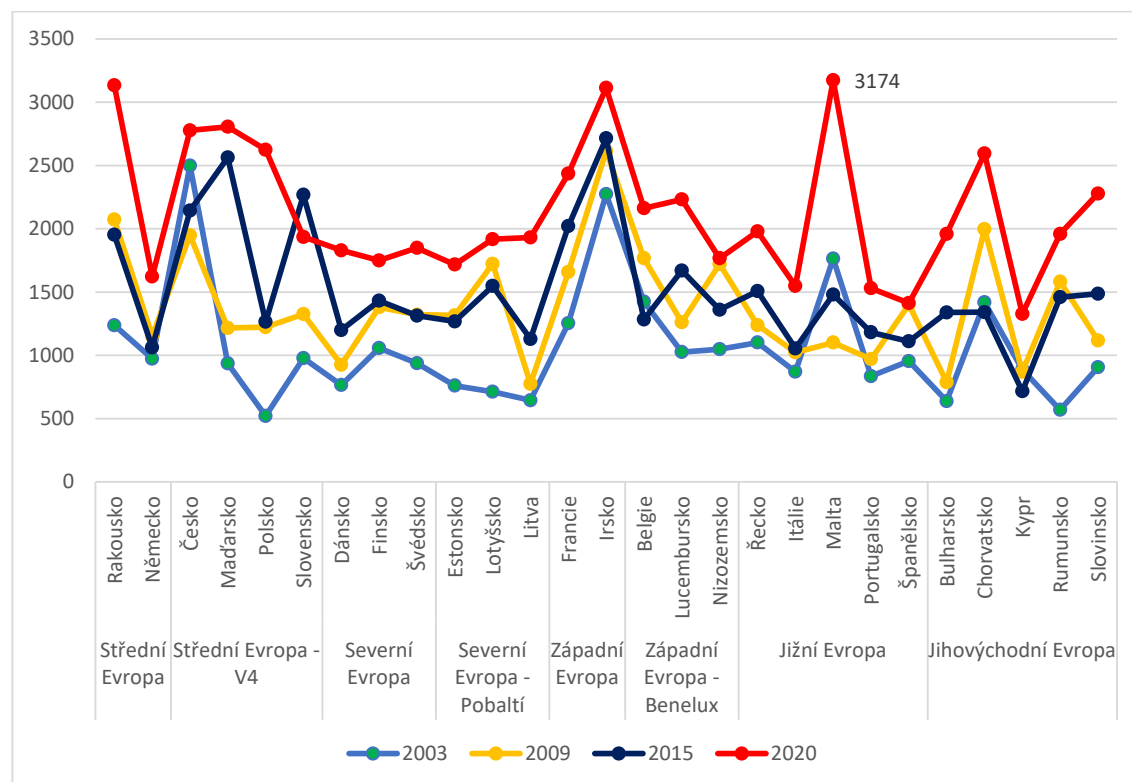
Graf 22: Vývoj výdajů na ekonomické záležitosti v procentech

Zdroj: vlastní (2023)

Vývoj celkových výdajů na hlavu v EUR s využitím koeficientu parity kupní síly je zobrazen v grafu č. 23. Sledujeme roky 2003, 2009, 2015 a 2020. Tyto roky nejsou mezi sebou očištěny od inflace a je nutné je sledovat individuálně. Výpočty jsou součástí přílohy 2 této práce.

Graf 23: Vývoj výdajů na ekonomické záležitosti v EUR per capita

Zdroj: vlastní (2023)

Země, které nejvíce alokovaly prostředky na ekonomické záležitosti v roce 2020 byla bezvýhradně Malta s celkem 3174. Vysokých hodnot si lze povšimnout u zemí V4 a v případě jihovýchodní Evropy u Bulharska a Chorvatska. Pokud nahlédneme do přílohy č. 2, tyto hodnoty byly v minulosti velice volatilní, především od roku 2007 v některých zemích. V roce 2010 vstoupily výdaje Irsku z 1720 EUR per capita na 7032 EUR na hlavu. Tzn., že meziroční tempo růstu bylo 76 %. Posléze se výdaje snížily z roku 2010 na rok 2011 o 4 852 EUR na hlavu znamenající meziroční pokles o 223 %. V Řecku ve stejném období také došlo k rapidnímu nárůstu a poklesu. V Řecku hodnota vystoupala na celkem

3356 EUR na hlavu z 1423 a posléze poklesla na 781 EUR per capita. Zemí, která měla nejnižší podíl na hlavu byl Kypr. Za celkové období došlo k velmi volatilním změnám především z roku 2009 na rok 2011 v Irsku, dále v letech 2012 až 2014 v Řecku a na Slovinsku.

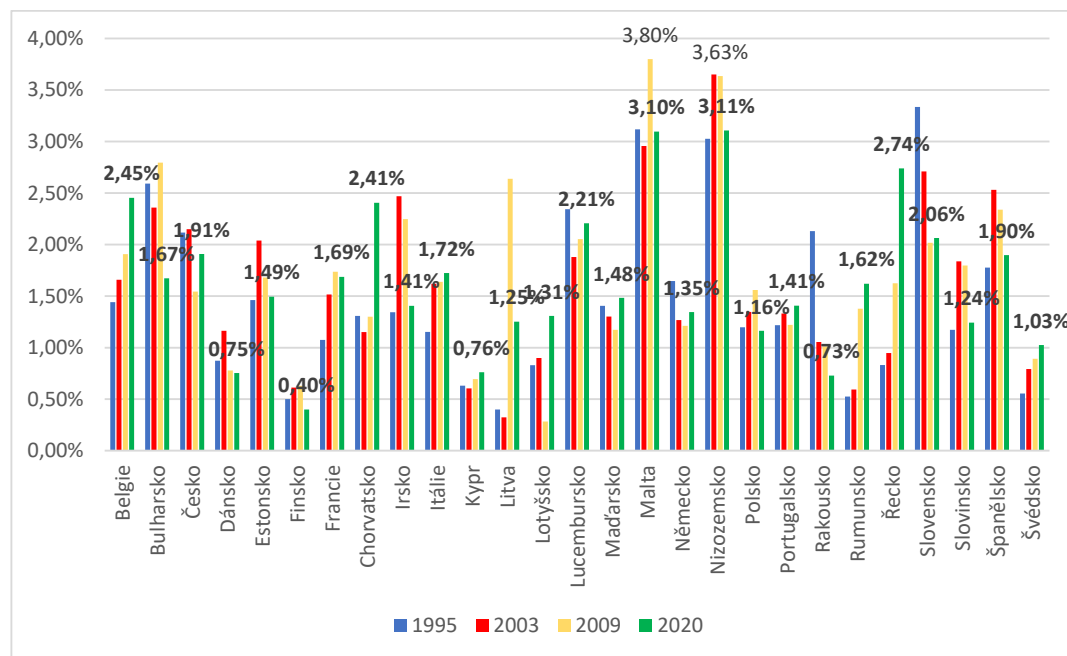
V roce 2008 a 2009 v důsledku ekonomické a finanční krize došlo ke snížení vládních příjmů a zvýšení vládních výdajů k HDP. To mělo za následek prohloubení deficitů vlád v evropských zemích. Příčin selhání byly nízké úrokové míry a úvěrová expanze v USA od počátku 20. století, dále hlavně neregulace trhu a selhání ratingových agentur. Rozhodující roli této krize sehrály centrální banky. Toto selhání vyústilo k nevyhnutelné participaci vlád k řešení krize, která postihla veřejné finance. Za prvé museli učinit kroky zlepšení situace finančního systému a obnovení její důvěry, dále učinit změny jejích pravidel a řešit hospodářskou krizi jako takovou, která měla extrémní dopad na ekonomiku jednotlivých států. Německo reagovalo na krizi záchranným plánem pro bankovní sektor, který dosahoval kolem 500 mld. EUR a dále uskutečnilo dva konjunkturální balíčky na podporu ekonomiky v Německu. Francie stanovila stabilizační opatření především pro udržení zaměstnanosti. Problémy jižní Evropy a západní Evropy, především v Řecku, Španělsku, Itálii, Portugalsku a Irsku, začaly přerůstat v ohrožení stability eurozóny celkově. V roce 2010 se stabilizuje v přepočtu na HDP s mírným zlepšením deficitů. Finanční krize měla obrovský dopad na bankovní sektor. Prvně Evropu tato krize zasáhla Velkou Británií a Island.

6.6. Ochrana životního prostředí

Ochrana životního prostředí zahrnuje výdaje na odstraňování odpadů kromě odpadních vod, odstraňování odpadních vod, kontrolu a snižování znečištění, ochranu přírody, aplikovaného výzkumu a vývoje v oblasti ochrany životního prostředí, a jiné.

Ochrana klimatu a životního prostředí je jedním z hlavních pilířů Evropské unie. EU stanovuje opatření a dohody mezinárodně přijatými členskými státy EU pro snižování emisí skleníkových plynů. Momentálně jsou stanoveny cíle do roku 2030 a výhled do roku 2050. Výhled do roku 2050 byl určen na základě Zelené dohody pro Evropu (z ang. European Green Deal) Evropskou komisí na konci roku 2019. Tento strategický plán cílí na úplnou redukci skleníkových plynů a dosažení klimatické neutrality do roku 2050. K dosažení stanoveným cílům dochází ke změnám ve vládních výdajích. Především na ochranu životního prostředí a výdajům ve formě dotací.

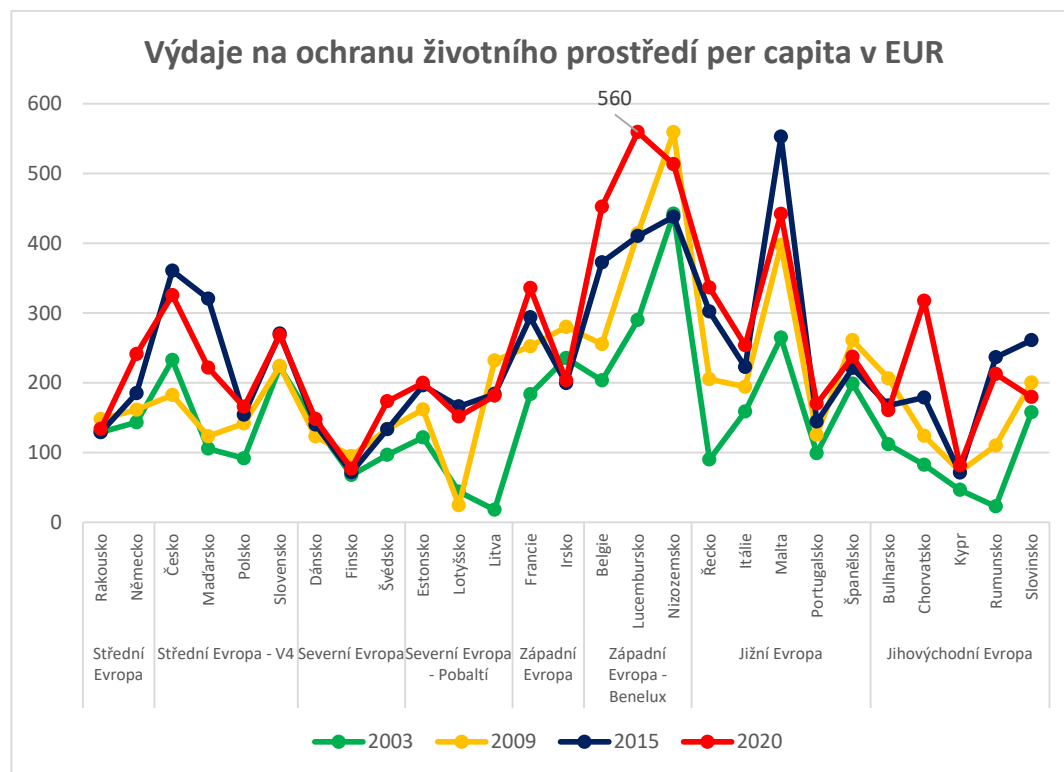
Graf 24: Vývoj výdajů na ochranu životního prostředí v procentech

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 24 zobrazuje vývoj výdajů na ochranu životního prostředí v procentech k celkovým vládním výdajům. U většiny zemí od roku 1995 došlo k nárůstu. Zvýšení vládních výdajů na ochranu životního prostředí vychází ze strategických plánů jednotlivých zemí. Mnoho standardů a indikativních cílů vychází ze směrnic a nařízeních EU. V roce 1997 byl na mezinárodní konferenci přijat Kjótský protokol, který vstoupil v platnost v roce 2005. Ten detailně vymezil konkrétní cíle pro redukci skleníkových plynů a navazoval na mezinárodní dohody sjednané dříve. Po roce 2005 došlo k nárůstu vládních výdajů na ochranu životního prostředí u mnohých zemí v porovnání s rokem 2003. V roce 2009 byly tyto výdaje nejvyšší na Maltě s celkem 3,8 % a v Nizozemsku 3,63 %. V roce 2015 byla přijata Pařížská dohoda, která formulovala dlouhodobé cíle v oblasti klimatu a vstoupila v platnost v roce 2016. Pařížskou dohodu ratifikovaly všechny státy EU. Po roce 2016 nesledujeme značné zvýšení, nebo snížení vládních výdajů. Procentuálně země EU vynakládají pod 4 % svých výdajů na ochranu životního prostředí.

Graf 25: Výdaje na ochranu životního prostředí per capita v EUR

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 23 zachycuje vývoj vládních výdajů na ochranu životního prostředí v EUR na osobu se zohledněním indexu parity kupní síly pro konečnou spotřebu vlády. Podle získaných dat a výpočtů Lucembursko v roce 2020 zastoupilo nejvyšší příčku s celkem 559,52 EUR na hlavu. V absolutní hodnotě vynaložilo celkem 668,3 mil EUR. Další zemí bylo Nizozemsko s celkem 513,46 EUR na hlavu. V průměru v zemích EU výdaje na ochranu životního prostředí na hlavu v průběhu několika let rostly v porovnání s rokem 2003 (viz příloha 2). Vládní výdaje na ochranu životního prostředí nevypovídají o kvalitě životního prostředí. U Dánska, Finska a Švédska nás může zaskočit nízké procento výdajů na ochranu životního prostředí, přesto tyto země jsou na výši kvality životního prostředí.

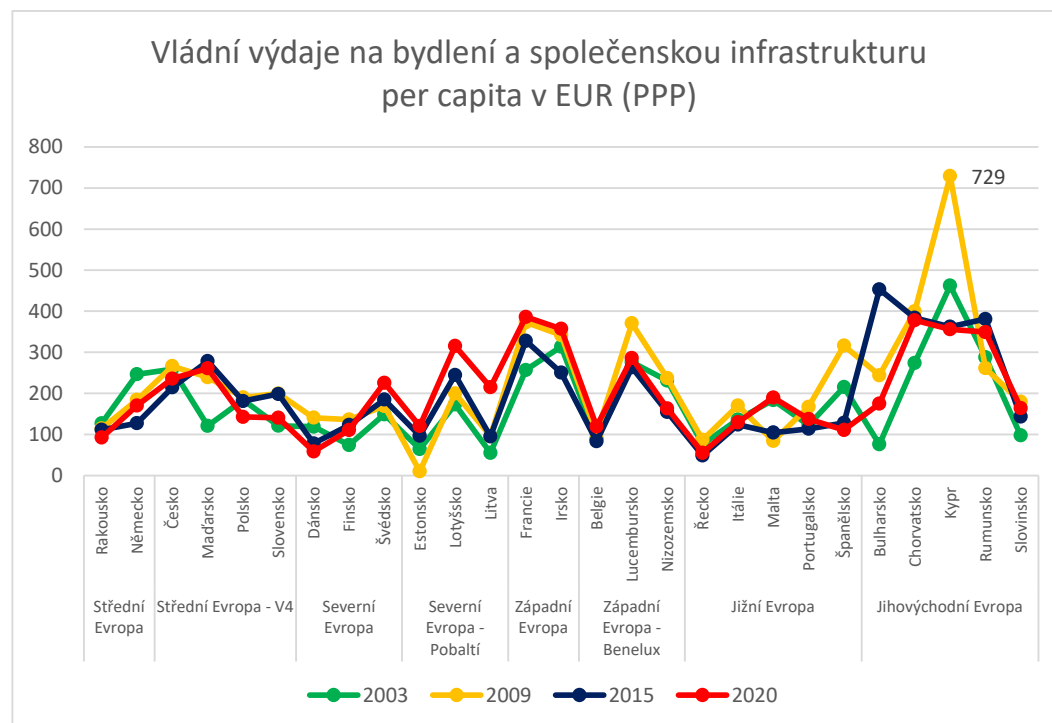
6.7. Bydlení a společenská infrastruktura

Bydlení a společenská infrastruktura obsahuje výdaje na rozvoj bydlení, územní rozvoj obecně, zásobování vodou, pouliční osvětlení, aplikovaný výzkum a vývoj v oblasti rozvoje bydlení a společenské infrastruktury, a jiné.

Bydlení a společenská infrastruktura představuje 1 % vládních výdajů za celou EU. Za posledních 25 let nepřesáhla přes 11 % u žádné země Evropské unie.

Graf č. 24 zachycuje, jak se změnily vládní výdaje od roku 2003 do roku 2020 v EUR per capita spočítané na základě parity kupní síly. Jednotlivé roky nejsou očištěny od inflace, celková statistika je uvedena v příloze 2 této práce. Hodnoty jsou uvedeny v EUR na hlavu. Jak je z grafu zřejmé, v roce 2020 byly nejvyšší výdaje prokázány u Francie, Chorvatska, Rumunska a Irska. Za celkové období hodnoty neklesaly pod 45 EUR na osobu a nezvyšovaly se nad hranici 729 EUR na osobu.

Graf 26: Vládní výdaje na bydlení a společenskou infrastrukturu v EUR per capita

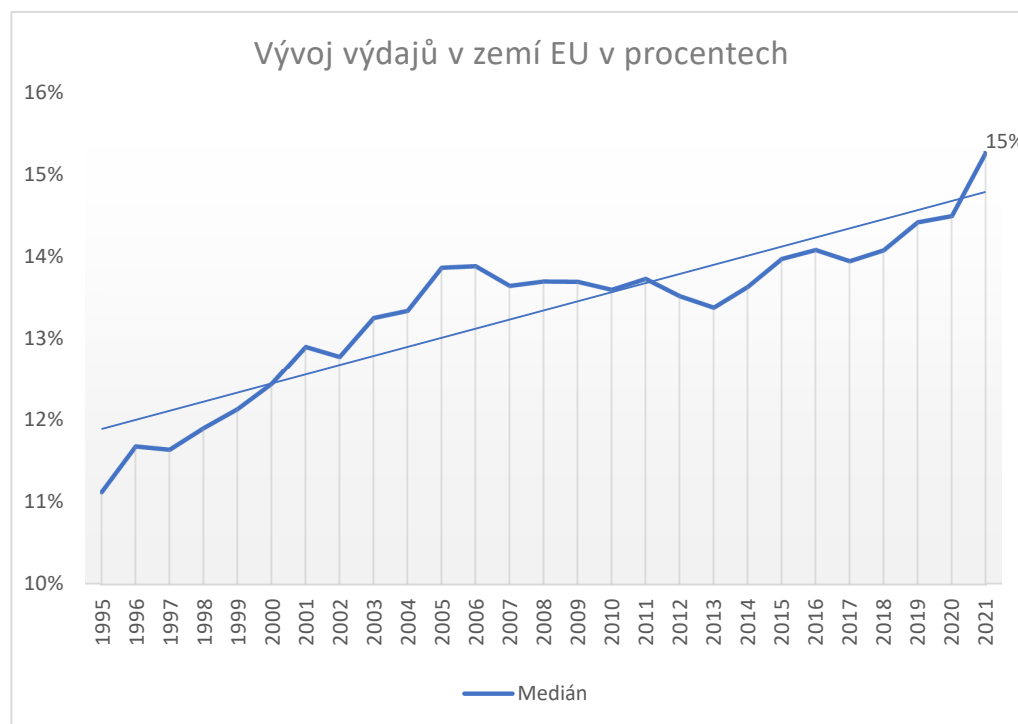

Zdroj: vlastní (2023)

6.8. Zdraví

V této sekci sledujeme vládní výdaje na zdraví v procentech a per capita. Výdaje na zdraví v procentech a per capita byly vypočteny na základě vzorce uvedeného v metodice této práce. Zaměříme se také především na rok 2019 a 2020. Na tyto roky se zaměříme z důvodu pandemie Covid-19, která byla identifikována na konci roku 2019 v čínské provincii Chu-pej ve městě Wu-chan. Globální stav nouze byl posléze vyhlášen Světovou zdravotnickou organizací (WHO) dne 30. ledna roku 2020. Tato krize měla sociální a ekonomické následky. V roce 2021 bylo evidováno přes 6 milionů úmrtí a také došlo k přetížení zdravotnických zařízení. V roce 2020 vlády v Evropě začínají reagovat na krizi způsobenou pandemií, které také mělo fiskální následky.

Graf 27: Vývoj výdajů v zemích EU v procentech

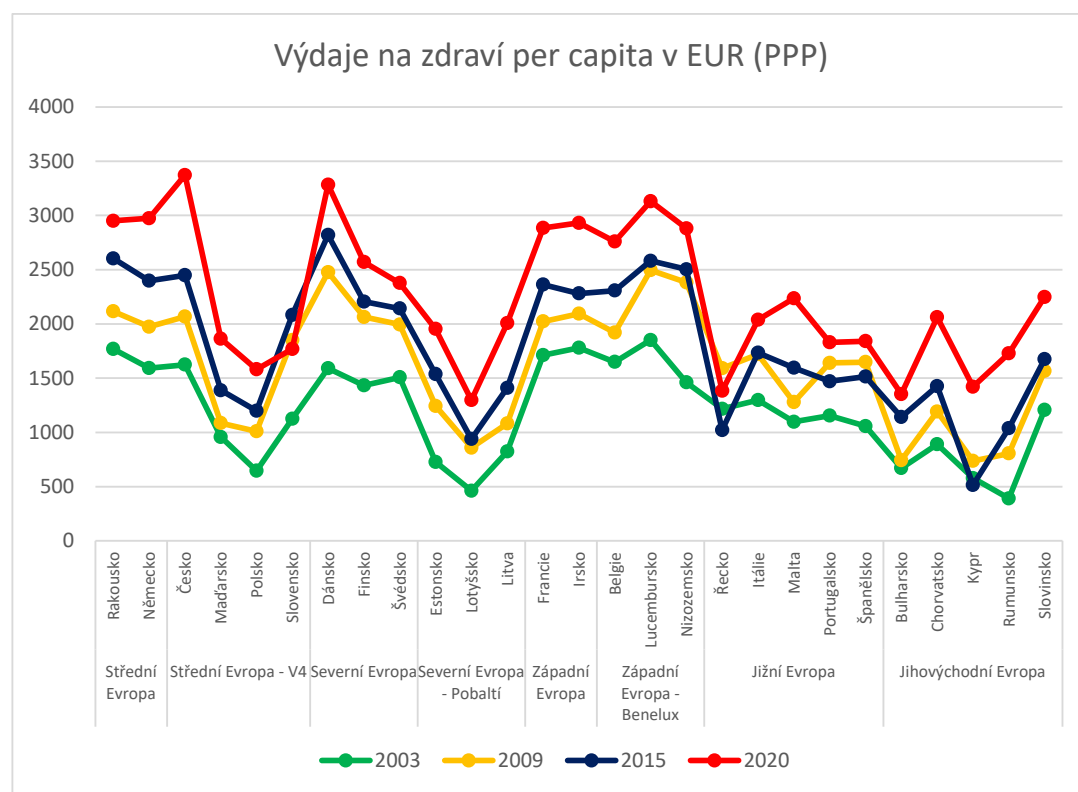

Zdroj: vlastní (2023)

Na kategorii zdraví se v EU vynakládá průměrně kolem 16 % z celkových výdajů v roce 2021. V roce 1995 tento průměr byl 11 %. Vývoj v procentech je zobrazen na grafu č. 27, který udává mediánové hodnoty výdajů všech zemí EU na zdraví ke

konsolidovaným vládním výdajům v EU. Nejaktuálnější data byla získána z databáze EUROSTAT pro rok 2021. Linie trendu je od počátečního sledovaného období rostoucí. Z dostupného datového setu bylo zjištěno, že rostoucí trend k celkovým výdajům zasáhl všechny země EU. V roce 1995 bylo minimum v Polsku (4%), Rumunsku (7%) a na Kypru (7%). Všechny tyto země začínají tyto výdaje mnohem více navyšovat od roku 2020. Nejvíce v roce 1995 alokovalo finanční prostředky na zdraví Irsko s celkem 14 %. Od roku 2003 neklesá úroveň u všech zemí pod 10 %. Nejvíce výdajů v procentech alokuje Irsko s celkem 20,25 % za rok 2020 a Česká republika s celkem 19,28 %. Nejnižší podíl zastupuje Polsko s celkem 11 % v roce 2021. V roce 2021 je trend obdobný, výdaje se opět zvyšují. Česká republika alokovala v roce 2021 celkem 21,13 % a Irsko 21,20 %. Nejméně v Polsku (13,05 %).

Graf 28: Výdaje na zdraví per capita v EUR

Zdroj: vlastní (2023)

Vývoj per capita v přepočtu per capita parity kupní síly na EUR sleduje graf č. 28. Podle výpočtů uvedených v příloze 2 této diplomové práce, výdaje per capita na zdraví rostou. Nejvyšší hodnoty nalezneme u České republiky, Dánska, Rakouska, Lucemburska,

Francie, Irsko, Belgie a Finsko. Opět nejméně u Polska, Rumunska, Kypru a také Lotyšska. Vládní výdaje per capita se v průběhu let zvyšovaly. Opět nemůžeme srovnávat roky přímočaře mezi sebou, neboť tyto roky od sebe nejsou očištěny od inflace. Jak v relativních číslech, tak v absolutních číslech se tyto výdaje zvyšují.

Tabulka 3: Velikost vládních výdajů na zdraví k HDP

Země	2019	2020
EU	7,0	8,0
Belgie	7,6	8,8
Bulharsko	4,6	5,8
Česko	7,6	9,3
Dánsko	8,4	9,0
Estonsko	5,7	6,6
Finsko	7,1	7,6
Francie	8,0	8,9
Chorvatsko	7,1	8,4
Irsko	4,8	5,5
Itálie	6,8	7,9
Kypr	3,5	5,9
Litva	5,1	5,9
Lotyšsko	4,2	4,7
Lucembursko	5,2	5,8
Maďarsko	4,5	6,4
Malta	5,2	7,2
Německo	7,3	8,4
Nizozemsko	7,4	8,3
Polsko	4,9	5,4
Portugalsko	6,5	7,5
Rakousko	8,3	9,1
Rumunsko	5,0	5,5
Řecko	5,8	6,7
Slovensko	5,7	6,1
Slovinsko	6,6	8,0
Španělsko	6,1	7,6
Švédsko	7,0	7,3

Zdroj: vlastní (2023)

Také práce se také zaměřuje na posouzení růstu vládních výdajů v procentech v průběhu krize způsobené respiračním onemocněním Covid-19, která měla následky na výdajovou položku v oblasti zdraví. Kvartální, ani měsíční údaje nebyli pro všechny země EU dostupné, proto pracujeme s ročními hodnotami. Tabulka č. 3 porovnává vládní výdaje

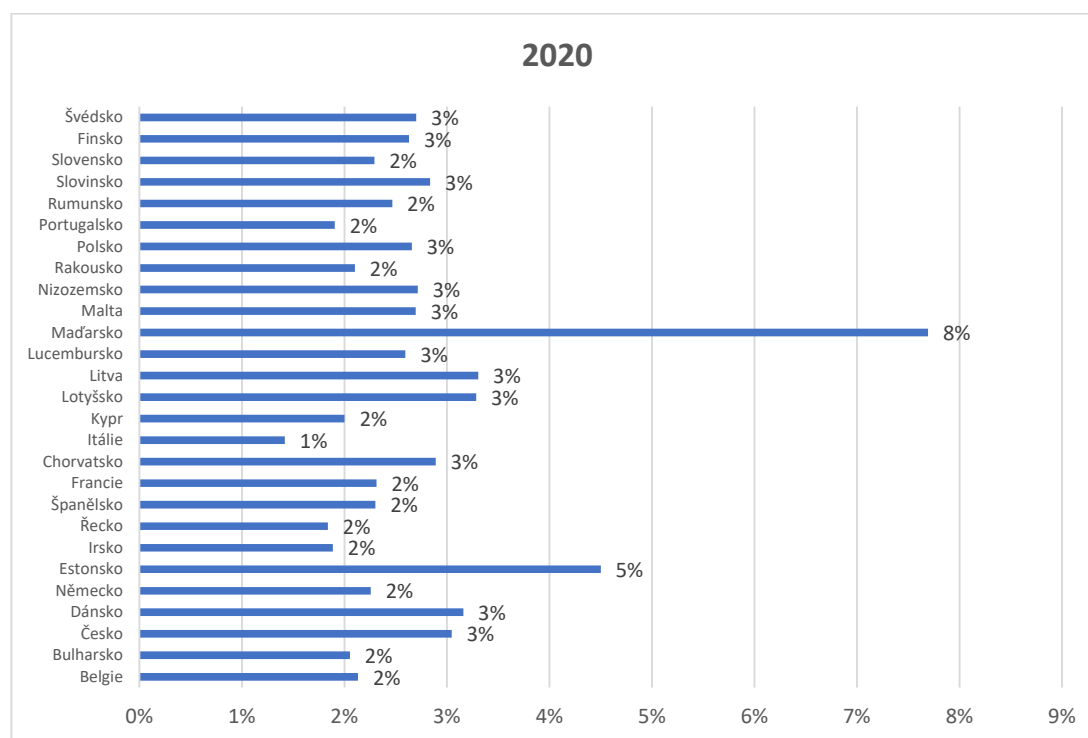
na zdraví v roce 2019 a 2020. Z tabulky je patrné, že pandemie Covid-19 měla značný vliv na vládní výdaje v oblasti zdraví, jelikož za průměr EU se zvýšily k celkovému HDP na 8 %. Od roku 1995 do roku 2020 nebyla překročena hranice 7,1 % k celkovému HDP, až do roku 2020 a 2021. Nejvíce vládních výdajů bylo poskytnuto na lůžkovou péči, ambulantní péči a zdravotnické .

6.9. Rekreace, kultura a náboženství

Rekreace, kultura a náboženství zahrnuje výdaje na rekreační a sportovní služby, kulturní služby, rozhlasové a televizní vysílání a vydavatelské služby, náboženské a ostatní společenské služby, aplikovaný výzkum a vývoj v oblasti rekreace atd. Tyto výdaje tvoří v průměru za celou EU celkem 2 %.

V grafu č. 29 je vystižena situace vládních výdajů na rekreaci, kulturu a náboženství v přepočtu na procenta k celkovým vládním výdajům. Nejvíce alokovaných prostředků došlo v Maďarsku s celkem 8 %. Ostatní země se blížily alokovaly pouze od 1-3 %. V předchozích letech byla situace obdobná. Výdaje nepřekračují 8 % a nejsou nižší než 1 %.

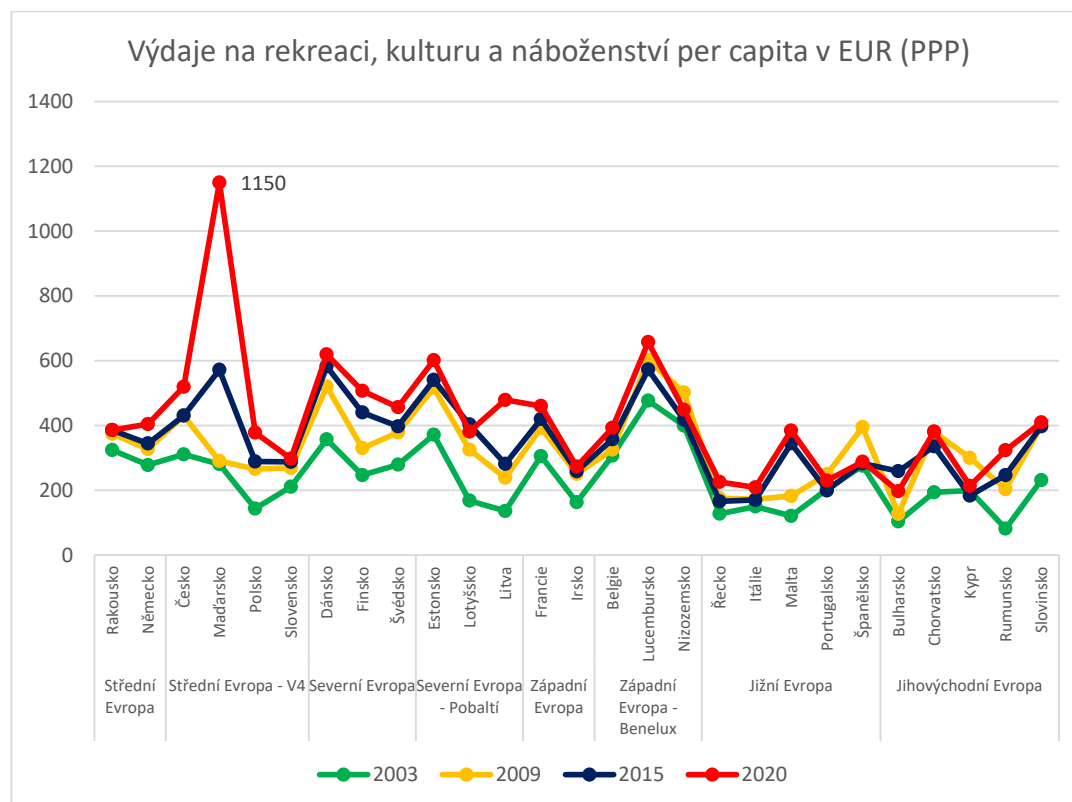
Graf 29: Podíl vládních výdajů na rekreaci, kulturu a náboženství v roce 2020 v %

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 30 popisuje situaci vládních výdajů na kulturu, náboženství a rekreaci per capita přepočtenou přes PPP index konečné spotřeby vlády v letech 2003, 2009, 2015 a 2020. Tyto výdaje od roku 2003 nepřesáhli 1150 EUR na osobu.

Graf 30: Výdaje na rekreaci, kulturu a náboženství per capita v EUR

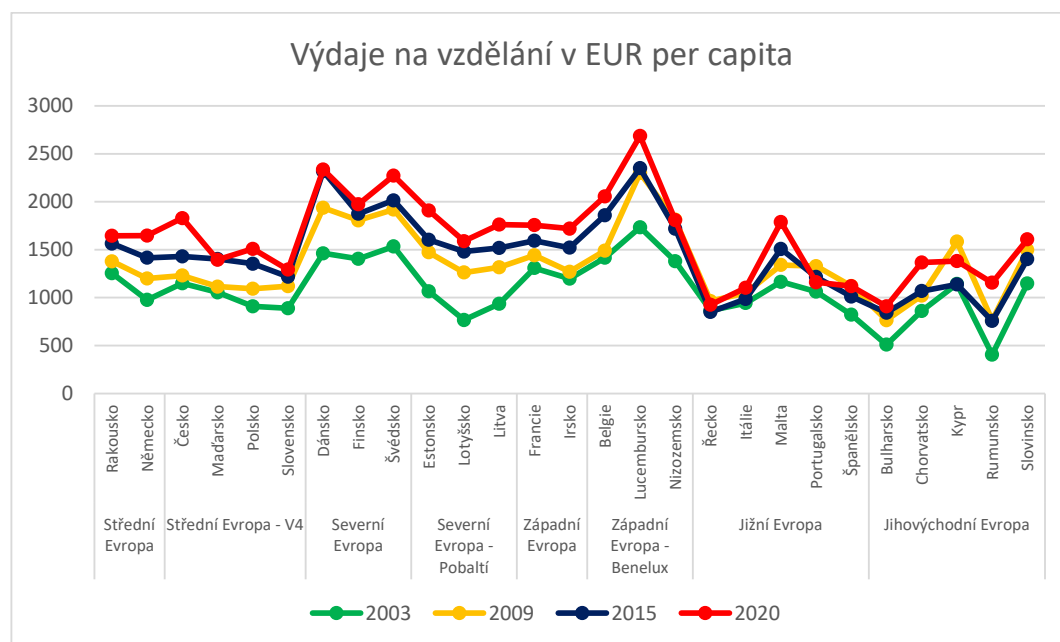

Zdroj: vlastní (2023)

6.10. Vzdělání

Na vzdělání se v roce 2020 přispívalo v průměru 15 % za celou EU. V minulosti byly tyto výdaje nižší. Průměr v roce 1995 činil celkem 11 %, od tohoto roku se začal zvyšovat. V roce 2020 Česká republika s celkem 19,79 % a Irsko 20,25 % svých vládních výdajů alokovali do vzdělání. Tento rok byl nejvyšší v poměru výdajů na vzdělání v procentech. Další země, která alokovala vysokou část svých vládních výdajů s celkem 17 % bylo Nizozemsko. Naopak nejnižší podíl zaznamenán u Řecka a Lotyšska s celkem 11 %. Evropské země tedy nealokovaly méně než 11 % do vzdělání v roce 2020 a více než 20 %. V průběhu let lze sledovat, že procentuální určení těchto výdajů bylo v minulosti poměrně nižší. Jak již bylo řečeno, tyto výdaje momentálně neklesají pod 11 %. V minulosti klesly i na hladinu 4 % v roce 1995 v Polsku. V roce 1995 byl nejvyšší podíl celkem 14 % opět u Irska a České republiky.

Graf 31: Výdaje na vzdělání per capita v EUR

Zdroj: vlastní (2023)

Graf č. 31 zobrazuje vývoj vládních výdajů per capita, které byly určeny na položku vzdělání. Podle přepočtu výdajů na obyvatele bylo Lucembursko v roce 2020 zemí, která alokovala nejvíce prostředků v rámci celé EU s celkem 2686 EUR na osobu. Druhou zemí

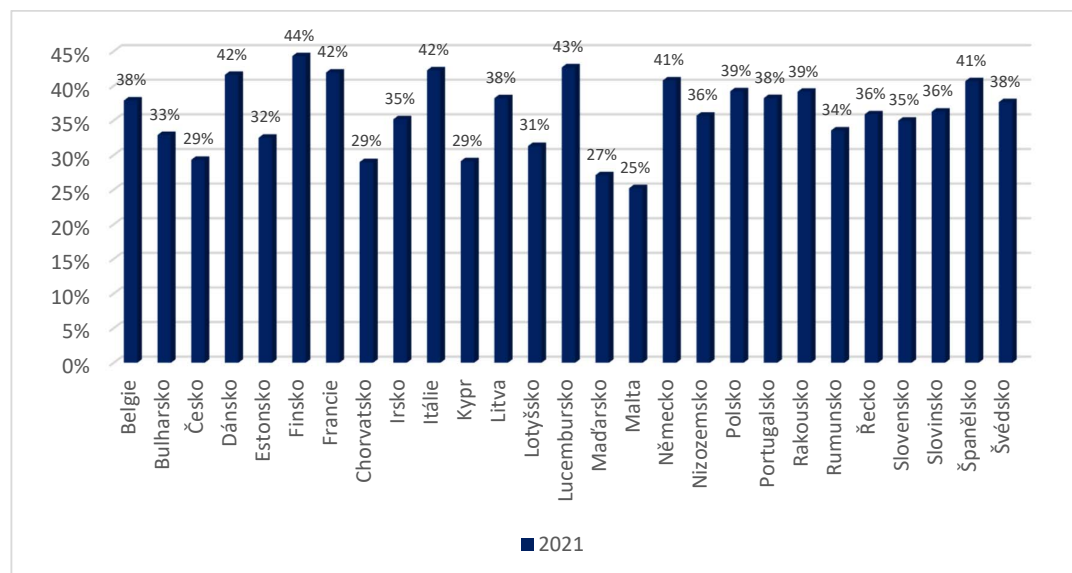
bylo Dánsko s celkem 2336 EUR na osobu a třetí zemí bylo Švédsko s celkem 2272 EUR na osobu. Graf dále sleduje vývoj v roce 2003 a 2011. Za posledních 17 let se výdaje na vzdělání per capita zvyšovaly u všech zemí Evropské unie. Nejnižší příčku zastává Bulharsko v roce 2020 s celkem 909 EUR per capita. V roce 2003 tvoří nejnižší hranici celého datového setu Rumunsko s celkem 402 EUR per capita. Evropské státy tedy nealokovaly méně než 402 EUR za posledních 17 let a více než 2686 EUR na osobu.

6.11. Sociální věci

Státy EU vynakládají nejvíce finančních prostředků na položku stáří, která zahrnuje peněžité dávky na starobní důchody, výdaje na domovy důchodců a penzióny pro důchodce, pečovatelskou službu, platby za lékařské služby, předčasné důchody v důsledku, a jiné sociální dávky vyplývající ze stáří. Druhou významnou položkou je rodina a děti. Tyto transfery jsou v podobě mateřských dávek, příspěvky podporu při narození dítěte, přídavky na děti atd.

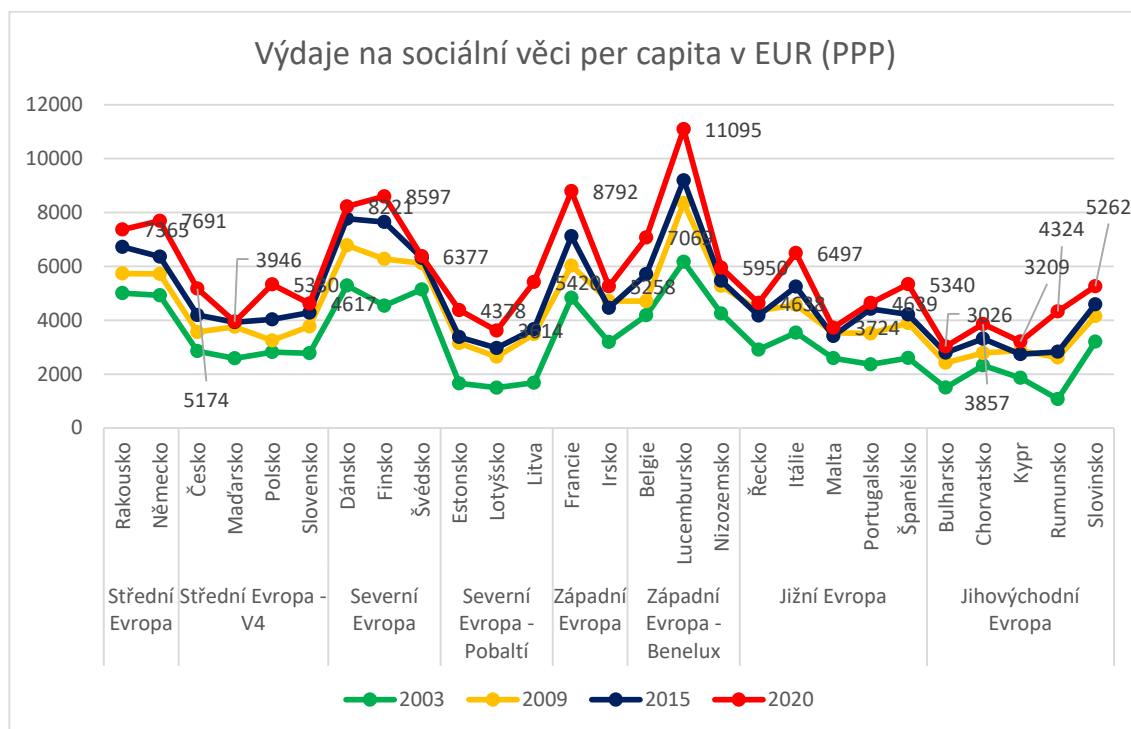
Výdaje na sociální věci jsou nejvyššími výdaji z odvětvové struktury vládních výdajů. V roce 2021 tyto výdaje neklesaly pod hranici 25 % a nebyly vyšší než 44 % napříč zeměmi EU. Sociální výdaje se v průměru za celou Evropskou unii za posledních 25 let zvyšují. Průměr v roce 1995 byl celkem 37 %, v roce 2003 39 %, v roce 2009 39 % a v roce 2020 40 %.

Graf 32: Výdaje na sociální věci v roce 2021 v procentech

Zdroj: vlastní (2023)

Graf 33: Výdaje na sociální věci per capita v EUR

Zdroj: vlastní (2023)

Výdaje per capita v přepočtu přes koeficient parity kupní síly pro konečnou spotřebu vlády jsou zobrazeny v grafu č. 33. Tento graf zobrazuje situaci v letech 2003, 2009, 2015 a 2020. Země severní Evropy, Beneluxu a západní Evropy vynakládají nejvíce prostředků per capita. Nejvíce Lucembursko s celkem 11095 EUR na osobu v roce 2020, dále Francie s celkem 8792 EUR na hlavu a Finsko s celkem 8597 EUR. V opačném případě nejnižší podíl vynakládají země jihovýchodní Evropy, jako je Bulharsko s celkem 3026 EUR, Chorvatsko (3857 EUR na osobu) a Kypr s celkem 3209 EUR per capita. Česká republika se řadí do průměrných hodnot, v roce 2020 alokovala celkem 5174 EUR na osobu. Jak absolutní, tak výdaje per capita na sociální záležitosti se od roku 2003 zvyšují. Výpočty per capita na sociální zabezpečení jsou součástí přílohy č. 2 této práce.

7. Druhová struktura vládních výdajů per capita

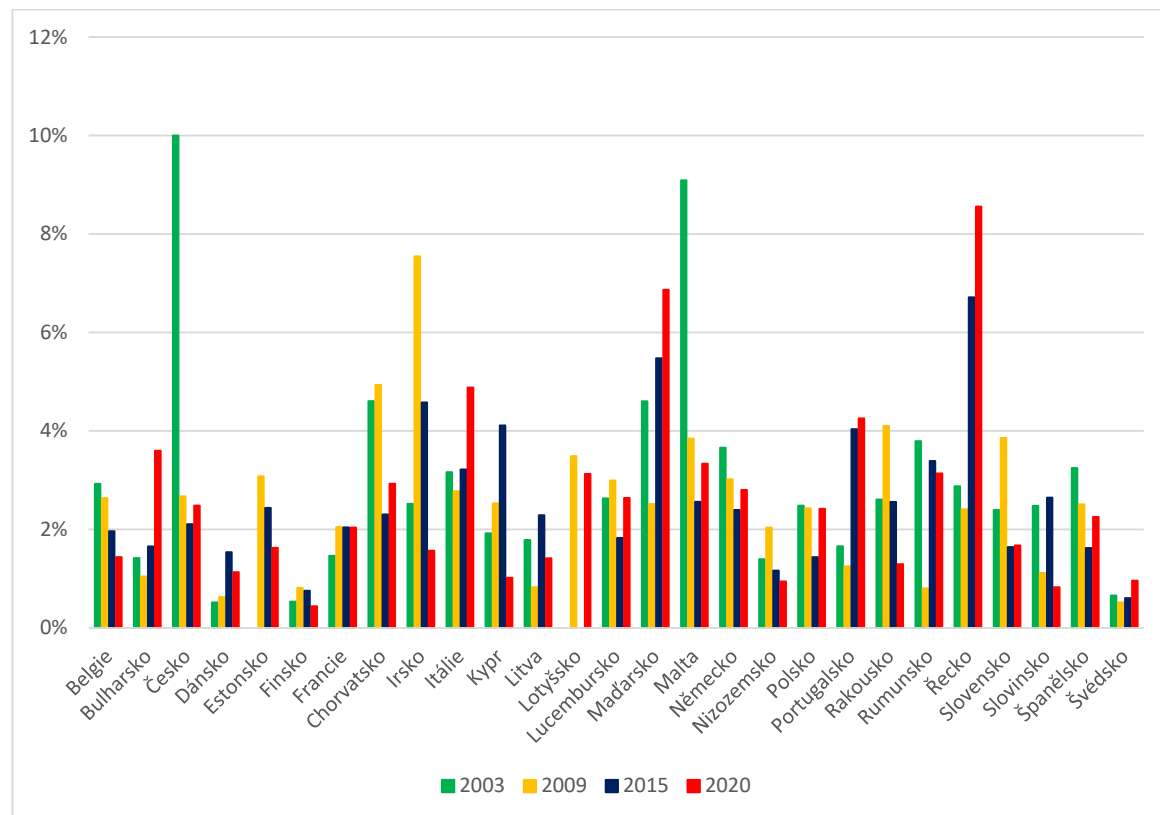
Běžné výdaje byly spočítány na základě součtu transakcí pro náhrady zaměstnanců, naturálních sociálních dávek jiných než naturální sociální transfery, sociálních transferů prostřednictvím tržních výrobců, úroků, ostatních běžných výdajů a dotací. Tato struktura výdajů je čerpána z metodiky ESA 2010. Kapitálové výdaje zahrnují samostatnou položku zvanou kapitálové výdaje, která je v metodice pojmenována jako „Capital Transfers“ a označena v metodice jako D.9. Kapitálové výdaje dále zahrnují kapitálové daně, investiční dotace a ostatní kapitálové transfery.

Tyto jednotlivé transakce byly nejprve přepočteny na procenta k celkovým vládním výdajům podle jejich národních měn. Data byla přepočtena dále per capita. Byly využity roční hodnoty v národních měnách a tyto hodnoty byly přepočteny přes paritu kupní síly (PPP). Pro kapitálové výdaje byl využit spotřební koš zvaný „Gross Fixed Capital Formation“, pro běžné výdaje volíme „Government Final Consumption Expenditure“. Jednotlivé PPP jsou volně dostupné v databázi EUROSTAT od roku 2003, proto následující statistika porovnává data pouze od tohoto roku. Při výpočtu reálných cen na obyvatele byla využita data opět z databáze EUROSTAT, která zahrnují celkovou populaci v jednotlivých zemích. Přepočet těchto dat je v miliardách EUR.

Při porovnávání jednotlivých údajů v procentech bylo zjištěno, že většinou část z celkových vládních výdajů tvoří běžné výdaje, které přesahují až 75 % z celkových vládních výdajů. Převážně se jedná o změny v kapitálových výdajích, běžné výdaje neklesají pod hranici 60 %. Kapitálové výdaje zastupují výrazně nižší podíl na celkových vládních výdajích. Zpravidla nepřesahují 10% podíl za posledních 5 let. Podle získaných dat se jedná o průměr 3,85871 % celkových kapitálových výdajů v EU ke konsolidaci vládních výdajů v EU v roce 2022. Tento průměr byl vyšší v roce 1995, kde hodnota byla celkem 7,75916 %. Pro porovnání s běžnými výdaji byl podíl běžných vládních výdajů za EU celkem 85,9837 % v roce 1995 a 90,4083 % v roce 2022.

Na základě výpočtu lze konstatovat, že se běžné výdaje v evropských zemích zvyšují v relativních hodnotách, kdežto v případě kapitálových výdajů se zmenšují. Toto období doprovázelo změnám a v některých letech lze zaznamenat velmi volatilní změny. Následující graf č. 34 porovnává vývoj kapitálových výdajů v procentech.

Graf 34: Kapitálové výdaje v procentech

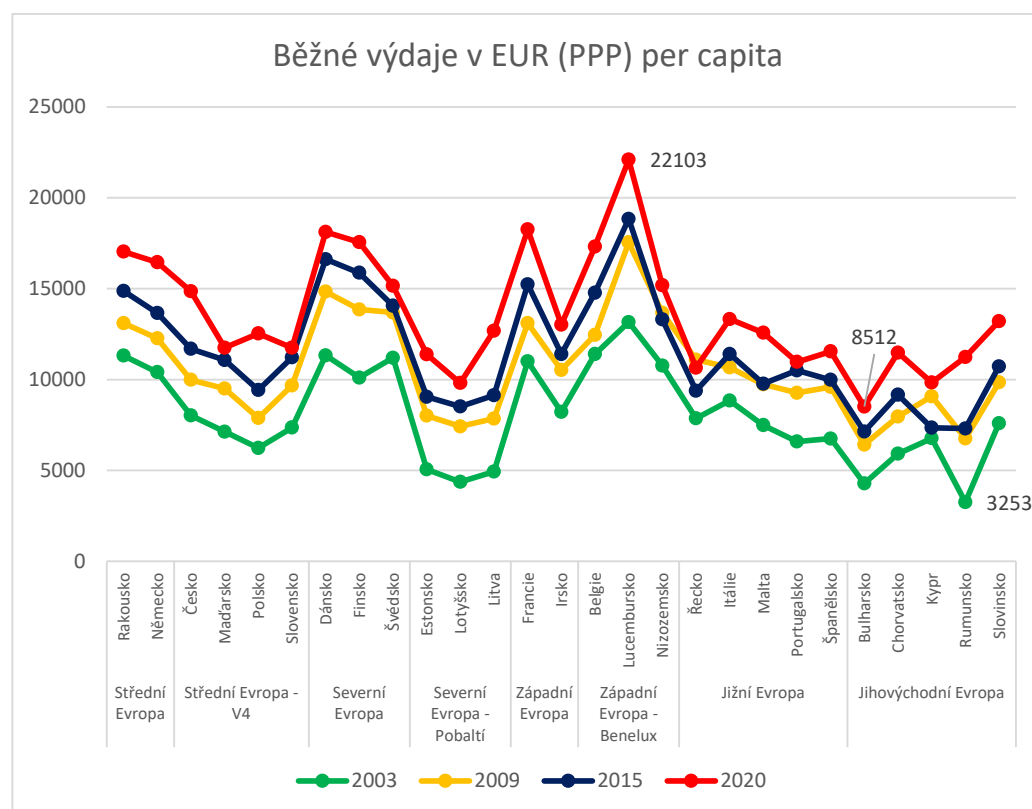

Zdroj: vlastní (2023)

Vizualizaci vývoje běžných výdajů per capita určuje graf zobrazený níže (graf č. 35). Lucembursko je zemí, která vynakládá nejvíce běžných vládních výdajů na obyvatele ze všech zemích EU. V roce 2003 Lucembursko vynakládalo celkem 13 162 EUR na obyvatele, od této doby dochází k neustálému exponenciálnímu růstu. V roce 2021 byly výdaje na 22 103 EUR. Země severní Evropy, Benelux a Francie zastupují příčku nejvyšších běžných výdajů v přepočtu na obyvatele. Nejméně země severní Evropy, jižní Evropy a země V4. Z grafu je patrné, že v roce 2020 byl podíl běžných výdajů v přepočtu

na obyvatele nejnížší v Bulharsku s celkem 8512,- EUR na obyvatele. Při porovnání celkových dat na počátku a na konci období lze konstatovat, že výdaje v přepočtu na obyvatele vzrostly pro všechny země, které jsou uvedeny v grafu. Běžné výdaje v absolutních hodnotách exponenciálně rostou za posledních 25 let u všech zemích Evropské unie. Celý souhrn EU v roce 1995 byl celkem 2911,6 mld. EUR a v roce 2023 celkem 7480,6 mld. EUR pro běžné výdaje. Absolutní hodnota běžných výdajů tedy roste pro všechny země, jenž je jedním z impulsů růstu. Data pro celkovou populaci jsou rozmanitější. Například v Bulharsku a Rumunsku každoročně populace klesá od roku 1995. V důsledku snížení obyvatelstva a zvýšení absolutních výdajů také roste hodnota na obyvatele. Hodnoty jsou závislé na celkové výši běžných vládních výdajů, celkové populaci a PPP, které jsou vystiženy v grafu.

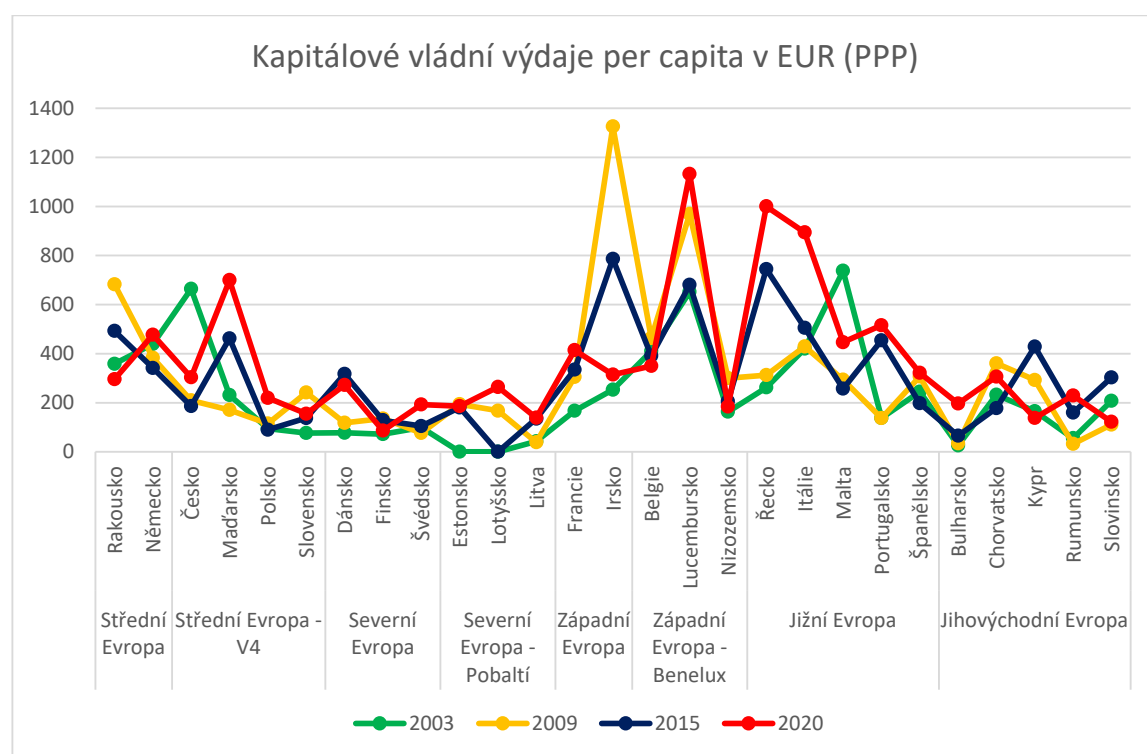
Graf 35: Běžné výdaje v EUR (PPP) per capita

Zdroj: vlastní (2023)

Vývoj kapitálových výdajů od roku 2003 je zobrazena na grafu č. 36. Tento graf porovnává kapitálové výdaje na obyvatele v EUR pro jednotlivé země EU. Na první pohled je zřejmé, že kapitálové výdaje jsou mnohem nižší než běžné výdaje. Jak bylo již řečeno, kapitálové výdaje se snižují procentuálně k celkovým vládním výdajům, ale u většiny zemí se zvyšuje její hodnota přepočtená na obyvatele při porovnání počátečního a koncového období zobrazené v grafu.

Graf 36: Kapitálové vládní výdaje per capita v EUR (PPP)

Zdroj: vlastní (2023)

Od roku 2003 se hodnota kapitálových výdajů pro jednotlivé země většinou pohybovala v hodnotách v průměru 300 EUR na obyvatele. V tomto období také proběhlo mnohých razantních změn. Především v Irsku v časovém sledu od roku 2009 do 2011, kdy hodnota kapitálových výdajů per capita vzrostla z celkem 1326 na 9110 a posléze v roce 2011 na 2062 EUR na obyvatele. Dalším případem bylo Řecko, kde kapitálové výdaje se zvýšily z roku 2012 z původní hodnoty 866 EUR na 2540 EUR a posléze se snížily na 141 EUR na obyvatele. V Rakousku došlo v roce 2004 ke změně z původní hodnoty celkem o 1019

EUR, tzn. vládní výdaje per capita vzrostly na 1377 v roce 2004. A posléze se snížily na 370 EUR per capita.

8. Výsledky a jejich diskuze

Na základě získaných dat a výpočtů byly nalezeny některé podobnosti ve struktuře vládních výdajů. Vládní výdaje v absolutních hodnotách průměru za celou Evropskou unii od roku 1996 rostou. Tento fakt byl potvrzen u všech zemích Evropské unie. Výdaje v přepočtu k celkové výkonnosti ekonomiky v průměru za EU neklesají pod 46,4 % a nestoupají nad hranici 53,2 % od roku 1995.

Z hlediska časového uspořádání byl významným obdobím rok 2008 až 2010. Toto období se váže k finanční krizi, která započala v roce 2008. Celkové vládní výdaje per capita se u všech zemí z roku 2007 do roku 2009 zvýšily. Po zkoumání struktury odvětvového členění výdajů per capita bylo zjištěno, že došlo k razantnímu zvýšení výdajů na sociální zabezpečení. Ty obsahovaly kladnou změnu všech zemích EU z roku 2008 na rok 2009. Změna struktury podle odvětvového členění nastala v položce ekonomických záležitostí, a to především v Irsku z roku 2009 na rok 2010. Sociální zabezpečení a ekonomické záležitosti jsou z pohledu na tehdejší situaci logické. Při zkoumání ostatních výdajů druhové struktury docházelo ke škrtům na vládní výdaje na bydlení a společenskou infrastrukturu. V případě druhového členění byly změny očividné u kapitálové struktury, kde dochází až k stovkám procent změn u některých zemí. Výsledky kapitálové struktury jsou uvedeny v příloze č. 3 této práce.

Další období je datováno do roku 2020, které bylo afektováno pandemií COVID-19. Pandemie COVID-19 se projevila především v odvětvové struktuře v položce zdraví. Na Kypru se výdaje zvýšily o 58 % z původní hodnoty per capita, v Maďarsku celkem o 42 %. V průměru se tyto výdaje zvýšily za celou EU z roku 2019 na rok 2020 celkem o 10 %. V porovnání s předchozími roky se výdaje na zdraví zvyšovaly pouze o 3 až 4 % ročně.

Od roku 2014 sledujeme navyšování vládních výdajů na obranu per capita v Pobaltských zemích (Estonsko, Litva a Lotyšsko). Podobný případ byl zaznamenán u Rumunska. Geograficky jsou Estonsko, Litva a Lotyšsko sousedé Ruska a Rumunsko Ukrajiny. K roku 2014 se váže anexe Krymu Ruskem, proto sledujeme spojitost záměrného navyšování vládních výdajů na obranu z tohoto důvodu.

Otázkou této práce také bylo, zda členi NATO (Severoatlantická aliance, NATO) dodržují závazek vynaložení 2 % svého HDP na obranu.

Bylo posuzováno celkem 22 států EU (a současně NATO). Momentálně dosahuje závazku pouze Řecko, Estonsko a Lotyšsko, vládní výdaje se však od roku 2014 zvyšují i u ostatních zemí.

Kapitola vertikální struktury si kladla za otázku, zda více vyspělé země jsou více fiskálně decentralizované. Decentralizace byla určena výší výdajů na místní úroveň vládních institucí. S vyšším podílem na tuto úroveň byly země považovány za více decentralizované. Ekonomická vyspělost byla určena výší HDP. Z tohoto zkoumání vyplynulo, že nelze jednoznačně říci, zda více vyspělé země jsou více decentralizované. Tento fakt by nasvědčoval zemím jako je Dánsko, Švédsko a Finsko, které disponují vysokým HDP a vysokou decentralizací. Na druhou stranu Irsko a Lucembursko jsou země s vysokým HDP, ale jsou více centralizované. Pro porovnání Dánsko alokovalo celkem 66 % na místní úroveň a Lucembursko celkem 11 %. Nejvíce centralizované země jsou Malta, Kypr a Řecko.

Z pohledu meziregionálního srovnání disponovala severní Evropa (Finsko, Švédsko, Dánsko), Pobaltí (Estonsko, Litva, Lotyšsko) a střední Evropa podobnou strukturou vládních výdajů.

9. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo hledat rozdíly ve struktuře a dynamice vládních výdajů v prostoru a čase od roku 1995 do roku 2020. Práce se zaměřila na 27 členských států Evropské unie. Pro prostorové porovnání byly tyto země rozděleny na mezoregiony. Vládní výdaje byly rozděleny na celkovou velikost vládních výdajů, vertikální strukturu, odvětvovou strukturu a druhovou strukturu. Pro tyto druhy výdajů byly zvoleny indikátory na základě matematických vzorců, které jsou součástí metodiky této práce. Analýza zahrnovala výpočet celkových vládních výdajů k HDP a v přepočtu na obyvatele s využitím indexu parity kupní síly pro konečnou spotřebu vlády a celkové populace. Vertikální struktura byla sledována v procentech k celkovým vládním výdajům. Odvětvová struktura obsahovala celkem deset typů vládních výdajů, které byly přepočteny v procentech a per capita k celkovým vládním výdajům. Jako poslední byly provedeny výpočty pro druhovou strukturu podle běžných a kapitálových výdajů v procentech a per capita. U všech sledovaných zemí byly zjištěny podobné tendence ve změně struktury vládních výdajů, a to především v období od roku 2007 do 2010 v důsledku finanční krize. Změny ve výdajích se podepsaly ve vládních výdajích na položku sociálních a ekonomických záležitostí. V letech 2019 až 2020 nalézáme podobné tendence ve změně struktury. Tato změna byla určena reakcí na pandemii COVID-19, kde došlo ke změně v položce vládních výdajů na zdraví. Dále byl nalezen značný vzrůst vládních výdajů na obranu v zemích Estonsko, Litva, Lotyšsko a Rumunsko v důsledku anexy Krymu v roce 2014. Tato práce si kladla několik dalších otázek. Bylo zjištěno, že není zcela jednoznačná vazba mezi vyspělostí států a decentralizací. Dále, že pouze Lotyšsko, Estonsko a Řecko dodržuje závazek NATO vynaložení 2 % svého HDP na obranu. Velmi podobnou strukturu vládních výdajů měly tyto mezoregiony: severní Evropa, Pobaltí a střední Evropa. Výše vládních výdajů v jednotlivých odvětví je ovlivňována mnohými předpoklady, jako je výše příjmů a daňová zatíženost země, výše státního dluhu, rozpočtový výhled, ekonomická situace dané země (její makroekonomické ukazatele), priority daných zemí, politické zastoupení jednotlivých vlád a politický systém státu, nečekané historické události a následky politických rozhodnutí v minulosti. Těchto příčin je mnoho, proto není zcela možné vysvětlit u každé země Evropské unie její příčiny na základě pouze jedné diplomové práce, protože každá

země je protkána jinou historií. Přesto v některých případech nacházíme podobné vzorce, a to především na základě nečekaných historických událostí.

10. **Summary**

The aim of this diploma thesis is to present similarities and differences in the structure and dynamics of government expenditure in selected European countries with an emphasis on causal connections. This work examines the function of public finances and the role of the government sector. It further explains the international classification of government spending, and it focuses on the influences that act on the size and structure of government spending. The analytical part of this work includes calculations of government expenditures that are divided into four groups. All the groups are examined in percentage and per capita based on formulas discussed in methodology.

Keywords: public finance, government expenditure, public policy, European Union

11. Použitá literatura

1. Adams, H. C. (1895). The Theory of Public Expenditures. *Publications of the American Economic Association*. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2485646>
2. Aggarwal, R. (2017). Growth of public expenditure. *Pacific Business Review International*. Dostupné z: http://www.pbr.co.in/2017/2017_month/March/14.pdf
3. Alan T. Peacock, and Jack Wiseman (1961). The Growth of Public Expenditure in the United Kingdom: Determinants of Government Expenditure. Princeton University Press. Dostupné z: <https://www.nber.org/system/files/chapters/c2304/c2304.pdf>
4. Anděl J., Bičík I., Bláha D. (2019). Makroregiony světa: nová regionální geografie. Praha, Česko: Karolinum.
5. Arpaia, A., & Turrini, A. (2007). Government expenditure and economic growth in the EU: long-run tendencies and short-term adjustment. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2004461
6. BAILEY, S. J. (2004). *Veřejný sektor: teorie, politika a praxe*. Praha, Česko: EUROLEX BOHEMIA.
7. Bailey, S. J., Anttiroiko, A. V., & Valkama, P. (2016). Application of Baumol's cost disease to public sector services: conceptual, theoretical and empirical falsities. *Public Management Review*.
8. Buchanan, J. M., & Tullock, G. (1965). *The Calculus of Consent: Logical Foundations of Constitutional Democracy*. Indianapolis, USA: Liberty Fund. Dostupné z: <http://oll.libertyfund.org/title/1063>
9. Cassette, A., & Paty, S. (2010). Fiscal decentralization and the size of government: a European country empirical analysis. DOI: 10.1007/s11127-009-9496-x
10. Český statistický úřad (ČSÚ). (2016). Odhady čtvrtletních národních účtů v České republice. Popis datových zdrojů a metod používaných při sestavení čtvrtletních národních účtů. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-

11. Daňhel, J., Ducháčková, E.,. (2010). Obecné a zvláštní příčiny finanční krize a jejich důsledky pro regulaci jednotlivých segmentů finančních služeb. Česko. Praha. Vysoká škola ekonomická v Praze. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/0914115201%2010%20Danhel-Duchackova.pdf>
12. Edhaie, J. (1994). Fiscal decentralization and the size of government, an extension with evidence from crosscountry data . The World Bank.
13. European system of accounts: ESA 2010. (2013). Publication Office of the European Union. DOI:10.2785/16644
14. Fasora, O. (2012) Fiscal illusion and its classification. VŠB-TU Ostrava, Faculty of Economics: Finance Department. Dostupné z: <https://www.ekf.vsb.cz/share/static/ekf/www.ekf.vsb.cz/export/sites/ekf/mmfr-history/.content/galerie-dokumentu/2014/sbornik/Fasora.Ondrej.pdf>
15. Furceri, D., & Ribeiro, M. P. (2008). Government spending volatility and the size of nations. Dostupné z: <https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=908065002113089027016018003114018092002057081068083017073029123026123016111001079025031050122061114096018113068009092028088071000023046060084064116008087090065087041015095127078086001083003080127008104075127082076087022103024024024079076085125006022&EXT=pdf&INDEX=TRUE>
16. Government finance statistics manual (2014). International monetary fund. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/Pubs/FT/GFS/Manual/2014/gfsfinal.pdf>
17. HOLMAN, Robert. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. Praha: C.H. Beck, 2004. C. H. Beck.
18. Jackson, P. M, & Brown, C. V. (2003). Veřejný sektor: teorie, politika a praxe. Praha, Česko: EUROLEX BOHEMIA.
19. Jin, J., & Zou, H. F. (2002). How does fiscal decentralization affect aggregate, national, and subnational government size? *Journal of Urban Economics*. ELSEVIER.
20. Jonathan Gruber (2019). Public Finance and Public Policy. 6th Edition. The United States, New York: Worth Publishers.

21. Kaufmann D., Kraay A., Mastruzzi M.. The World Bank. (2010). The Worldwide Governance Indicators. Methodology and Analytical Issues. ELSEVIER.
22. Magazzino, C., Giolli, L., & Marco, M. E. L. E. (2015). Wagner's Law and Peacock and Wiseman's displacement effect in European Union countries: A panel data study. *International journal of economics and financial issues*. Dostupné z: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/363067>
23. Martínez-Vázquez, J., Lago-Peñas, S., & Sacchi, A. (2017). The impact of fiscal decentralization: A survey. *Journal of Economic Surveys*, 31(4), 1095-1129. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/joes.12182>
24. OECD (2009). Classification of the Functions of Government (COFOG): Government at a Glance 2009. Francie, Paříž. OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264061651-37-en>
25. PATONOV, N. (2013) Decentralization of public spending and economic growth: An empirical study on European union. *Journal of International Relations*. Bratislava, Slovensko: Ekonomická univerzita v Bratislavě.
26. Pavel, J., Ochrana, F., Vitek, L., a kolektiv (2010). Veřejný sektor a veřejné finance: Financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit. Praha, Česko: Grada.
27. Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M. (2018). Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha, Česko: ASPI
28. Rodríguez-Pose, Andrés and Krøijer, Anne, Fiscal Decentralization and Economic Growth in Central and Eastern Europe .(2009). Dostupné online: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1550917>
29. Rojíček, M., Spěváček, V., Vejmělek, J., Zamrazilová, E., & Žďárek, V. (2016). Makroekonomická analýza: teorie a praxe. Praha, Česko: Grada
30. Sanandaji, T. and Wallace, B. (2010). Fiscal Illusion and Fiscal Obfuscation: An Empirical Study of Tax Perception in Sweden. Stockholm, IFN Working Paper No. 837, p. 11. Dostupné z: <https://www.ifn.se/wfiles/wp/wp837.pdf>
31. Tiebout, C. M. (1961). An economic theory of fiscal decentralization. In *Public finances: Needs, sources, and utilization*. Princeton University Press. Dostupné z: <https://www.nber.org/system/files/chapters/c2273/c2273.pdf>

12. **Seznam tabulek**

Tabulka 1: Klasifikace vládních výdajů	7
Tabulka 2: Ekonomické modely růstu veřejných výdajů.....	11
Tabulka 3: Velikost vládních výdajů na zdraví k HDP	71

13. Seznam grafů

Graf 1: Relativní měření vládních výdajů k HDP v severní Evropě (%)	29
Graf 2: Relativní měření vládních výdajů k HDP v Pobaltských zemích	30
Graf 3: Relativní měření vládních výdajů k HDP v zemích Visegradské skupiny (%).....	31
Graf 4: Relativní měření vládních výdajů k HDP ve střední Evropě (%) – Rakousko a Německo	33
Graf 5: Relativní měření vládních výdajů k HDP v západní Evropě (%)	34
Graf 6: relativní měření vládních výdajů k HDP v jižní Evropě v %	35
Graf 7: Relativní měření vládních výdajů k HDP v jihovýchodní Evropě v %	36
Graf 8: Vývoj vládních výdajů per capita	38
Graf 9: Vertikální struktura unitárních států vládních výdajů v roce 2021 v procentech	41
Graf 10: Vertikální struktura federativních států v roce 2021 v procentech	43
Graf 11: Vývoj výdajů na národní úrovni v procentech	44
Graf 12: Vývoj vertikální struktury v EU	45
Graf 13: Ekonomická vyspělost a výdajová decentralizace	46
Graf 14: Podíl vládních výdajů podle odvětvového členění za celou oblast EU v r. 2020 (%)	49
Graf 15: Vývoj podílu všeobecných výdajů na veřejné služby v procentech.....	52
Graf 16: Všeobecné výdaje na veřejné služby per capita v EUR.....	53
Graf 17: Výdaje na obranu k HDP členů NATO v roce 2014 a 2021	55
Graf 18: vývoj výdajů na obranu v procentech.....	56
Graf 19: Vládní výdaje per capita na obranu v EUR	57
Graf 20: Výdaje na veřejný pořádek a bezpečnost v EUR per capita.....	59
Graf 21: Výdaje na veřejný pořádek a bezpečnost v EUR per capita.....	60
Graf 22: Vývoj výdajů na ekonomické záležitosti v procentech	62
Graf 23: Vývoj výdajů na ekonomické záležitosti v EUR per capita	63
Graf 24: Vývoj výdajů na ochranu životního prostředí v procentech.....	65
Graf 25: Výdaje na ochranu životního prostředí per capita v EUR.....	66
Graf 26: Vládní výdaje na bydlení a společenskou infrastrukturu v EUR per capita	68
Graf 27: Vývoj výdajů v zemích EU v procentech	69
Graf 28: Výdaje na zdraví per capita v EUR	70
Graf 29: Podíl vládních výdajů na rekreaci, kulturu a náboženství v roce 2020 v %	73
Graf 30: Výdaje na rekreaci, kulturu a náboženství per capita v EUR.....	74
Graf 31: Výdaje na vzdělání per capita v EUR	75
Graf 32: Výdaje na sociální věci v roce 2021 v procentech	77
Graf 33: Výdaje na sociální věci per capita v EUR.....	78
Graf 34: Kapitálové výdaje v procentech	80
Graf 35: Běžné výdaje v EUR (PPP) per capita	81
Graf 36: Kapitálové vládní výdaje per capita v EUR (PPP)	82

14. Seznam příloh

Příloha 1: Celkové vládní výdaje per capita v tis. EUR (PPP)	95
Příloha 2: Vládní výdaje podle odvětvové skupiny per capita v EUR (PPP).....	96
Příloha 3: Vládní výdaje podle druhového členění per capita v EUR (PPP)	103

Příloha 1: Celkové vládní výdaje per capita v tis. EUR (PPP)

Celkové výdaje per capita v tis. EUR (PPP)																		
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Belgie	12	11	12	12	12	13	13	14	14	15	16	16	16	16	16	16	17	18
Bulharsko	5	5	5	5	7	7	7	7	7	7	7	9	9	8	8	9	9	10
Česko	11	10	10	10	11	11	12	12	12	12	13	13	14	13	14	15	16	17
Dánsko	12	13	13	13	14	15	16	17	17	18	18	18	18	18	18	18	18	20
Estonsko	6	6	7	8	9	10	10	9	9	10	10	10	11	11	11	12	12	13
Finsko	11	12	12	13	14	15	15	15	16	16	17	17	17	17	18	18	18	19
Francie	12	12	13	13	13	14	15	15	15	15	16	16	17	17	17	18	19	20
Chorvatsko	7	8	8	8	9	9	10	9	10	9	10	10	10	11	11	12	12	13
Irsko	10	10	10	11	11	12	12	18	14	13	12	12	13	12	12	13	13	14
Itálie	10	10	10	11	11	12	12	12	12	13	12	12	12	12	13	13	13	15
Kypr	8	8	8	9	9	10	10	10	10	9	8	10	8	8	8	10	10	11
Litva	6	6	6	7	8	9	9	9	11	10	10	10	11	10	11	11	12	14
Lotyšsko	5	6	6	7	7	8	9	9	9	9	9	9	10	10	10	11	11	12
Lucembursko	15	16	17	18	18	19	20	19	20	20	21	21	21	22	23	23	24	25
Maďarsko	8	8	9	10	10	10	11	11	12	12	13	13	14	12	12	13	13	15
Malta	9	9	10	10	11	11	10	10	10	11	11	11	11	11	11	12	13	14
Německo	11	12	12	12	12	13	13	14	14	14	14	15	15	15	16	16	16	18
Nizozemsko	12	12	12	13	14	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14	15	15	17
Polsko	7	7	8	8	8	9	9	10	10	10	10	10	11	11	11	12	12	14
Portugalsko	7	8	9	9	9	10	10	11	10	10	11	12	12	11	11	11	11	12
Rakousko	12	14	13	14	13	14	15	15	15	16	16	16	16	16	16	17	17	18
Rumunsko	4	4	4	5	6	7	8	9	9	9	8	9	9	9	10	10	11	13
Řecko	9	11	10	11	11	12	13	12	11	11	13	10	11	10	10	11	11	12
Slovensko	8	8	9	9	10	10	11	12	12	12	12	12	13	12	12	11	12	13
Slovinsko	9	9	10	10	10	11	11	11	12	12	14	12	12	12	12	12	13	15
Španělsko	8	9	9	10	10	11	11	11	11	12	11	11	11	11	11	11	12	13
Švédsko	12	13	14	14	14	15	15	14	15	15	15	15	15	15	16	16	16	17

Zdroj: vlastní (2023)

Příloha 2: Vládní výdaje podle odvětvové skupiny per capita v EUR (PPP)

Vládní výdaje per capita na obranu v EUR (PPP)																		
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
EU	279	283	289	299	307	322	327	328	323	325	322	308	323	345	356	365	377	398
Austria	197	211	203	193	205	254	191	177	177	182	195	181	176	191	194	197	208	199
Belgium	275	254	256	250	254	270	246	252	247	250	258	253	244	239	238	234	254	282
Bulgaria	305	230	296	252	251	240	226	340	229	206	236	267	281	247	247	276	293	345
Croatia	204	255	221	232	256	309	282	256	278	284	271	256	264	266	264	280	284	269
Cyprus	394	355	391	417	413	416	440	509	441	376	317	309	299	337	477	461	438	453
Czechia	426	299	366	285	298	285	268	269	246	223	222	215	297	242	289	319	331	368
Denmark	325	339	342	407	405	419	385	399	414	429	413	368	370	378	414	427	419	428
Estonia	226	255	291	300	319	411	468	389	380	483	483	485	510	657	596	616	637	714
Finland	312	360	382	376	397	438	442	427	408	443	429	407	395	409	407	404	389	471
France	421	416	425	434	438	446	480	488	480	486	497	476	512	575	549	566	592	620
Germany	243	248	250	259	252	263	276	280	296	347	340	317	321	337	360	379	387	400
Greece	742	660	606	627	654	721	775	607	505	482	436	536	517	435	538	498	440	528
Hungary	213	223	231	251	249	211	190	271	255	178	168	151	181	202	285	259	296	319
Ireland	122	132	120	121	119	132	111	100	125	122	117	128	131	133	128	146	125	129
Italy	260	264	269	271	288	322	346	336	345	321	299	288	294	326	334	333	347	352
Latvia	155	196	213	274	297	312	224	212	214	207	206	214	256	418	446	590	529	676
Lithuania	218	229	256	305	399	300	248	237	246	256	260	287	376	452	534	580	580	773
Luxembourg	94	97	98	101	112	128	141	228	193	169	165	149	137	168	184	223	207	390
Malta	159	195	196	161	160	160	219	185	202	173	161	198	231	177	197	170	234	163
Netherlands	383	381	357	395	413	426	439	384	390	362	366	344	362	365	389	408	433	465
Poland	245	258	263	289	381	383	306	358	370	353	389	355	398	410	463	464	481	512
Portugal	216	232	246	251	244	256	293	399	251	233	236	239	244	203	216	225	202	200
Romania	289	290	369	348	302	276	282	330	194	166	166	178	214	452	513	489	522	740
Slovakia	182	178	172	201	216	215	231	259	263	258	253	279	254	251	282	296	329	381
Slovenia	231	283	269	314	322	341	344	339	266	248	226	210	214	241	244	273	283	296
Spain	212	240	254	258	257	259	247	245	246	224	224	207	237	248	238	234	237	227
Sweden	426	438	425	460	457	442	419	427	422	421	425	389	382	374	380	395	409	439
Vládní výdaje per capita na ekonomické záležitosti v EUR (PPP)																		
EU	922	961	996	1051	1061	1159	1219	1369	1232	1286	1223	1222	1266	1206	1280	1334	1385	1838
Austria	1237	2188	1685	1725	1601	1789	2074	1791	1750	1933	1988	2312	1953	1837	1918	1982	2007	3134
Belgium	1253	1081	1845	1386	1405	1552	1658	1765	1969	2103	1965	2125	2021	1984	1939	2059	2145	2436
Bulgaria	638	696	651	677	940	1223	788	1015	852	1037	1095	1746	1339	846	965	1594	1595	1960
Croatia	1419	1581	1410	1509	1894	1881	1997	1628	1872	1572	1665	1367	1341	1501	1551	1946	2076	2595
Cyprus	888	857	867	875	828	862	870	847	822	607	779	2206	716	572	566	2368	1104	1328
Czechia	2500	1640	1555	1621	1742	1875	1949	1838	1801	1717	1739	1973	2143	2041	2078	2183	2298	2778

Denmark	766	817	808	834	837	828	926	996	1047	1114	1099	1175	1200	1113	1154	1187	1137	1830
Estonia	761	724	858	1002	1110	1193	1316	1043	1135	1218	1217	1251	1269	1194	1371	1214	1191	1717
Finland	1057	1145	1175	1232	1299	1413	1380	1385	1419	1447	1413	1442	1432	1388	1408	1420	1422	1750
France	1026	1021	1118	1115	1091	1190	1261	1348	1317	1399	1419	1518	1671	1678	1821	1857	2007	2232
Germany	973	961	951	949	951	1071	1153	1503	1177	1077	1061	1056	1063	1102	1124	1178	1177	1622
Greece	1102	1401	992	889	992	1353	1239	1000	902	1423	3356	781	1508	843	734	762	847	1979
Hungary	936	918	956	1157	1282	1201	1216	1349	1707	1762	1905	2177	2563	1887	1946	2141	2460	2806
Ireland	1049	990	993	1152	1138	1569	1720	7032	2180	980	950	1003	1360	1086	1053	1202	1118	1767
Italy	870	835	878	1136	970	956	1024	979	993	993	968	974	1054	997	1098	1080	1134	1548
Latvia	712	807	1052	1158	1166	1572	1723	2081	1658	1575	1460	1577	1549	1454	1728	1748	1463	1918
Lithuania	645	697	728	834	962	1076	775	992	1993	935	1237	1051	1129	995	994	1005	1055	1932
Luxembourg	2274	2464	2505	2457	2410	2467	2615	2480	2483	2410	2461	2570	2715	2830	2954	2796	2860	3114
Malta	1764	1050	1328	1265	1371	1713	1101	1160	1377	1360	1350	1454	1480	1403	1528	1923	1911	3174
Netherlands	1424	1366	1373	1425	1448	1566	1767	1600	1544	1463	1460	1377	1283	1261	1271	1323	1354	2162
Poland	521	571	712	838	978	1137	1223	1409	1446	1286	1096	1276	1265	1142	1329	1425	1435	2625
Portugal	835	926	947	850	867	843	970	1339	916	840	804	1595	1182	764	1298	972	951	1531
Romania	569	751	738	1081	1451	1522	1582	1611	1655	1660	1484	1525	1459	1307	1245	1251	1492	1959
Slovakia	978	971	1030	1093	1116	1257	1326	1357	1454	1412	1340	1729	2268	1729	1545	1555	1574	1936
Slovenia	906	910	863	961	993	1188	1118	1172	1338	1066	3601	1545	1487	1203	1191	1329	1336	2278
Spain	954	1212	1192	1268	1369	1409	1401	1362	1329	2089	1161	1090	1111	992	1064	1167	1176	1413
Sweden	937	1020	1094	1103	1161	1308	1320	1276	1313	1371	1280	1306	1314	1318	1341	1408	1472	1849
Vládní výdaje per capita na vzdělání v EUR (PPP)																		
EU	1007	1022	1065	1107	1147	1198	1219	1254	1267	1261	1275	1294	1316	1327	1365	1416	1472	1496
Austria	1255	1254	1247	1297	1270	1371	1378	1404	1420	1529	1575	1547	1564	1578	1585	1618	1661	1645
Belgium	1415	1306	1362	1399	1381	1458	1490	1566	1622	1687	1781	1820	1858	1845	1878	1920	1976	2055
Bulgaria	509	536	608	567	648	773	765	725	663	657	725	834	842	755	811	841	941	909
Croatia	860	891	904	912	995	966	1020	994	994	1035	1046	1055	1068	1133	1178	1213	1344	1366
Cyprus	1142	1148	1222	1262	1378	1513	1584	1515	1453	1207	1202	1082	1137	1195	1223	1227	1316	1381
Czechia	1150	1133	1159	1221	1169	1199	1230	1272	1277	1262	1327	1407	1429	1328	1466	1686	1834	1829
Denmark	1462	1568	1578	1645	1703	1821	1937	2109	2095	2133	2170	2301	2319	2306	2285	2311	2337	2336
Estonia	1066	1154	1245	1356	1460	1573	1472	1458	1528	1619	1556	1499	1603	1573	1663	1870	1841	1909
Finland	1404	1513	1528	1580	1694	1774	1805	1865	1910	1904	1866	1867	1874	1864	1848	1882	1895	1974
France	1309	1249	1301	1325	1339	1395	1441	1477	1476	1486	1542	1551	1593	1626	1670	1711	1787	1756
Germany	976	1020	1039	1071	1116	1154	1199	1283	1359	1344	1397	1421	1415	1448	1480	1539	1593	1647
Greece	866	921	950	887	849	909	964	929	937	902	910	863	850	822	826	900	887	925
Hungary	1055	1001	1073	1097	1085	1095	1114	1263	1222	1151	1179	1338	1402	1285	1340	1401	1359	1394
Ireland	1198	1235	1295	1311	1365	1402	1270	1297	1516	1532	1465	1496	1521	1507	1561	1608	1691	1719
Italy	943	894	945	982	1065	1053	1050	1066	1027	1017	997	977	986	971	1005	1045	1071	1102
Latvia	766	919	974	1073	1167	1344	1262	1248	1268	1320	1308	1414	1480	1431	1558	1630	1599	1589
Lithuania	936	1118	1159	1062	1121	1307	1316	1285	1427	1481	1489	1514	1518	1460	1494	1528	1628	1762
Luxembourg	1733	1839	1940	1966	2016	2193	2300	2280	2376	2411	2354	2327	2350	2346	2427	2480	2615	2686
Malta	1165	1182	1245	1278	1353	1330	1340	1362	1408	1424	1451	1481	1507	1571	1544	1702	1789	1788
Netherlands	1380	1422	1514	1616	1668	1785	1813	1703	1722	1747	1743	1722	1719	1704	1724	1760	1757	1809
Poland	909	918	1035	1056	1126	1126	1092	1212	1270	1290	1236	1267	1354	1289	1338	1416	1483	1509
Portugal	1062	1142	1219	1240	1222	1293	1328	1410	1243	1126	1171	1211	1214	1135	1129	1146	1157	1160

Romania	404	475	485	621	664	835	764	754	947	689	666	725	756	892	819	927	1133	1155
Slovakia	889	799	847	903	960	1016	1119	1316	1247	1176	1178	1141	1217	1114	1135	1135	1282	1292
Slovenia	1147	1276	1353	1399	1394	1487	1497	1476	1480	1497	1529	1462	1401	1431	1484	1518	1591	1607
Spain	822	911	934	1001	1029	1082	1121	1052	1038	999	956	986	1011	1033	1064	1085	1126	1119
Sweden	1533	1670	1716	1794	1832	1922	1918	1816	1876	1934	1893	1951	2014	2050	2138	2225	2302	2272
Vládní výdaje per capita na ochranu životního prostředí v EUR (PPP)																		
EU	155	159	167	178	186	195	203	208	215	216	221	219	222	215	221	235	249	258
Austria	129	128	134	133	125	130	148	157	138	147	141	142	129	122	117	126	137	134
Belgium	203	203	203	203	203	244	255	317	394	425	431	393	373	349	378	397	422	452
Bulgaria	112	106	103	184	218	133	206	135	135	136	185	141	167	147	154	167	167	161
Croatia	82	91	91	91	116	119	124	111	108	115	130	132	179	258	224	248	287	317
Cyprus	46	53	62	61	66	68	73	70	71	57	46	51	71	53	64	63	68	81
Czechia	233	241	263	266	260	253	182	273	356	367	295	330	361	252	289	314	315	326
Denmark	139	133	154	153	149	136	123	122	118	122	149	150	140	137	144	143	144	148
Estonia	122	131	196	183	218	261	162	-58	-43	233	175	186	196	165	215	225	203	200
Finland	68	69	79	83	94	93	95	79	72	73	75	74	71	70	65	67	65	77
France	184	188	205	217	219	231	252	260	267	272	287	289	294	284	289	310	339	336
Germany	143	142	141	149	146	149	161	164	185	181	187	188	185	192	194	208	217	241
Greece	90	112	133	188	188	219	205	175	178	219	344	295	302	309	298	304	305	336
Hungary	105	105	106	130	119	133	123	133	171	169	227	298	321	128	173	175	208	222
Ireland	235	266	277	307	320	319	280	268	215	217	176	190	199	198	194	202	200	203
Italy	159	156	160	155	179	192	194	205	215	215	225	218	222	227	227	230	246	254
Latvia	44	77	126	124	185	176	24	60	148	168	151	163	166	137	147	162	161	152
Lithuania	18	72	109	149	198	192	232	291	194	233	152	183	184	162	161	165	186	181
Luxembourg	290	275	320	309	334	375	414	361	366	369	398	398	410	384	446	477	485	560
Malta	265	289	336	359	424	409	397	479	338	373	364	415	553	318	315	463	429	442
Netherlands	442	449	462	490	507	537	559	493	496	489	494	451	438	448	454	479	481	513
Poland	92	91	111	116	120	131	142	161	161	141	146	149	154	108	106	139	155	165
Portugal	99	97	111	127	128	141	125	155	144	132	142	136	144	133	149	156	163	170
Romania	23	17	43	55	72	94	110	174	216	191	192	193	236	164	143	214	226	213
Slovakia	223	219	235	237	194	216	224	254	227	254	251	226	271	212	228	231	245	268
Slovenia	157	182	176	182	178	190	200	153	184	178	177	240	261	145	123	153	166	180
Spain	199	203	214	248	257	251	261	254	233	228	207	219	221	220	233	239	251	237
Sweden	97	112	131	135	136	138	134	124	133	138	138	133	133	136	149	162	164	173
Vládní výdaje per capita na všeobecné výdaje na veřejné služby v EUR (PPP)																		
EU	1490	1515	1553	1583	1677	1771	1742	1763	1857	1905	1887	1862	1807	1771	1776	1804	1808	1826
Austria	1856	1936	2020	2094	2050	2041	2108	2110	2100	2220	2261	2140	2157	2085	1967	2001	1989	1988
Belgium	2467	2210	2224	2131	2178	2220	2232	2240	2291	2363	2410	2428	2363	2354	2160	2188	2210	2298
Bulgaria	485	716	886	706	1321	972	1330	768	735	680	723	803	811	789	729	873	884	858
Croatia	547	609	639	694	791	836	865	967	947	1053	1267	1438	1429	1549	1491	1375	1401	1350
Cyprus	1699	1650	1864	1935	2188	2182	2367	1928	2038	2062	1687	1764	1836	1712	1707	1700	1833	1792
Czechia	1003	1092	1276	1085	1247	1280	1321	1318	1328	1863	1513	1603	1523	1535	1514	1634	1646	1681
Denmark	1690	1690	1685	1795	1928	2106	2201	2352	2513	2805	2372	2360	2437	2238	2096	2290	2180	2311
Estonia	530	590	656	795	851	767	788	738	856	1054	1041	1059	1091	1102	1127	1170	1068	1184
Finland	1588	1705	1763	1818	1954	2122	2153	2184	2371	2426	2426	2430	2531	2445	2541	2715	2701	2830

France	1697	1665	1746	1669	1812	1867	1858	1814	1867	1887	1928	1859	1837	1848	1908	1876	1895	1863
Germany	1546	1585	1613	1645	1741	1925	1882	1977	2172	2122	2094	2078	1980	1994	2031	2056	2111	2161
Greece	2050	2580	2253	2687	2750	2755	2823	2767	2714	2192	2002	2006	2066	1824	1807	1862	1754	1726
Hungary	1492	1659	1691	1776	1872	1960	2101	2146	2155	2345	2547	2518	2413	2115	2078	2289	2348	2361
Ireland	1064	1116	1153	1127	1067	1138	1220	1456	1679	1970	1959	1930	1829	1762	1673	1690	1459	1334
Italy	2025	1959	1992	2059	2204	2329	2146	2199	2306	2480	2341	2285	2119	2077	2096	2068	2012	2064
Latvia	571	735	755	795	847	839	936	986	1019	1119	1104	1155	1235	1091	1085	1127	1062	1045
Lithuania	704	774	797	831	979	988	961	1112	1326	1304	1371	1436	1377	1321	1225	1172	1231	1208
Luxembourg	1876	2075	2236	2127	2184	2468	2418	2378	2553	2587	2496	2396	2490	2633	2681	2802	2854	2731
Malta	1287	1640	1622	1690	1795	1885	1957	1655	1772	1824	1779	1821	1838	1833	1775	1759	1839	1713
Netherlands	1669	1672	1732	1792	1779	1936	1767	1714	1665	1646	1648	1632	1589	1389	1354	1407	1400	1436
Poland	920	1014	995	1009	1074	1062	1121	1233	1308	1380	1342	1217	1257	1215	1207	1236	1250	1296
Portugal	1056	1129	1235	1302	1475	1608	1555	1579	1815	1944	2019	2098	2096	1961	1873	1846	1702	1717
Romania	477	516	503	521	768	918	945	1115	1220	1255	1253	1166	1174	1158	1171	1309	1275	1530
Slovakia	1230	1071	1050	1103	1071	1145	1436	1372	1436	1433	1610	1569	1748	1454	1510	1437	1580	1597
Slovenia	1044	1155	1214	1191	1334	1289	1278	1287	1373	1384	1529	1803	1667	1705	1599	1516	1524	1504
Spain	1142	1151	1206	1277	1268	1317	1375	1307	1465	1588	1710	1708	1599	1555	1480	1536	1525	1421
Sweden	1815	1963	2014	2164	2257	2338	2146	2111	2280	2321	2280	2228	2202	2063	2160	2276	2292	2288
Vládní výdaje per capita na zdraví v EUR (PPP)																		
EU	1320	1370	1445	1526	1595	1685	1747	1790	1817	1829	1857	1898	1941	1975	2032	2105	2189	2404
Austria	1769	1920	1931	1981	1995	2126	2116	2159	2180	2350	2439	2482	2603	2636	2683	2792	2870	2950
Belgium	1649	1599	1628	1666	1692	1858	1920	2010	2020	2140	2239	2317	2307	2263	2288	2360	2443	2759
Bulgaria	671	790	719	596	730	865	744	895	815	864	889	1117	1142	1101	1115	1182	1143	1353
Croatia	890	1020	1072	1142	1238	1171	1192	1191	1224	1293	1293	1313	1426	1484	1561	1742	1876	2062
Cyprus	579	560	596	633	648	680	737	692	710	610	585	517	515	547	581	641	900	1421
Czechia	1624	1703	1680	1734	1834	1927	2067	2135	2129	2141	2224	2346	2449	2498	2665	2762	2852	3372
Denmark	1591	1705	1794	1953	2198	2352	2477	2528	2596	2648	2683	2764	2820	2863	2954	2997	3094	3283
Estonia	727	791	869	998	1120	1273	1243	1269	1315	1384	1378	1440	1537	1502	1535	1639	1710	1953
Finland	1433	1576	1667	1766	1899	2042	2063	2091	2189	2294	2296	2299	2205	2213	2294	2399	2410	2571
France	1712	1706	1810	1836	1884	1929	2023	2088	2136	2168	2262	2314	2362	2442	2511	2581	2710	2884
Germany	1593	1602	1653	1710	1809	1895	1973	2052	2158	2160	2269	2358	2398	2485	2521	2587	2658	2974
Greece	1217	1263	1395	1434	1421	1557	1591	1552	1370	1186	1092	957	1021	1091	1162	1224	1280	1383
Hungary	958	941	1020	1049	971	1012	1086	1146	1229	1252	1254	1233	1387	1221	1240	1300	1314	1864
Ireland	1780	1926	1891	1939	1966	2061	2094	2095	2285	2321	2222	2213	2281	2283	2356	2464	2522	2931
Italy	1297	1362	1451	1550	1609	1723	1720	1812	1800	1782	1737	1724	1734	1738	1774	1813	1869	2038
Latvia	462	524	715	811	851	921	859	822	895	898	835	911	939	952	948	1124	1180	1297
Lithuania	824	707	925	904	1031	1131	1081	1170	1326	1275	1284	1333	1410	1453	1506	1614	1787	2007
Luxembourg	1851	2027	2174	2189	2218	2400	2496	2263	2345	2394	2621	2580	2581	2571	2727	2770	2829	3131
Malta	1097	1210	1384	1415	1419	1353	1278	1273	1336	1354	1429	1527	1595	1622	1695	1752	1839	2235
Netherlands	1461	1491	1571	2066	2180	2233	2383	2343	2464	2573	2585	2522	2503	2340	2450	2556	2593	2881
Poland	646	685	750	822	887	991	1009	1088	1094	1108	1087	1118	1198	1202	1279	1361	1444	1582
Portugal	1155	1267	1357	1382	1480	1582	1640	1567	1411	1387	1390	1435	1471	1453	1539	1668	1680	1830
Romania	391	423	436	495	628	712	806	940	956	888	956	970	1037	1091	1245	1364	1555	1729
Slovakia	1125	1073	1391	1536	1628	1881	1851	2129	2030	2031	1992	2013	2082	2155	1603	1601	1733	1770
Slovenia	1207	1298	1337	1393	1406	1520	1566	1565	1617	1624	1614	1588	1675	1730	1791	1843	1946	2248

Spain	1058	1219	1335	1426	1455	1550	1648	1543	1526	1493	1439	1472	1514	1543	1588	1639	1709	1841
Sweden	1508	1621	1669	1752	1861	1970	1994	1892	1990	2052	2017	2072	2142	2123	2185	2261	2318	2376
Vládní výdaje per capita na bydlení a společenskou infrastrukturu v EUR (PPP)																		
EU	185	182	180	185	197	206	219	196	186	181	171	168	167	158	157	169	180	187
Austria	127	111	110	100	105	107	115	106	103	113	109	108	111	111	105	110	102	92
Belgium	89	107	99	105	110	104	102	114	85	111	106	103	83	98	91	105	113	119
Bulgaria	76	72	94	97	237	287	244	193	221	189	259	335	453	421	356	252	301	175
Croatia	274	310	303	342	394	429	400	365	361	450	442	434	384	423	439	303	329	378
Cyprus	462	404	450	472	570	619	729	591	565	428	367	431	362	316	353	363	382	356
Czechia	259	331	324	300	263	252	266	255	242	194	238	262	214	198	211	285	250	236
Denmark	119	100	72	49	93	112	141	76	86	86	88	73	78	87	74	83	74	58
Estonia	64	52	37	3	148	140	10	106	137	174	158	139	97	95	104	101	123	120
Finland	74	74	68	74	95	121	136	139	151	128	116	116	123	96	106	103	108	111
France	257	254	252	275	291	315	373	367	377	358	357	339	328	326	317	333	360	386
Germany	246	256	249	241	228	211	184	171	163	144	137	131	127	129	133	143	153	170
Greece	76	84	76	58	52	62	87	45	39	45	59	55	48	47	44	51	47	55
Hungary	121	138	155	184	180	171	239	151	185	209	189	230	278	173	191	189	209	261
Ireland	314	309	348	416	539	486	342	336	243	223	205	241	250	234	234	292	325	357
Italy	137	139	136	141	155	157	170	185	163	172	140	123	124	108	106	113	133	130
Latvia	173	192	221	266	258	256	200	297	278	283	277	265	245	228	295	313	286	315
Lithuania	55	49	59	62	66	86	96	70	71	68	72	101	95	112	140	168	172	215
Luxembourg	276	268	267	266	261	304	371	348	347	350	249	282	263	270	281	308	314	286
Malta	184	180	175	176	167	182	84	79	85	110	85	87	105	78	82	143	245	190
Netherlands	231	150	124	141	150	185	237	198	163	176	180	161	155	135	125	155	158	163
Poland	184	176	201	172	154	161	190	171	196	193	173	173	181	156	153	168	160	143
Portugal	123	120	118	137	144	165	167	118	89	96	104	112	114	100	109	119	117	138
Romania	288	330	165	220	260	244	261	293	284	260	278	303	381	327	252	278	330	349
Slovakia	121	111	147	165	174	171	200	233	226	175	156	143	199	142	132	149	156	141
Slovenia	98	109	113	135	140	195	179	158	147	176	174	215	144	103	132	127	122	164
Spain	215	178	202	196	235	273	316	165	135	136	108	121	128	113	118	120	119	111
Sweden	149	156	163	151	156	168	169	139	160	156	164	181	185	163	179	232	227	226
Vládní výdaje per capita na veřejný pořádek a bezpečnost v EUR (PPP)																		
EU	343	349	363	379	398	419	430	442	447	443	451	453	464	471	485	505	527	545
Austria	341	370	356	367	352	376	378	374	377	409	414	417	426	433	447	459	462	462
Belgium	420	382	400	432	419	453	464	481	484	503	522	528	507	504	509	535	544	565
Bulgaria	333	368	379	401	505	519	531	508	460	440	515	575	601	508	568	585	656	628
Croatia	359	388	390	427	460	476	482	464	461	458	464	439	469	487	498	540	576	614
Cyprus	390	390	413	430	462	484	516	504	473	407	410	343	345	356	378	408	419	438
Czechia	461	476	499	509	521	525	528	535	490	473	507	521	593	581	630	686	714	770
Denmark	209	223	232	241	262	289	300	307	326	312	320	327	324	333	331	340	359	366
Estonia	431	409	447	463	539	645	493	488	517	537	492	521	481	532	556	559	542	587
Finland	290	304	320	325	347	379	388	414	398	404	395	378	375	366	369	376	397	391
France	354	344	355	357	368	398	423	441	441	440	458	461	474	490	506	522	557	573
Germany	378	394	402	410	420	435	447	459	484	486	505	514	513	535	551	571	591	606
Greece	304	355	348	348	353	382	416	404	366	370	379	424	430	445	456	501	467	489

Hungary	350	336	356	391	385	408	399	419	456	471	505	483	538	588	606	619	615	624
Ireland	417	433	437	468	479	518	465	470	485	466	447	448	466	472	485	507	499	499
Italy	408	392	406	410	434	431	452	472	485	469	461	448	457	456	471	492	501	518
Latvia	322	367	404	490	521	462	389	388	397	414	438	482	499	550	629	615	623	612
Lithuania	305	314	323	350	371	416	360	398	472	481	462	496	485	448	483	463	491	514
Luxembourg	382	403	427	430	418	456	461	453	471	459	494	497	516	526	559	599	670	695
Malta	315	332	341	330	361	360	363	339	341	350	350	350	334	341	353	392	428	458
Netherlands	474	486	505	549	589	625	646	587	594	608	632	592	612	608	603	639	650	696
Poland	328	330	367	395	448	470	482	528	536	541	524	539	568	566	582	597	619	688
Portugal	326	333	360	364	377	397	420	418	401	389	439	433	443	424	420	441	426	461
Romania	212	244	271	363	413	418	408	544	505	500	523	510	559	550	573	640	696	794
Slovakia	479	474	468	536	586	629	678	677	666	668	729	658	730	707	629	636	689	696
Slovenia	342	367	370	394	400	420	414	428	421	406	429	403	392	439	438	432	468	493
Spain	367	399	416	452	476	500	496	502	507	485	474	479	496	483	487	489	510	506
Sweden	301	319	326	350	370	386	385	379	388	406	393	396	396	395	407	418	434	449
Vládní výdaje per capita na rekreaci, kulturu a náboženství v EUR (PPP)																		
EU	237	246	256	273	289	307	309	314	313	306	307	309	312	321	335	351	365	366
Austria	324	351	346	362	385	379	374	353	360	383	393	382	386	388	390	393	402	386
Belgium	307	294	306	319	305	316	326	333	339	369	362	369	357	373	375	402	404	393
Bulgaria	104	104	106	108	127	161	127	145	136	149	149	301	259	176	234	192	166	197
Croatia	194	241	258	298	344	355	380	356	350	354	343	347	335	347	334	351	374	381
Cyprus	199	193	229	235	285	295	300	267	273	205	173	171	183	189	200	199	230	214
Czechia	311	328	327	369	382	397	431	420	394	377	395	422	431	434	472	544	538	519
Denmark	357	414	387	408	489	530	520	526	555	561	572	565	582	587	599	587	594	619
Estonia	371	403	489	510	524	572	517	492	501	493	551	549	540	573	628	592	612	601
Finland	247	269	267	277	308	329	330	348	355	355	433	424	440	446	479	515	502	507
France	306	300	325	344	359	373	393	408	416	424	448	436	420	423	437	451	487	460
Germany	278	286	287	295	307	324	327	336	346	338	335	345	344	351	363	372	381	404
Greece	128	154	166	179	154	190	175	146	150	147	148	152	166	176	191	212	209	226
Hungary	281	298	287	306	293	303	291	407	422	474	452	517	572	844	885	874	870	1150
Ireland	163	172	180	198	214	244	251	243	254	250	245	249	259	266	258	283	279	273
Italy	150	158	157	156	174	175	173	164	163	153	163	158	170	194	196	207	215	209
Latvia	168	174	237	308	357	387	325	329	377	351	359	404	403	370	455	460	407	381
Lithuania	136	124	168	197	232	256	239	207	243	223	232	269	282	312	353	371	412	479
Luxembourg	477	499	533	514	584	573	602	524	513	526	604	584	573	622	654	684	695	657
Malta	121	144	142	127	142	160	182	189	212	227	224	279	345	309	388	407	361	385
Netherlands	400	399	412	436	429	486	502	459	453	441	435	398	418	413	421	444	430	449
Poland	144	159	189	216	232	263	266	306	304	290	266	293	289	276	329	378	405	378
Portugal	203	206	220	218	226	246	249	252	235	222	221	205	199	200	207	223	225	230
Romania	82	79	104	153	183	205	203	237	246	273	239	265	247	248	289	298	321	323
Slovakia	211	204	210	204	217	241	269	301	290	292	276	239	288	233	239	305	347	298
Slovenia	231	257	270	286	288	405	399	494	423	428	415	394	397	369	378	399	407	410
Spain	276	303	325	373	401	416	395	384	353	288	265	273	283	281	293	307	324	288
Sweden	279	304	317	345	355	379	378	368	378	389	382	393	397	397	397	407	429	456
Vládní výdaje per capita na sociální věci v EUR (PPP)																		

EU	3768	3879	4016	4166	4322	4523	4768	4917	4990	5109	5222	5293	5413	5563	5693	5814	6047	6578
Austria	5008	5254	5254	5368	5260	5542	5732	5875	5896	6394	6681	6724	6725	6772	6750	6829	6974	7365
Belgium	4185	4007	4091	4243	4205	4461	4706	4887	4989	5280	5601	5702	5712	5762	5820	5958	6203	7069
Bulgaria	1496	1493	1550	1699	1826	2087	2419	2611	2397	2440	2654	2728	2795	2741	2819	2851	2832	3026
Croatia	2324	2360	2382	2533	2631	2743	2786	2840	2900	2952	3021	3126	3313	3297	3427	3571	3699	3857
Cyprus	1861	2069	2388	2385	2476	2583	2876	2835	2926	2660	2565	2686	2739	2888	2936	2976	3052	3209
Czechia	2856	2821	2905	2973	3276	3407	3562	3721	3764	3809	4061	4162	4192	4278	4448	4567	4728	5174
Denmark	5285	5546	5627	5759	6154	6441	6778	7344	7586	7521	7731	7749	7769	7769	7888	7903	8003	8221
Estonia	1658	1874	2028	2132	2296	2734	3150	3087	3075	3174	3063	3123	3376	3559	3685	3851	3931	4378
Finland	4541	4935	5026	5194	5591	5880	6275	6445	6681	7015	7213	7426	7644	7853	8029	8225	8129	8597
France	4834	4780	5030	5227	5469	5658	6027	6197	6382	6544	6865	6925	7119	7347	7484	7687	8109	8792
Germany	4926	5149	5257	5306	5378	5500	5718	5876	5971	5957	6091	6193	6363	6730	6880	6950	7137	7691
Greece	2909	3146	3364	3679	3712	4107	4353	4255	4268	4196	3977	4065	4177	4231	4247	4350	4402	4638
Hungary	2588	2672	2972	3191	3385	3596	3755	3973	4083	4082	4106	3937	3929	3678	3628	3661	3668	3946
Ireland	3190	3294	3719	3929	4040	4506	4708	4905	4568	4758	4545	4443	4462	4340	4436	4497	4577	5258
Italy	3539	3541	3654	3876	4191	4417	4571	4830	4945	5076	5102	5109	5246	5252	5384	5497	5779	6497
Latvia	1496	1606	1701	1691	1677	1927	2642	2851	2647	2621	2629	2738	2970	3050	3154	3250	3348	3614
Lithuania	1679	1752	1852	2091	2587	2946	3481	3452	3586	3632	3548	3779	3668	3746	4040	4417	4732	5420
Luxembourg	6170	6427	6857	7151	7108	7852	8358	7798	8114	8209	8895	8914	9195	9247	9651	9697	10007	11095
Malta	2593	2824	3034	3105	3464	3419	3534	3326	3405	3443	3466	3502	3413	3488	3557	3582	3649	3724
Netherlands	4248	4317	4426	4579	4691	5035	5277	5070	5249	5375	5533	5398	5464	5427	5482	5542	5585	5950
Poland	2816	2855	2909	2990	3085	3097	3251	3568	3634	3750	3758	3841	4031	4318	4486	4586	4938	5330
Portugal	2361	2544	2768	2945	3093	3293	3508	3639	3641	3866	4157	4334	4419	4296	4238	4373	4366	4639
Romania	1073	1295	1346	1498	1729	2143	2615	3149	2980	2856	2737	2763	2826	3107	3358	3413	3682	4324
Slovakia	2777	2944	3116	3010	3410	3428	3768	4361	4238	4342	4341	4231	4284	4301	4256	4141	4310	4617
Slovenia	3202	3503	3676	3778	3852	4059	4154	4382	4530	4566	4644	4591	4590	4554	4650	4683	4811	5262
Spain	2597	2852	3001	3200	3280	3525	3898	3897	3979	4238	4209	4294	4216	4311	4439	4619	4874	5340
Sweden	5143	5614	5662	5812	5853	5978	6118	5752	5816	6129	6127	6153	6312	6356	6376	6315	6310	6377

Zdroj: vlastní (2023)

Příloha 3: Vládní výdaje podle druhového členění per capita v EUR (PPP)

Běžné výdaje per capita v EUR (PPP)																			
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Rakousko	11318	11820	12184	12466	12141	12843	13100	13258	13312	14326	14805	14744	14873	14948	14853	15246	15503	17039	
Belgie	11398	10749	11064	11382	11333	12059	12455	12961	13225	13847	14440	14843	14775	14780	14705	15101	15650	17316	
Bulharsko	4283	4593	4806	4658	5344	6131	6419	6346	5904	6001	6532	6989	7134	6831	7209	7829	7848	8512	
Chorvatsko	5920	6313	6513	6974	7603	7827	7963	7965	8116	8362	8659	8919	9165	9532	9960	10285	10726	11478	
Kypr	6770	6758	7577	7734	8345	8639	9074	8419	8655	7878	7258	7216	7349	7486	7686	7886	8601	9838	
Česko	8025	8307	8454	8636	9298	9570	9983	10380	10482	10471	11169	11559	11691	12053	12612	13185	13587	14853	
Dánsko	11328	11850	12029	12497	13343	13957	14836	15671	16066	16051	16382	16415	16621	16475	16693	16872	17114	18121	
Estonsko	5055	5558	6140	6486	6981	7736	8015	8046	8284	8404	8492	8668	9054	9457	9699	10111	10299	11386	
Finsko	10105	10941	11298	11791	12576	13400	13855	14237	14701	15180	15341	15525	15871	15798	16160	16605	16477	17560	
Francie	11003	10814	11376	11587	11999	12449	13102	13476	13756	14001	14595	14784	15241	15644	15920	16428	17215	18258	
Německo	10406	10780	10941	11130	11443	11857	12269	12676	13187	13109	13374	13552	13660	14159	14398	14695	15084	16454	
Řecko	7861	8890	9074	9714	9769	10508	11088	10740	10566	9756	9258	9200	9384	9418	9515	9741	9852	10651	
Maďarsko	7132	7397	7854	8235	8600	9138	9501	10133	10450	10811	11091	10994	11072	10676	10604	10778	10986	11752	
Irsko	8219	8548	9034	9508	9480	10287	10522	11059	11459	11968	11541	11429	11403	11168	11268	11552	11403	13017	
Itálie	8841	8767	9060	9491	10195	10698	10661	11220	11456	11711	11572	11434	11403	11521	11688	12001	12360	13325	
Lotyšsko	4367	4893	5518	5792	5885	7070	7418	7831	7351	7683	7600	8213	8517	8652	9008	9310	9289	9809	
Litva	4931	5172	5612	5914	6520	7333	7850	8066	8580	8754	8761	9043	9135	9349	9725	10238	11054	12689	
Lucembursko	13162	13964	14646	15217	15297	16844	17545	16412	17297	17479	18541	18403	18839	18998	19829	20115	20647	22103	
Malta	7490	8383	8513	8691	9442	10059	9741	9177	9375	9596	9534	9778	9771	10169	10286	10864	11053	12575	
Nizozemsko	10765	10967	11316	12217	12555	13362	13669	13010	13316	13527	13709	13390	13309	12884	13157	13519	13597	15190	
Polsko	6237	6533	6808	7068	7534	7726	7883	8646	8780	9066	8941	8994	9425	9694	10003	10321	10977	12536	
Portugalsko	6586	7020	7649	8041	8485	8988	9267	9369	9261	9479	10003	10397	10502	10195	10109	10384	10251	10968	
Rumunsko	3253	3720	3884	4317	5140	5902	6757	7652	7374	7263	7155	7243	7304	7875	8576	8977	9802	11237	
Slovensko	7357	7304	7561	7929	8581	9043	9673	10957	10740	10897	10999	10921	11218	11133	10509	10277	11005	11746	
Slovinsko	7590	8337	8707	8961	9003	9674	9844	10170	10439	10477	10638	10607	10726	10983	11042	11077	11472	13208	
Španělsko	6748	7371	7767	8266	8497	9043	9593	9359	9612	9876	9859	10075	9985	10088	10284	10585	11016	11550	
Švédsko	11196	12165	12397	12917	13212	13722	13691	13004	13385	13899	13745	13830	14062	13954	14206	14448	14644	15156	
Kapitálové výdaje per capita v EUR (PPP)																			
Rakousko	358	1377	370	426	404	361	683	402	384	515	495	902	493	293	343	280	278	296	
Belgie	410	280	1064	370	401	421	463	544	736	893	701	555	391	349	305	307	300	350	
Bulharsko	26	39	38	12	235	33	34	37	22	68	44	371	65	144	136	131	148	196	
Chorvatsko	232	263	196	207	211	233	361	355	549	213	209	207	178	210	183	296	307	306	
Kypr	165	168	170	163	313	296	292	445	284	144	571	2430	428	145	143	1281	569	138	
Česko	664	349	393	292	301	250	209	201	206	556	183	278	186	162	139	164	162	303	
Dánsko	78	88	75	85	68	234	118	198	346	648	108	222	317	114	109	238	97	272	
Estonsko	0	0	95	92	87	185	194	100	101	192	191	189	181	89	89	91	90	186	
Finsko	72	89	107	84	96	115	135	119	116	96	91	102	128	113	69	56	69	86	
Francie	167	192	220	247	256	312	305	302	314	318	305	300	334	341	502	338	358	414	
Německo	439	415	432	379	361	451	383	723	392	350	343	370	342	391	463	442	427	477	
Řecko	262	381	137	73	153	375	312	274	291	866	2540	141	744	80	149	334	303	1000	
Maďarsko	231	172	168	228	238	198	171	177	398	221	222	287	462	463	431	324	373	699	
Irsko	253	280	265	234	400	653	1326	9110	2062	347	222	262	786	309	315	387	291	314	
Itálie	420	363	406	690	401	360	429	304	291	382	300	373	505	315	540	384	379	894	
Lotyšsko	0	69	62	109	0	0	167	243	248	59	60	0	0	0	132	66	0	264	
Litva	42	41	40	40	114	37	39	45	620	45	181	224	135	90	90	91	46	139	
Lucembursko	652	858	858	820	786	796	969	975	978	956	682	688	681	826	799	911	897	1132	
Malta	737	0	0	0	0	0	294	312	305	297	304	275	257	250	241	446	429	446	
Nizozemsko	163	133	151	164	135	149	300	338	232	190	269	198	206	215	98	153	164	184	
Polsko	94	40	98	95	65	115	115	74	90	85	86	106	90	87	145	76	70	219	
Portugalsko	138	183	185	112	111	219	137	431	204	236	214	953	454	120	645	293	290	516	
Rumunsko	55	128	85	124	127	103	32	84	265	175	135	165	160	218	161	240	195	229	
Slovensko	76	39	158	104	83	128	241	107	105	86	88	93	137	69	69	68	88	155	
Slovinsko	207	207	211	130	179	174	111	115	349	122	2478	551	302	124	124	123	122	122	
Španělsko	245	357	284	336	336	334	307	254	342	1182	336	269	197	189	197	272	234	322	
Švédsko	99	78	127	75	86	97	77	75	98	92	87	89	105	129	83	103	103	193	

Zdroj: vlastní (2023)

